

Täysistunto

Torstai 16.3.2017 klo 16.00—19.58

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 19.58.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Arto Satonen (16.00—18.01) ja puhemies Maria Lohela (18.01—19.58).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

2.1. Suullinen kysymys ammatillisen koulutuksen rahoituksesta (Johanna Ojala-Niemelä sd)

Suullinen kysymys SKT 27/2017 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Edustaja Ojala-Niemelä.

Keskustelu

16.00 **Johanna Ojala-Niemelä sd:** Arvoisa puhemies! Eilen välikysymyskeskustelussa tämä sali jakoi huolen ammatillisesta koulutuksesta. Ammatilliseen koulutukseen tehtävät leikkaukset johtavat väistämättä aloituspaikkojen vähenemiseen, lähiopetuksen karsimiseen, koulutuksen laadun heikkenemiseen, toimipisteiden vähenemiseen ja jopa 3 000 ammatillisen opettajan irtisanomiseen. Reformin nimissä te viette rahat, mutta samaan aikaan ette anna ohjauskeinoja järkevöittää toimintaa.

Eilisessä keskustelussa keskustan ryhmäpuheenvuoron käyttäjä, edustaja Honkonen vaati ammatillisen koulutuksen tilanteen helpottamista hallituksen puoliväliriihessä, koska monet koulutuksenjärjestäjät ovat jo vaikeuksissa. Koska eilen tässä salissa jäimme ilman vastauksia, kysymys kuuluukin [Puhemies koputtaa] pääministeri Sipilälle: seisotte-

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

ko ryhmänne kannan takana, ja helpotatte ammatillisen koulutuksen asemaa kehysriihessä?

16.02 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Keskustan ryhmäpuheenvuorossa todettiin yhteinen huolestamme ammattikoulutuksen tilanteesta, ja sen myöskin ministeri täällä edessä totesi. Keskustan ryhmäpuheenvuorossa ei vaadittu leikkauksien perumista, [Välihuutoja] ja sen myöskin totesin itse täältä edestä.

Se, mitä asialle parastaikaa tehdään, on, että siihen on huolella ministerin johdolla valmisteltu reformi, joka vastaa moniin, moniin niihin huolenaiheisiin, mitä täällä on esitetty: tulee yksilöllistä oppimispolkua, tulee koulutussopimusta ja niin edespäin. Mutta se on selvä asia, että — niin kuin monessa muussakin paikassa — ollaan jouduttu tekemään kipeitä leikkauksia. Ja näitä huolia on toki kuunneltu, ja niitä ymmärrämme.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.03 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on tullut tunnetuksi maailmalla koulutuksen mallimaana, mutta leikkausten takia olemme menettämässä tämän kruununjalokivemme. Meillä on tässä yhteiskunnassa, tässä maassa, 80 000 nuorta, jotka ovat teillä tietämättömillä. He eivät ole koulutuksessa, eivät töissä eivätkä varusmiespalveluksessa. Heidän työllistymistään heikentävät pitkittynyt työttömyys, alhainen koulutus ja vähäinen työkokemus.

SDP haluaa pitää kaikki nuoret mukana. SDP on ainoa puolue, joka — edustaja Ihalaisen johdolla — on tehnyt kattavan, uuden nuorisotakuuohjelman. Ohjelma ulottuu varhaislapsuudesta ensimmäiseen työpaikkaan asti. Takuu tiivistää nuorille tarjottavaa tukiverkkoa niin, että jatkossa yksikään nuori ei jää vaille toisen asteen koulutusta, jatko-opiskelupaikkaa tai työtä.

Otatteko, pääministeri Sipilä, vakavasti nuorten hädän, [Puhemies koputtaa] ja tulette mukaan toimettomuuden ja osattomuuden vastaiseen työhön? Tartutteko yhteistyön käteen ja lupaatteko viedä nuorisotakuuohjelmaa eteenpäin?

16.04 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on selvä asia, että hallitus ottaa nuorten tilanteen vakavasti.

Mitä tulee tähän ammatillisen koulutuksen tilanteeseen, niin tämä on yksi niistä hankalista ja kipeistä leikkauksista, jotka on yhdessä hallituksessa päätetty: 190 miljoonaa euroa. Ammatillisen koulutuksen rahoitus on noussut tuolta 2000-luvun alusta noin miljardista eurosta noin 2 miljardiin euroon, ja siinä tullaan nyt 190 miljoonaa takaisinpäin. Edelleenkin meillä on koulutuspaikkoja noin puolitoista kertaa hakijoiden määrä. Eli jokainen nuori kyllä löytää oman opintopolkunsa sieltä. Siitä tämä uudistus myöskin lähtee.

Tätä uudistusta on pitkään odotettu, se on hyvin valmisteltu, ja siitä tulee nyt hyvä. Siinä otetaan huomioon monia, monia niitä huolia, mitä tuolta kentältä sekä opiskelijoilta että opettajilta on matkan varrella tullut.

16.05 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eilisessä keskustelussa opetusministeri kaipasi rakentavia ehdotuksia toisen asteen koulutuksen ke-

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

hittämiseksi. Ehdotan, että hallitus tekisi puoliväliriihessä analyysin oppivelvollisuusiän noston hyödyistä.

Euroopan maista ainoastaan Turkissa on Suomea lyhyempi oppivelvollisuus. Saksassa ja Hollannissa oppivelvollisuus kestää jopa neljä vuotta pidempään kuin meillä.

Professorit Roope Uusitalo ja Juho Saari ovat myös kiinnittäneet asiaan huomiota, ja Uusitalon mukaan esimerkiksi USA:ssa oppivelvollisuusiän nosto on lisännyt 16–17-vuotiaiden koulunkäyntiä. Se on myös kasvattanut ihmisten ansiotuloja ja työllisyyttä sekä vähentänyt työttömyyttä, jopa riskiä kuolla seuraavan kymmenen vuoden aikana.

Viime hallituskaudella oppivelvollisuusiän nostaminen kaatui kysymykseen ilmaisen opetuksen kustannuksista. Yhteiskunnalle tulee kuitenkin pidemmällä aikavälillä syrjäytymistä huomattavasti halvemmaksi pitää kaikki ihmiset mukana koulutuksessa ja sitä kautta työelämässä.

Aiotteko, arvoisa ministeri, selvittää tätä asiaa puoliväliriihessä?

16.06 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos oppositiolle tärkeän asian esille nostamisesta.

Eilen saimme keskustella ammatillisen koulutuksen tulevaisuudesta. Rauhoittelisin sillä tavalla toteamalla, että meillä ammatillisen koulutuksen aloituspaikat riittävät, niin että voimme turvata koulutustakuun. Eli jokaiselle peruskoulun päättäneelle turvataan paikka toiselta asteelta, joko lukiosta tai ammatillisesta koulutuksesta, myöskin tulevaisuudessa.

Samoin hallitus etsii parhaillaan jo käytössä olevien toimien lisäksi myöskin uusia vaikuttavia toimia, joilla voimme ehkäistä nuorten syrjäytymistä. Edellisellä hallituskaudella oli paljon hyvää yritystä mutta tulokset eivät ehkä puhuneet kuitenkaan puolestaan, koska työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten määrä kasvoi. Nyt tarvitaan niitä vaikuttavampia toimia. Meidän pitää saada nuorille suunnatut palvelut toimimaan paremmin yhteen, katsetta varhaisempiin vuosiin, niin kuin hallituksen kärkihankkeissa toimitaan, ja ammatillisen koulutuksen reformi on yksi tärkeimmistä keinovalikoimassamme olevista keinoista ehkäistä nuorten syrjäytymistä.

16.07 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies ja arvoisa opetusministeri! Fakta on kuitenkin se, että edellisessä hallituksessa ministeri Ihalaisen nuorisotakuun ansiosta Suomen nuorten pitkäaikaistyöttömyys oli Euroopan alhaisinta lukua, sitä ei juuri ollut. Ja tällä hetkellä valtiovarainministeriön katsauksessa todetaan, että Suomeen on tullut uusi ilmiö: Suomessa on tällä hetkellä 4 000 nuorta pitkäaikaistyötöntä. Tämä on uusi ilmiö, ja sen takia me esitämme nyt, että nuorisotakuuta lähdetään päivittämään ja kehittämään.

Arvoisa puhemies! Arvoisa pääministeri, annoitte kyllä nyt hieman väärän kuvan tuossa keskustan ryhmäpuheenvuorossa. Siinä ei ollut ainoastaan huoli vaan myös selkeästi todettiin: "Keskustalla on halu löytää ratkaisuja puoliväliriihessä ammatillisen koulutuksen tilanteen helpottamiseen." Siis tilanteen helpottamiseen, ja te eilen tämän itse tyrmäsitte. Tällaista kaksilla rattailla ajoa ei ole aikaisemmin nähty. [Välihuutoja oikealta] Myös edustaja Pekkarinen, varapuhemies Pekkarinen, on todennut, että jos hallitus ei lisää voimavaroja, sellaista hallitusta on vaikea tukea. Arvoisa pääministeri, jos hallitus ei lisää voimavaroja kehysriihessä, voiko sellaista hallitusta tukea?

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

16.09 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvää hallitusta kyllä voi tukea myöskin oppositiosta. [Paavo Arhinmäen välihuuto]

Se, mistä eilen keskustelimme täällä, oli se, perutaanko tämän vuoden alusta voimaan tulleet leikkaukset. Vastaus on, että emme peru.

Mitä me käsittelemme puoliväliriihessä? Me käsittelemme monia, monia asioita puoliväliriihessä, koulutukseen liittyviä kysymyksiä, reformiin liittyviä kysymyksiä, työllisyyteen liittyviä kysymyksiä, ja meillä on pitkä, pitkä lista selvitettävistä asioista, joihin saamme vastaukset sitten puoliväliriihessä. Monia huolia on pystyssä.

Mutta vastaus kysymykseenne, perutaanko tämän vuoden alusta voimaan astunut leikkaus puoliväliriihessä: emme peru.

16.09 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Aivan kuten pääministeri tässä äsken totesi, eilisessä ryhmäpuheenvuorossa ei viitattu leikkauksiin vaan yleisemmin ammatillisen koulutuksen tilanteen helpottamiseen. Tämä leikkausten peruminen on esiintynyt lähinnä sosiaalidemokraattien puheenvuoroissa eilisessä keskustelussa ja nyt tällä kyselytunnilla.

Ihmettelen myöskin tätä puhetta, että ohjauskeinot ikään kuin puuttuisivat tästä ammatillisen koulutuksen uudesta lakiesityksestä. Tässähän lähdetään siitä, että siellä koulutuksen kentällä paikallistasolla tiedetään, mitkä ne alueen nuorten ja elinkeinoelämän tarpeet ovat, ja hyvä näin.

Myöskin ihmettelen tätä oppivelvollisuusiän nostoa ikään kuin ihmeen tekävänä toimenpiteenä. Ovatko sosiaalidemokraatit todella sitä mieltä, että uudistusta ei tarvita mutta että oppivelvollisuusiän nostaminen riittää? Minun mielestäni ammatillisen koulutuksen uudistus tarvitaan ja siihen pitää nyt keskittää kaikki huomio. Kysyisinkin opetusministeriltä: ollaanko tässä ammatillisen koulutuksen uudistuksessa todella aikataulussa, ja kuinka me kansanedustajat voisimme enemmän tukea sen toimeenpanoa?

16.11 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on se tärkeä viesti myöskin tuonne ammatillisen koulutuksen kentälle, että myös eduskunnassa katse olisi nyt eteenpäin ja keskityttäisiin tekemään ammatillisen koulutuksen reformista mahdollisimman hyvä. Sain siihen myöskin eilisessä keskustelussa täältä monia hyviä eväitä, ja ammatillisen koulutuksen reformi etenee suunnitellusti. Se on tässä vaiheessa siinä vaiheessa, että tehdään jo käännöstöitä, siinä laintarkistuksen viimeisessä vaiheessa. Eli hyvin pian siitä päästään keskustelemaan myöskin tässä salissa. Siinä on lukuisia hyviä uudistuksia ja parannuksia, millä mennään eteenpäin.

Myös tähän syrjäytymisen teemaan: se keskeyttämisten vähentäminen on iso asia.

Toinen on sitten tulevaisuuden muuttuvat osaamistarpeet, joihin meidän pitää joustavammin pystyä vastaamaan. Ammatillinen koulutus palvelee hyvin monia erilaisia tarpeita, kun ajatellaan, että siellä on nuoria koulutettavia, jotka tulevat suoraan peruskoulusta hyvin erilaisilla tavoitteilla, ja myöskin siellä on paljon niitä, jotka tarvitsevat enemmän tukea siihen oppimiseensa. Sitten siellä on toisaalta alanvaihtajia, [Puhemies koputtaa] aikuisia osaamisen päivittäjiä, siellä on työttömiä, erilaisia kohderyhmiä, joita ammatillisen koulutuksen tulee palvella, ja tämä reformi tulee rakentamaan tulevaisuuden ammatillista koulutusta.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Pyydän, että pidetään kiinni minuutin vastausajasta, jotta saadaan mahdollisimman monta kysymystä otettua.

16.12 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä eilisessä keskustelussa sanottiin? Ministeri Grahn-Laasonen totesi, että hän on huolissaan lähiopetuksen vähäisyydestä. [Eduskunnasta: Kaikki on huolissaan!] Keskustan ryhmäpuheessa linjattiin, että halutaan etsiä keinoja helpottaa ammatillisen koulutuksen tilannetta. Se, mitä me nyt haluamme tietää ja kuulla, on, että mitä tämä tarkoittaa. Mitä hallitus aikoo tehdä ammatillisen koulutuksen tilanteen helpottamiseksi?

Minusta nämä puheet olivat myönteinen muutos suhteessa aikaisempaan. Kun hallituksen aikaisempia puheita on kuunnellut, on välillä ihmetelty, oletteko lainkaan tietoisia niistä isoista huolista, mitä tällä hetkellä on ammatillisen koulutuksen kentällä. Eilen hallitus ensimmäistä kertaa tunnusti, että ongelmia on, mutta me emme ole saaneet tietoa siitä, miten te aiotte näitä epäkohtia korjata. Eli mitä aiotte tehdä?

16.13 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä olen huolissani ammatillisen koulutuksen vähentyneistä lähiopetustunneista, ja kun tätä tarkasteltiin virkamiesvalmistelussa, nimenomaan ne lähiopetustunnit lähtivät vähenemään aikana, jolloin ammatillisen koulutuksen rahoitus kasvoi. Kysyinkin eilisessä keskustelussa, mihin ne rahat oikein menivät.

Ammatillisen koulutuksen reformin, joka tulee siis pian eduskuntaan, tarkoituksena on antaa koulutuksenjärjestäjille uusia työvälineitä tehdä ammatillista koulutusta niin, että entistä suurempi osuus siitä rahoituksesta voidaan kanavoida nimenomaan siihen opetukseen opiskelijoiden tueksi. Reformin keskeinen idea on se, että kun opiskelija tulee ammatilliseen koulutukseen, hänelle tehdään henkilökohtainen suunnitelma, jossa rakennetaan se oppimisen polku, kun ymmärrämme sen, että jokainen oppii vähän eri tavalla ja tarvitsee eri määrän tukea sille oppimisensa polulle. Se on osaamisperusteisen järjestelmän idea, että määritellään osaamistavoitteet ja niihin päästään sitten jokaisen kohdalla omaa polkua, joka on määritelty siinä suunnitelmassa, [Puhemies koputtaa] jotta jokainen oppii.

16.14 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ammatillisen koulutuksen reformi on tietenkin hyvä asia, mutta uudistuksen tekeminen niin, että ensin viedään rahat ja sitten tehdään uudistusta, ei ole hyvä asia.

Kysymys kuuluukin: Miten ja millä rahoituksella hallitus takaa ammatillisen koulutuksen aloituspaikat ja riittävän lähiopetuksen määrän koko Suomessa? Onko tarkoitus jättää vastuu ammatillisen koulutuksen järjestämisestä eri alueiden harteille ja katsoa vierestä, miten käy, vai aikooko hallitus varmistaa omilla päätöksillään kehysriihessä, että yksikään nuori ei jää hallituksen päätöksen vuoksi ilman koulutuspaikkaa tai riittävää lähiopetusta?

16.15 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdessä tehdään. Ammatillisen koulutuksen kanssa yhdessä tehdään. Opetus- ja kulttuuriministeriö paitsi toteuttaa ohjaustehtäväänsä — ja lainsäädäntöä tehdään juuri nyt parhaillaan kentän kanssa yhdessä — tulee myöskin tarkasti seuraamaan, että koulutustakuu toteutuu kaikkialla maassa eli jokainen peruskoulun päättänyt saa koulutuspaikan joko ammatillisesta koulutuksesta tai lukiosta. Eli tavoitteena ei voi olla mikään vähempi kuin se, että jokainen suorittaisi sen toisen asteen tutkinnon, ja valitettavasti

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

tällä hetkellä olemme tästä tavoitteesta kaukana. Vaikka koulutustakuu toimii Suomessa, siitä huolimatta esimerkiksi ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen on iso ongelma, ja siihen tämä reformi vastaa erittäin monilla erilaisilla toimilla, joista osan jo luettelin ja yhden esimerkin vielä mainitsen: se on työpaikoilla tapahtuvan oppimisen lisääminen, joka voi olla iso motivaatiotekijä erityisesti niille, jotka tulevat peruskoulusta ja haluaisivat jo päästä käytännön elämässä tekemään.

16.16 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsestään selvää on, että lähiopetuksen määrä on erittäin tärkeä, varsinkin niillä nuorilla, jotka aloittavat ensimmäisen vuoden ammattikoulussa.

Kuten täällä ministerikin totesi ja ihmetteli, mihin ne lisääntyneet rahat oikein käytettiin, menivätkö ne seiniin opetuksen sijaan, niin tässä on syytä pohtia, millä tavalla meidän koulutusrahat käytetään. Meidän tulee tavoitella sitä, että merkittävin osa rahasta kohdentuu juuri sinne opetukseen, joka on nuorten näkökulmasta tärkeintä.

Erittäin merkityksellistä on myös se työ, mitä meillä tehdään peruskoulun yläkoulun luokilla, ja se työ, millä tavalla me saamme kaikki lapset ja nuoret mukaan ja löytämään sen polkunsä, ja se, että perustaidot ovat riittävän vahvoja. Kysynkin ministeriltä: minkälaisia ajatuksia teillä on, mitä voimme tehdä lisää peruskoulun yläkoululuokilla?

16.17 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä oli erittäin tärkeä näkökulma. Kyllähän meidän täytyy katsoa tätä koulutusjärjestelmää, koko polkua lähtien varhaiskasvatuksesta esiopetuksen kautta peruskouluun ja toiselle asteelle ja siitä eteenpäinkin. Ja peruskoulussahan on nyt uudet opetussuunnitelmat alkaen viime syksystä, ja ne tulevat voimaan asteittain. Siellä tehdään tällä hetkellä erittäin hienoa työtä, tulevaisuuden perusopetusta ja tämän päivän ihan uutta, uudenlaista peruskoulua.

Meillä on kyllä semmoinen haaste, mikä näkyy näissä oppimisvertauksissa, että osa oppilaista jää hyvin kauas niistä tavoitteista, mitä perusopetuksessa on asetettu, ja meillä ovat oppimistulokset kääntyneet laskuun.

Sen lisäksi meillä on kolmenlaisia tasa-arvohaasteita: Meillä on erityinen huoli pojista, jotka helposti putoavat kärryiltä. Pitää pystyä löytämään ratkaisuja, millä pojat saadaan pidettyä mukana. Sitten on alueiden välisiä eroja ja sosioekonomisen taustan vahvistuva vaikutus. Näihin kaikkiin haasteisiin me pyrimme vastaamaan sillä, että koulutusta [Puhemies koputtaa] uudistetaan kaikilla asteilla.

16.18 Kimmo Kivelä ps (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kysymyksessä on todella mitava uudistus, joka vertautuu peruskoulu-uudistukseen, ammattikorkeakoulujärjestelmän rakentamiseen [Välihuutoja vasemmalta] tai yliopistouudistukseen, ja tätä reformin edistymistä seurataan ulkomaita myöten ja siitä ollaan hyvin kiinnostuneita.

Kentällä ollaan kyllä huolissaan ja epätietoisia vielä, mitä tuleman pitää: pidetäänkö huolta alueellisista osaamis- ja koulutustarpeista, ja vaikka kysymyksessä ei luonnollisestikaan ole lähipalvelu, niin pidetäänkö myös huolta siitä, että kenenkään ammatillisia opintoja suorittavan koulumatka ei muodostuisi kohtuuttoman pitkäksi?

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

16.19 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri näin kuin edustaja sanoi, eli suomalainen ammatillinen koulutus kiinnostaa myös kansainvälisesti, ja meidän ammattiosaamisemme Suomessa on hyvin ihailtua. Kansainvälisesti tämä näkyy, ja on avannut itse asiassa myöskin meidän koulutuksenjärjestäjillemme uudenlaisia mahdollisuuksia koulutuksen vientiin maailmalle, mikä sitten taas mahdollistaa sen, että sitä kautta voidaan saada myöskin lisäeuroja koulutuksen kehittämiseen täällä Suomessa.

Suomalaisen ammatillisen koulutuksen vahvuuksia ovat paitsi se laatu myöskin tämä järjestelmä, joka rakentuu sille, että meillä on myöskin vahvoja perustaitoja eli näitä yleisiä taitoja — matematiikkaa, vuorovaikutustaitoja, kieliä, äidinkieltä — sisällytettynä ammatillisiin tutkintoihin, ja sitä kautta meillä rakentuu ammatillinen koulutus niin, että se antaa jatko-opintokelpoisuuden myöskin korkea-asteelle. Se on keskeinen vetovoimatekijä suomalaiselle ammatilliselle koulutukselle, ja siitä pidämme tiukasti kiinni.

16.20 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun luin hallituksen ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöluonnosta lävitse, törmäsin mielenkiintoiseen asiaan. Siinä esiteltiin eri maiden järjestelmiä, ja Tanskassa on sellainen käytäntö, että peruskoulun jälkeen 60 prosenttia nuorista jatkaa tällaisella lisäluokalla, huom. 60 prosenttia.

Tämä on oikeastaan aasinsilta tähän perusoppivelvollisuusiän nostoon. Puhuisin itse mielelläni oppivelvollisuusosoikeudesta, koska erityisesti poikien kannalta olisi erinomaisen hyvä, että he täydentäisivät opintojaan, lukemis-, kirjoitustaitoaan, matematiikkaa ja samalla kypsyisivät tekemään sitä valintaa ammatillisen koulutuksen ja lukion välillä. Minä näen tämän oppivelvollisuusiän noston tällaista taustaa vasten, ja sen takia professorit Juho Saari ja [Puhemies koputtaa] Roope Uusitalokin kannattavat oppivelvollisuusiän nostoa. Ettekö tekin jo, kokoomus ja hallitus, voisi tulla meidän tiellemme, professorien ja demarien tielle? [Naurua — Hälinää — Puhemies koputtaa]

16.21 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähtökohta tietenkin on se, että meidän pitää pystyä vahvistamaan peruskoulua ja sitä, että jokainen saavuttaa ne peruskoulun tavoitteet jo siellä peruskoulun aikana. Nimenomaan näihin poikien ongelmiin meidän pitää pystyä erityisesti kiinnittämään huomiota, koska nähdään, että meillä ovat tyttöjen ja poikien väliset oppimiserot Suomessa OECD-maiden suurimpia.

Meillä on käytössä Suomessa myöskin valmistava koulutus, meillä on käytössä niin sanottu kymppiluokat, ja nämä ovat hyviä tapoja myöskin tarjota polkuja niille, jotka eivät näihin tavoitteisiin ole päässeet, ja sitä kautta saadaan ehkä se vuosi lisäaikaa myöskin parantaa tuloksia ja parantaa oppimista ja sitä kautta sitten saadaan ehkä kasvuakin ja saadaan niitä valmiuksia siirtyä seuraavalle koulutusasteelle.

Pidän niitä hyvinä vaihtoehtoina ja ehdottomasti myöskin olen valmis tarkistelemaan, miten niitä voitaisiin vahvistaa sitä kautta, että saataisiin nuorille enemmän mahdollisuuksia. Mutta lähtökohdan pitää olla se, että tämä koko koulutuspolku turvaisi oppimisen, ja ammatillisen koulutuksen reformissa se osaamisperusteisuus [Puhemies koputtaa] on uusi tapa ajatella myöskin tätä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys varhaiskasvatuksen säästöjen kohdistamisesta (Outi Alanko-Kahiluoto vihr)

Suullinen kysymys SKT 28/2017 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Siirrymme seuraavaan kysymykseen: edustaja Alanko-Kahiluoto.

Keskustelu

16.22 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen koulutusleikkuri on osunut kipeästi myös varhaiskasvatukseen. Oppositioista olemme onneksi saaneet hallituksen perumaan joitain huonoista päätöksistään. Viimeksi hallitus vetäytyi esikoululaisten varhaiskasvatuksen leikkauksista sen jälkeen, kun olin nostanut asian esiin kirjallisella kysymyksellä, ja viikko sitten keskustelimme näistä suunnitelmista täällä suullisella kyselytunnilla.

Varhaiskasvatuksen korvaaminen osittain kerhotoiminnalla olisi tarkoittanut varhaiskasvatuksen laadun romuttamista. Pahimmillaan eskarilaisen päivä olisi särkynyt kolmeen osaan: aamulla lapsi olisi ollut kerhossa, sen jälkeen esiopetuksessa ja iltapäivällä taas kerhossa. Tämä olisi heikentänyt varhaiskasvatuslain tavoitteiden toteutumista, ja on erittäin hyvä, että hallitus vetäytyi tästä suunnitelmasta.

Huoleni koskee kuitenkin sitä, onko 25 miljoonan euron säästötavoite varhaiskasvatukseen [Puhemies koputtaa] edelleen voimassa. Juuri kuulin, kun pääministeri sanoi, ettei ammatillisen koulutuksen säästöistä aiota luopua. Eli kysynkin: mihin aiotte kohdistaa nämä varhaiskasvatukseen aiottu 25 miljoonan euron leikkaukset?

16.24 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tehdään lainsäädäntöä, ainoastaan sellaiset ratkaisut ovat mahdollisia, joissa lasten turvallisuus voidaan taata. Samoin sellaistaakaan mallia ei voi rakentua, missä lasta pompotellaan paikasta toiseen monta kertaa päivän aikana. [Susanna Huovinen: Näin se on!] Se ei ole mahdollista. [Susanna Huovinen: Ei ole!] Tältä osin haluan tämän huolen kyllä täältä salista hälventää: tämäntyypisiä ratkaisuja ei ole suunnitteilla.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.24 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuulimme jälleen kerran, että opetusministeri kieltäytyy vastaamasta hänelle suoraan esitettyyn kysymykseen. On aivan selvää, että ette voi toteuttaa sellaisia esityksiä, jotka tuhoavat varhaiskasvatuksen laadun ja tavoitteet, mutta ette vastannut siihen kysymykseen, jonka teille suoraan esitin: Mihin aiotte kohdistaa nämä 25 miljoonan euron säästöt, jotka edelleen ilmeisesti aiotte pitää voimassa? Mistä te jälleen leikkaatte, jos leikkaatte koulutuksesta? Vastatkaa suoraan.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

16.25 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus valmistautuu puoliväliriiheen, ja meillä on siellä iso puhde. Meidän täytyy pitää kiinni julkisen talouden tasapainottamistavoitteesta, ja siihen liittyy oleellisesti se 4 miljardin säästöohjelma, joka on jo hallitusohjelmaneuvoittelussa sovittu. Me tulemme pitämään huolen siitä, että tämä kokoluokka pysyy. Jos on jotakin sellaista, tämänkaltaista, jota ei pystytä toteuttamaan, silloin pitää kuitenkin huolehtia siitä, että kokonaisuus säilyy. Mutta nyt teidän ei kannata seuraavaksi nousta ylös ja sanoa, että se tarkoittaa jotain uutta säästöä varhaiskasvatukseen, sillä me huolehdimme kokonaisuudesta. Me pidämme kiinni siitä, että velkaantumista saadaan taitettua kokonaisuutena hallituksen määrittelemällä tavalla.

16.26 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ajattelen, että on tärkeää, että olette ottanut, pääministeri, vahvan otteen siitä, että suomalaista kilpailukykyä voisi nostaa työllisyysastetta nostamalla. Mutta sen jälkeen, tämän juhlapuheen jälkeen, nämä teot ovat nyt jollakin tavalla vielä ruosteessa. Ihmettelen, miksi ei linjata, millä tavalla esimerkiksi tässä varhaiskasvatuksessa voitaisiin mennä eteenpäin. Nyt kun tiedämme, että opposition syvästä painostuksesta ja asiantuntijoiden huolista johtuen ministeri Grahn-Laasonen päätyi ainoaan oikeaan johtopäätökseen eli siihen, että tätä kerhotoimintaa ei normienpurun nimissä laajenneta koko kenttää koskemaan, niin nyt emme kuitenkaan tiedä, mistä tämä säästö sitten toteutetaan. Minusta olisi reilua, että te kertoisitte, mistä se toteutetaan. Eilen emme saaneet tietää, onko ammatillisesta koulutuksesta leikattu 190 miljoonaa, 260 miljoonaa vai mahdollisesti vielä kehysriihen jälkeen yli 300 miljoonaa. Nyt olisi tärkeää, että me tietäisimme, [Puhemies koputtaa] mitä näihin asioihin vastataan, ja vielä kerran kysyn: mistä varhaiskasvatuksessa tämä säästö on pois?

16.27 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyjällä oli pitkä johdanto, jossa moitittiin työllisyystoimien epäonnistumista. Viime kaudella tuli 100 000 uutta työtöntä. Tällä kaudella käänne on tapahtunut. Myöskin pitkäaikaistyöttömyyden trendi on kääntynyt laskuun. Saimme juuri valtiontaloudesta alustavia lukuja, joissa alijäämä julkisessa taloudessa on pienentynyt 5,7 miljardista tuonne noin 4,1 miljardiin. Ollaan pitkästä aikaa alijäämän suhteessa bkt:hen alle 2 prosentissa. Työttömyys pienenee koko ajan. Työllisyysaste nousee. Hallitus tekee koko ajan toimia, joilla saamme vahvistettua tätä hyvää trendiä, mikä nyt on saatu aikaiseksi.

16.28 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on mahdollistanut heikennyksiä varhaiskasvatukseen kajoamalla subjektiiviseen päivähoito-oikeuteen, ja olette myös mahdollistaneet suurempia ryhmiä lapsille, jotka ovat täyttäneet kolme vuotta. Varhaiskasvatus on tietysti hyvin tärkeä teema nyt kunnallisvaalien alla ja kunnissa, koska se jää kuntien tehtäväksi myös jatkossa. Kun ajatellaan näitä heikennyksiä, mitä hallitus on mahdollistanut, pohdin sitä, milloin hallitus aikoo arvioida nämä heikennykset, mitä on tapahtunut de facto kentällä kunnissa.

Värderade talman! Jag skulle vilja fråga om hur och när regeringen tänker göra en utvärdering om hur det har påverkat kvaliteten på småbarnspedagogiken i kommunerna i och med att regeringen har medgett vissa försämringar.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

16.29 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arviointi ja seuranta kuuluvat ikään kuin jokapäiväiseen tekemiseen ja hyvään valmisteluun. Mitä tulee varhaiskasvatukseen, niin se on ihan totta, että säästöjäkin on jouduttu tekemään, mutta haluaisin nostaa esille myöskin sen, että tässä kuussa muun muassa laskemme varhaiskasvatusmaksuja, mikä nimenomaan helpottaa pienituloisten perheiden, yksinhuoltajaperheiden arkea ihan todella merkittävästi. Samoin siten varhaiskasvatus on saamassa varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet eli ensimmäiset ikään kuin omat opetussuunnitelmat varhaiskasvatukseen. Se on iso muutos. Meillä on ensimmäistä kertaa varhaiskasvatuksessa käytössä kehittämisraha, jolla voidaan tehdä erilaisia hienoja kehittämisprojekteja, joilla voidaan kehittää varhaiskasvatuksen laatua. Yliopistokoulutettujen lastentarhanopettajien koulutusmääriä on lisätty, ja niin edelleen. Eli näitä kehittämistoimia tehdään koko ajan, ja tällä hetkellä kolme selvityshenkilöä tekee parhaillaan työtänsä, [Puhemies koputtaa] jossa rakennetaan varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekarttaa.

16.30 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nämä ministerin kuvaamat kehittämistoimet, kuten varhaiskasvatuksen opetussuunnitelma, ovat kyllä sinänsä hienoja asioita, [Ben Zyskowiec: Hyvä!] mutta kyllähän varhaiskasvatuksen laadun merkittävin ongelma ovat liian suuret lapsiryhmät. [Ben Zyskowiec: Tämäkin on totta!] Meillä on todellakin kansainvälisesti vertaillen huippukoulutetut lastentarhanopettajat, ja heiltä tulee jatkuvasti viestiä siitä, että he eivät näissä ylisuurissa lapsiryhmissä pysty ikään kuin toteuttamaan sitä osaamistaan käytännössä ja silloin siitä päiväkodissa toteutetusta palvelusta tulee enemmän lasten säilömistä kuin sitä laadukasta varhaiskasvatusta, ja samaa huolta tulee myös lasten vanhemmilta. Aiotteko puuttua tähän kipeimpään ongelmaan eli näihin liian suuriin lapsiryhmiin?

16.31 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jokaisella lapsella Suomessa on oikeus vähintään 20 tuntiin pedagogisesti vahvaa, laadukasta varhaiskasvatusta ja sen sisältöä on erittäin paljon viime vuosina kehitetty. Myöskin kansainvälisessä vertailussa suomalainen varhaiskasvatus on esimerkkillistä, ja meidän ryhmäkokomme ovat kohtuullisia kansainvälisesti verrattuna. Mutta tiedän kyllä hyvin sen, että siitä tulee perheiltä paljon palautetta ja se arki myöskin varhaiskasvatuksen ammattilaisille on välillä rankkaa, ja sitä jaksamista pitää nimenomaan tukea muun muassa henkilöstön osaamisesta ja koulutusmahdollisuuksista huolehtimalla. Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet ovat yksi iso askel varhaiskasvatuksen laadun kehittämisessä. Kun kysytään perheiltä ja vanhemmilta, niin he arvostavat erittäin kovasti tätä palvelua, eli varhaiskasvatus on yksi niistä julkisista palveluista, joista tulee asiakkailta eli perheiltä ja myöskin lapsilta erittäin hyvää palautetta.

16.32 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiasia on se, että hallitus on mittavasti heikentänyt lasten oikeutta varhaiskasvatukseen ja päivähoitoon ja ryhmäkokoja kasvattamalla on vaikeuttanut päivähoidon asemaa ja lastentarhanopettajien ja hoitajien mahdollisuuksia antaa tukea juuri niille lapsille, jotka tukea eniten tarvitsevat. Monista kunnista on torjuttu nämä leikkaukset, kun on todettu, että päivähoito-oikeuden raja-alue aiheuttaisi vain enemmän ongelmia eikä toisi taloudellisia säästöjä. Mutta niissä

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

kunnissa, missä näitä leikkauksia on tehty, se on heikentänyt monien perheiden asemaa ja juuri niitten lasten asemaa, jotka eniten tukea tarvitsisivat.

Nyt hallituksen pitäisi arvioida omat virheensä, korjata nämä asiat, lisätä rahoitusta varhaiskasvatukseen ja palauttaa pienemmät ryhmäkoot. Sen sijaan te suunnittelette 25 miljoonan euron lisäleikkauksia esikoululaisille. Tästä keskustelusta ilmeni, että tätä leikkausta ei ole poistettu. Opetusministeri on vain vähän vetänyt Hesarin toimittajaa höplästä ja sanonut, että tiettyä toteuttamistapaa ei tehdä. Mutta nyt haluaisin kuulla pääministeriltä vastauksen: [Puhemies koputtaa] onko 25 miljoonan euron säästötavoite varhaiskasvatukseen edelleen voimassa vai ei, pääministeri Sipilä?

Toinen varapuhemies Arto Satonen: No, tähän kysymykseen vastaa valtiovarainministeri Orpo. [Naurua]

16.33 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toistan sen, että hallitus pitää kiinni talousohjelmastaan, siitä isosta julkisen talouden tasapainottamissuunnitelmasta, mikä meillä on. Tämän säästökohteen osalta, joka on hallitusohjelmaneuvoittelussa tullut, on sekä erittäin suuria vaikeuksia saada sitä toimimaan että on myöskin kyseenalaista, saavutetaanko sillä positiivisia vaikutuksia. Näin. Siksi tämä on normaali prosessi, jota käydään ministeriöiden ja valtiovarainministeriön välillä ja sitten lopulta puoliväliriihessä, ja kun sen jälkeen me teemme päätöksiä, me huolehdimme siitä meidän talousohjelmastamme, se on kaikkein oleellisin asia tässä. Ja jos siellä sisällä joku muuttuu, haetaan vaihtoehtoisia kohteita. [Ville Niinistön välihuuto] — Haetaan vaihtoehtoisia kohteita, jos joku muuttuu.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys vuokrien nousun hillitsemisestä (Paavo Arhinmäki vas)

Suullinen kysymys SKT 29/2017 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Siirrymme seuraavaan kysymykseen: edustaja Arhinmäki.

Keskustelu

16.34 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa herra puhemies! Vierailin tänään Myllypurossa leipäjonossa tapaamassa ihmisiä ja monien kanssa keskustelin [Hälinää — Puhemies koputtaa] ja yksi kertoi siitä, että hän työskentelee kokopäiväisenä VR:llä, on ollut VR:n työsuhdeasunnossa, joka myytiin SATOLle, ja vuokrat ovat nousseet sitä tahtia, että 70 prosenttia käteenjäävistä tuloista menee asumiskustannuksiin. Työssä käyvä ihminen joutuu käymään sen vuoksi leipäjonossa. Tämä osoittaa sitä, että vuokrat ovat kohtuuttoman korkeita Helsingissä ja suurimmissa kaupungeissa ei vain työttömille, eläkeläisille ja lapsiperheille vaan myös ihan tavallisille työssä käyville ihmisille. Erityisesti vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen vuokrat ovat nousseet kohtuuttomasti.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

Arvoisa puhemies! Kysynkin asuntonministeriltä: kun Berliinissä ja Dublinissa on otettu käyttöön vuokrajarru eli ylisuurten vuokrakorotusten estäminen, [Puhemies koputtaa] voisiko hallitus harkita tällaisten mallien tuomista myös Suomeen?

16.35 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys asumisen hinnasta siellä, missä asunnoista on pulaa, on äärimmäisen ajankohtainen, ja edustaja Arhinmäki kuvasi hyvin tuon tilanteen, eli jos asuminen vie valtaosan tuloista, niin eläpä siinä sitten.

No, asuntomarkkinoitten tilanne, se, että tarjontaa on huomattavasti vähemmän kuin kysyntää, on johtanut tähän, ja valitettavasti viime vaalikaudella tuo rakentaminen meni alamäkeen. Nyt hallituksen kärkihanke on asuntorakentamisen lisääminen, ja kahdessa vuodessa verrattuna vuoteen 2014 — eli siitä vuoteen 2016 — asuntorakentamisen aloitusten määrä on puolitoistakertaistunut, eli tuloksia syntyy.

Mutta tarvitaan lisää asuntoja ja tarvitaan myös sitä kohtuuhintaista asumista, ja senpätakia olen käynnistänyt myös tuon pitkäaikaisen korkotuen uudistamistyön, jotta siitä tulisi uudelleen houkutteleva työkalu asuntotuotantoa varten.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt on mahdollisuus V-painiketta painaen pyytää lisäkysymyksiä.

16.37 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime vuonna valtio joutui maksamaan asumistukia noin 2 miljardia euroa, joka on aivan liian suuri summa. Tähän vaikuttaa se, että esimerkiksi SATO ja VVO, jotka ovat aikaisemmin toimineet yleishyödyllisinä toimijoina, ovat siirtyneet kokonaan pois ja nostaneet kohtuuttomasti vuokria. SATOLle maksettavista vuokrista vielä iso osa valuu ulkomaalaisille pääomasijoittajille. [Eduskunnasta: Minne muuallekaan?]

Mutta toisin kuin usein kuvitellaan, ei asumistuen taso heijastu vuokriin suoraan. Ei se, että asumistuki on noussut, näy suoraan vuokrissa. Itse asiassa vuokrat nousevat paljon kovempaa tahtia kuin asumistukea on pystytty nostamaan. Sen vuoksi ihmettelinkin, kun te väläytitte sitä, että asumistukea leikattaisiin laittamalla maksimivuokrataso. Se johtaisi siihen, että entistä useampi joutuisi esimerkiksi turvautumaan toimeentulotukeen, [Puhemies koputtaa] ja tiedetään, että Kelalla on jo nyt suuret ongelmat toimeentulotukien maksatussessa. Oletteko aivan loppuun asti miettinyt ajatuksenne leikata asumistukea tässä tilanteessa?

16.38 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asumistuesta tietenkin vastaa sosiaali- ja terveysministeriö, mutta huoli siitä, että asumistukimenot ovat kasvaneet, on meidän yhteinen, koska veronmaksajat viime kädessä maksavat tuon asumistuen, joka valitettavasti harvoin jää sen asukkaan eduksi vaan menee sitten vuokranantajalle, kuten kysyjä täällä kuvasi.

Erityisesti nuo pienten asuntojen vuokrat ovat nousseet. Miksi näin on käynyt? [Paavo Arhinmäki: Niitä on liian vähän!] Muutama vuosi sitten asumistuesta poistettiin tuo raja, että neliöhinta saa olla maksimissaan x euroa. Sen jälkeen erityisesti pienissä asunnoissa vuokrat ovat nousseet, koska neliöhintaa ei enää rajoiteta vaan ainoastaan asunnon kokonaisvuokra vaikuttaa tuohon tukeen. Sen takia väläytin tuota mahdollisuutta palauttaa

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

tuo neliöhintaleikkuri. Kyse ei ole siis asumistuen leikkauksesta vaan keinosta hillitä vuokrien korotuksia asukkaiden eduksi.

16.39 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On todella hyvä, että näitä toimia asumisen kohtuuhintaistamiseksi on tehty. Kohtuutonta sen sijaan on se, että samalla kun tuo 1,8 miljardia asumistukeen menee ja asumista tuetaan — kohtuuhintaista asumista jopa 300 miljoonalla — VVO nettoaa tästä niin hyvin, että jakaa 50 miljoonaa osinkotuloja. Ja edellisvuonna se jakoi 100 miljoonaa osinkotuloja ammattilistoille pääasiassa, jotka ovat näitä omistajia. (Välihuutoja — Hälinää)

Arvoisa ministeri, te olette tehnyt myös paljon toimia sen hyväksi, että asunnottomuus vähenisi. Suomi taitaakin olla Euroopan ainoita maita, joissa viime vuonna näin on käynyt. Voisitteko kertoa myös näistä toimista Suomen kansalaisille?

16.40 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asunnottomuuden torjunnassa Suomi todellakin on pärjännyt: ainut maa, jossa asunnottomuus väheni. Tässä kohtaa voimme olla opposition kanssa yhdessä iloisia, koska Suomessa on asunnottomuuden torjumiseksi tehty pitkäjänteistä työtä ja otettiin käyttöön asunto ensin -toimintatapa, missä ensin halutaan tarjota ihmiselle asunto ja sen jälkeen yhdessä sosiaalitoimen työntekijöiden kanssa lähteä katsomaan, voidaanko sitä elämää panna muutenkin raiteilleen, jos siinä korjaamisen tarvetta on, ja tässä on samaa työtä tehty aiempienkin hallituspuolueitten kanssa.

Sen sijaan uutena asiana olemme tuoneet: kun monta kertaa asunnottomuus alkaa siitä, että esimerkiksi nuori sorruttuaan pikavippeihin saa maksuhäiriömerkinnän, ei saa vakuutusta, ei saa vuokrattua asuntoa, niin tässä olemme lähteneet uudistamaan, ja yhdessä joitainkin vakuutusyhtiöitten kanssa nyt tarjotaan senkaltaista vakuutusta, että esimerkiksi [Puhemies koputtaa] maksuhäiriömerkinnän saanut nuori pystyy vuokraamaan asunnon.

16.41 Riitta Myller sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakaan ei ole tehty mitään sen eteen, että vuokrataso alenisi, niin kuin täällä sanottiin. Päinvastoin, hallituksen toimet ovat olleet sellaisia, joilla nostetaan yleistä vuokratasoa. Jo tällä hetkellä vuokrat ovat pääkaupunkiseudulla nousseet 30 prosenttia, muualla maassa 18 prosenttia. Olisi kuvitellut, että tämä olisi aiheuttanut sen, että ne panokset, joita yhteiskunnalla on laitettava asuntopolitiikkaan, käytettäisiin nimenomaan sellaiseen asuntotuotantoon, joka on omakustannushintaista, jossa kaikki tuki menee vuokralaiselle eikä valu minnekään muualle. Kysynkin nyt ministeriltä: miten varmistatte sen, että kaikki ne yhteiskunnan tuet, mitä asuntotuotantoon ohjataan, menevät todella vuokralaiselle?

16.42 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Väite siitä, että hallitus ei olisi tehnyt mitään vuokrien nousun hillitsemiseksi, on väärä. Se on väärä väite. Vuokrataso määräytyy pääasiassa kysynnän ja tarjonnan mukaan. Eli kun edellisen hallituksen jäljiltä asuntotuotanto oli pohjalukemissa, ei ole ihme, että vuokrat ovat nousseet. Nyt suunta on kääntynyt: asuntoja tuotetaan lisää, ja se edesauttaa sitä, että vuokrat eivät nouse niin ripeää tahtia. Lisäksi tässä tuetussa asuntotuotannossa tämä hallitus toteutti aiemminkin suunnitellun asian: sen, että vuokran korotuksiin pannaan stoppi. Rajoitetaan sitä, kuinka paljon tuetussa asuntotuotannossa vuokraa voi nostaa — se on tehty. Esimerkiksi opiskelija-asuntojen, jotka ovat nimenomaan yleis-

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

hyödyllistä asumista, käynnistysavustuksia olemme lisänneet. Tässä muutamia toimia edustajalle.

16.43 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Tiilikainen ja hallitus ovat tehneet hyvää työtä asuntosaralla. Meillä uusia asuntoja ja taloja rakennetaan enemmän kuin pitkään aikaan. Kiitos siitä ministeri Tiilikaiselle.

Meillä kuitenkin esimerkiksi kaavoitusta olisi syytä edelleen sujuvoittaa esimerkiksi rullaavan kaavoituksen suuntaan ja etsiä joustoja rakentamiseen, rakentamismääräyksiä keventää ja yhtenäistää. Esimerkiksi ministeri Orpon esitys, että myöhästynyt lupa on hyväksytty lupa, voisi olla peruste ja vahva kannustin sille, että ne luvat tulisivat ajoissa. Meillä on miljardihankkeet luvitusten takia odottamassa. Rakentamisen kustannukset näyttelevät isoa roolia asumisen kustannuksissa, ja kysyisin, ministeri Tiilikainen, teiltä ja koko hallitukselta: kun vielä hallituskautta on puolet jäljellä, voisimmeko ottaa toisen normienpurkukierroksen tähän rakentamiseen, niin että saadaan lisää vielä buustia rakentamiseen?

16.44 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heinosen esittämä ajatus on hyvä, eli kyllä tuo normienpurku, mikä on hallituksen yksi kärkihanke toimintatapojen uudistamisen osana, on jatkuvaa toimintaa, ja sitä täytyy jatkaa. Emme voi pysähtyä ja todeta, että nyt olemme 300 normia purkaneet ja se oli tässä, vaan vaalikautta on jäljellä, ja normienpurkua täytyy jatkaa. Esimerkiksi rakennusmääräyksiä uudistetaan koko ajan, ja tuossa tehdään sitä norminpurkutyötä, jolla voidaan alentaa rakentamisen kustannuksia, ja sitä kautta toivottavasti tuo kustannushyöty menee asukkaalle saakka.

Kaavoituksen sujuvoittamisessa, mihin edustaja viittasi, olen todella iloinen siitä, että eduskunta on ripeästi käsitellyt maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksen, jonka tänne eduskuntaan toin. Se muun muassa täydennysrakentamisen osalta nopeuttaa. Kun kaavamenettelyjä voidaan nopeuttaa, päästään nopeammin iskemään kuokka maahan ja asuntoja syntyy. Koteja tarvitaan.

16.45 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Keskustelu rakentamisen hinnasta on tärkeä keskustelu. Se liittyy osittain tietenkin kaavavarantoon, että on tarpeeksi kaavoitettuja tontteja, mutta kun kysyy rakentajilta, moni nostaa esille pysäköintivaatimukset eli sen, että helposti osa jää myymättä, jolloin ne rasittavat asunto-osakeyhtiön tasetta, tai sitten osa hinnasta jyvitetään asuntojen hintoihin, jolloin myöskin ne, jotka eivät sitä tarvitse, maksavat käytännössä siitä. Kysynkin ministeriltä: olisiko mahdollista, että velvoitettaisiin rakentamaan ainoastaan vaikka 50 prosenttia kaavan vaatimista paikoista heti, vaikka erilliseen yhtiöön, niin että ne eivät rasittaisi asuntojen hintaa, tai jollain muulla mekanismilla, ja sitten toinen puolisko osoitettaisiin kaavassa toiselle tontille, jolle ulkopuolinen yhtiö sitten rakentaisi siinä vaiheessa, kun kysyntää on tarvitsevilla asukkailla?

16.46 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siellä missä joukkoliikenneyhteydet toimivat ja bussilla tai raiteilla pääsee helposti liikkumaan, oman auton tarve todellakaan ei ole niin suuri, että kaikille tarvittaisiin niin paljon näitä pysäköintipaikkoja. Kun hallitus pohti tätä maankäyttö- ja ra-

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

kennuslain uudistamista, mietimme tätäkin asiaa, mutta itse asiassa pysäköintivaatimukset ja pysäköintipaikkojen tarve ovat kuntien päätösvallassa olevia asioita. Ja kun hallituksen tavoite on, että emme lisää normeja vaan vähennämme niitä, niin emme halunneet tässä kohtaa lähteä kuntien asioista päättämään ja neuvomaan, vaan luotamme, että kunnat tekevät paikallistuntemuksen perusteella järkeviä ratkaisuja. Siellä missä joukkoliikenne toimii, ei tarvita niin paljon pysäköintipaikkoja, ja tämä on kuntien käsissä. Toivon, että kuntapäättejä kaavoitusta tehdessään ottavat sen huomioon.

16.47 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pääkaupunkiseudullahan kaavoitetaan tällä hetkellä kuin viimeistä päivää. Tällä hetkellä Helsingissä valmistuu asuntoja 7 000:n vuosivauhtia — on päästy 5 000:n tasolta tekemään tällainen nousu. Edellisen hallituksen aikana tehtiin maankäyttö- ja liikenneinfraratkaisu, jossa valtiovalta sitoutui tiettyihin liikenne- ja infraratkaisuihin ja kunnat sitoutuivat kaavoittamaan asuntoja. Näillä hiilloksilla arvoisa ministeri Tiilikainen nyt pystyy lämmittelemään.

Kysyisin nyt: millä tätä hintatasoa saadaan alemmaksi? Mainitsitte, että olisi suunnitella nyt [Puhemies koputtaa] tämän pitkän korkotukijärjestelmän kehittäminen asuntojen hintojen alentamiseksi. Voisitteko kertoa, mitä on tulossa ja kuinka nopeasti? Tätä kipeästi me pääkaupunkiseudulla tarvitsisimme, myös Helsingissä.

16.48 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä se edellisen hallituksen hiillos oli valitettavan kylmä, niin että ei siihen puhaltamalla paljon enää lämpöä saanut. [Tuula Haataisen välihuuto]

Sen sijaan tämä hallitus teki sen, että sovimme maankäytöstä, asumisesta ja liikenteestä Helsingin seudun kanssa. Tämä hallitus esityksestäni päätti myöntää valtionosuuden Raitte-Jokeriin, joka mahdollistaa jo lähivuosina nopeaa kaavoitusta ja asuntotuotantoa Helsingissä — hyvä näin. Maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksessa on Helsingin seudun kuntien ja kaupunkien kanssa sovittu, että tietty osa asuntotuotannosta varataan tähän pitkäaikaiseen vuokra-asuntotuotantoon. Ja nyt pyrimme tekemään lainsäädäntöön muutoksia, joilla tästä pitkäaikaisesta vuokra-asuntotuotannosta tehdään entistä houkuttelevampaa.

16.49 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On myönteinen asia, että tänä vuonna näyttää valmistuvan noin 38 000 asuntoa sen normaalin 30 000 asunnon sijaan. Mutta asiantuntijoiden mukaan se ei johdu tämän nykyhallituksen toimenpiteistä vaan on hyvin pitkälti markkinavetoista. Markkinavetoista miksi? Vuokratulot on hyvä tapa rikastua. Siitä ovat kiinnostuneet kansainväliset rahastot, sijoittajat, institutionaaliset sijoittajat. Kysymys on tarjonnan ja kysynnän välisestä epäsuhteesta.

Millä hallitus nyt aikoo turvata sen, että tätä tarjontaa tulee jatkossakin? Jo nyt on merkkejä siitä, että jotkut rupeavat epäilemään sen suuren rahan tuottoa niillä korkeilla vuokrilla ja saattavat jopa pysäyttää suunniteltuja rakentamiskohteita, jotta se epäsuhte kysynnän ja tarjonnan välillä säilyisi tarpeeksi tiukkana ja vuokrat korkeina.

Ja ette vastannut edustaja Arhinmäen kysymykseen siitä, pitäisikö vuokrajarru laittaa näiden jatkuvasti kohoavien vuokrien tukkeeksi.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

16.51 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siihen, miten pystymme pitämään tuon rakentamisen volyymin riittävänä, jotta asuntoja valmistuu, jotta markkinat tasapainottuvat ja vuokrat eivät nousisi, on useita keinoja.

Yksi keino on nopeuttaa kaavoitusta ja luvitusta. Kuten kerroin, siihen olemme tehneet jo joitain parannuksia, jotta kaavoittaminen nopeutuu ja esimerkiksi täydennysrakentamisen nopeutuu.

Toinen keino on valtion tukeman vuokra-asuntotuotannon tekeminen houkuttelevammaksi. Loimme uuden lyhyen korkotukimallin, joka on herättänyt paljon kiinnostusta [Riitta Myllerin välihuuto] ja johtanut uusiin asuntoaloituksiin. Nyt olemme uudistamassa myös tuota pitkää 40-vuotista korkotukimallia houkuttelevammaksi.

Ja itse asiassa juuri näissä maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksissa Helsingin seudun kanssa valtiovallan taholta [Puhemies koputtaa] halusimme nostaa tavoitteet korkeammalle, jotta asuntoja syntyy riittävästi.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys ministereiden lukumäärästä (Stefan Wallin r)

Suullinen kysymys SKT 30/2017 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ehdimme ottaa vielä lyhyesti muutamia kysymyksiä. Edustaja Wallin.

Keskustelu

16.52 Stefan Wallin r: Värderade talman! Den senaste tiden har det diskuterats ganska mycket om antalet ministrar och behovet att öka antalet ministrar.

Pääministeri Sipilä on viime aikoina suhtautunut positiivisesti ministereitten määrän lisäämiseen, ja hyvä näin, koska hallituksen työmäärä ei ole millään tavalla vähentynyt vaan päinvastoin lisääntynyt. Koskaan ei ole väärin muuttaa mielipidettään, jos huomaa tehneensä virhearvion. Mutta tämä virhearvio olisi kuitenkin ollut vältettävissä. Keväällä 2015 hallituksen muodostamisen yhteydessä pääministeriä ja hallitusta varoitettiin siitä, että liian vähäinen ministerien määrä voi johtaa epäinhimilliseen työmäärään joidenkin ministereitten osalta, ja näin valitettavasti myöskin kävi.

Vielä muutama viikko sitten pääministeri Sipilä totesi tässä salissa, että nykyisellä määrällä tullaan toimeen, mutta nyt on sitten ääni kellossa muuttunut. Kysyn pääministeriltä: miksi ette kuunnellut hyviä neuvoja keväällä 2015, ja voitteko vakuuttaa, että tämän ministerisalkkujen yhtäkkisen lisäämishalun taustalla on nimenomaan hallituksen sisäinen toimintakyky eikä yhden hallituskumppanin tuleva [Puhemies koputtaa] puheenjohtajavaihdos ja sen seuraamukset?

16.53 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksella on sopiva määrä ministereitä, 14 on sopiva luku. Nyt syyskuusta alkaen olemme keskus-

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

telleet yhden ministerin työkuorman liiallisesta suuruudesta, ja siihen täytyy totta kai vastata. Jo silloin syyskuussa avasimme keskustelun ja hyväksyin sen periaatteen, että voimme tarvittaessa lisätä ministereitten määrää yhdestä kolmeen, mutta syynä on pelkästään ja ainoastaan se, että yhden ministerin työkuorma katsottiin liian suureksi. Tämä keskustelu saa päätöksensä sitten puoliväliriihessä, jossa lopulliset päätökset tehdään.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys poliitikkojen uhkailuun puuttumisesta (Veera Ruoho ps)

Suullinen kysymys SKT 31/2017 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Seuraava kysymys: edustaja Ruoho.

Keskustelu

16.54 Veera Ruoho ps: Arvoisa puhemies! Suomi täyttää tänä vuonna 100 vuotta, ensimmäisistä eduskuntavaaleista tuli kuluneeksi 110 vuotta tänään, ja huhtikuussa käydään kunnallisvaalit — elämme suomalaisen demokratian juhlavuotta.

Toimiva kansanvalta tarvitsee yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta kiinnostuneita ihmisiä. Kovakin kritiikki kuuluu politiikan työhön, mutta surullisen monille on tuttua myös uhkailtavaksi tai herjattavaksi joutuminen. Kenenkään halu osallistua esimerkiksi kuntansa päätöksentekoon ei saa horjua siksi, että hän pelkää joutuvansa laittoman uhkailun kohteeksi. Pyrkimys tukahduttaa laillista poliittista toimintaa uhkailemalla on tuomittavaa, ja se uhkaa suomalaista demokratiaa. Mitä hallitus aikoo tehdä turvatakseen uhkailuvapaat kunnallisvaalit ja puuttuakseen muutenkin poliitikkojen kokemaan uhkailuun? [Eduskunnasta: Hyvä kysymys!]

16.55 Sisäministeri Paula Risikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Eritäin hyvä kysymys. Vietämme tosiaan itsenäisyyden juhlavuotta ja voimme olla siitä ylpeitä. Meillä on nyt myös kunnallisvaalit, joten taas voimme iloita siitä, että meillä on demokraattinen yhteiskunta, ja se pitää myös turvata.

Tämä, minkä edustaja nosti esiin, koskettaa varmasti meitä monia, ja nimenomaan, se ei ole hyvä asia. Uhkailu on aina tuomittavaa, samoin vihapuhe, koska vihapuheistakin on hyvin lyhyt matka väkivaltaan. Kaikki ne ovat tuomittavia. Miten ne ratkaistaan? Varmasti jokainen voi vaikuttaa siihen myöskin. Mutta ennen kaikkea, jos ajatellaan, mitä sisäministeriösektori voi tehdä, niin meillä on poliiseille annettu lisää resursseja juuri siihen, minkä te täällä eduskunnassa päätitte, kun tehtiin budjettia: nettivalvontaan mutta myöskin vihapuheen kitkemiseen. Teemme ihan kaikkemme, että me pystyisimme tätä kitkemään, mutta tietysti on aina sellaisia asioita, jotka tapahtuvat siellä paikallistasolla ja joihin ei poliisi välttämättä pysty puuttumaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

2.6. Suullinen kysymys osallistumistulosta (Sari Sarkomaa kok)

Suullinen kysymys SKT 32/2017 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Seuraava kysymys: edustaja Sarkomaa.

Keskustelu

16.56 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Työttömyys ja syrjäytyminen ovat maamme vakavimmat ongelmat. Vakava esimerkki on tästä se, että meillä on noin 80 000 työkäistä miestä pysyvästi työmarkkinoiden ulkopuolella. On hyvä, että hallitus urakoi näiden ongelmien taklaamiseksi, mutta uusia, vaikuttavia keinoja tarvitaan. Professori Hiilamon työryhmän suosittelema osallistumistulo on tuore keino syrjäytymisen ja pitkäaikais-työttömyyden ehkäisemiseen. Tuon osallistavan sosiaaliturvan myötä työttömällä olisi mahdollisuus työnhaun lisäksi löytää itsellensä sopiva tapa olla osallinen yhteiskunnassa. Työtön voisi valita oman tapansa edistää osaamistaan ja työllistymistään. Kysynkin: miten hallitus aikoo edistää osallistavaa sosiaaliturvaa, ja eikö tämä osallistumistulo olisi oiva keino ehkäistä nuorten syrjäytymistä? Ministeri Lindström ei ole paikalla, mutta voisiko esimerkiksi pääministeri vastata tähän kysymykseen.

16.57 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus valmistautuu puoliväliriiheensä, jossa on tarkoitus etsiä konkreettisia keinoja siihen, miten työllistytään nykyistä paremmin.

Toisekseen viime vaalikauden osalta edelliselle hallitukselle voi antaa kiitoksen siitä, että meillä tuli työttömyysturvaan ja asumistukeen niin sanottu suojaosuus, joka mahdollistaa sen, että voi tehdä pienimuotoista työtä, 300 euron suuruusluokan työtä kuukaudessa. Tämä on yksi esimerkki siitä, että työn ja työttömyyden raja-aitaa on pystytty madaltamaan.

Tämä professori Hiilamon esitys on yksi konkreettinen esitys sellaisesta toimintatavasta, jossa on mahdollisuus löytää tällaisista raja-aitaa madaltavaa toimintaa työttömyyden ja työssäkäynnin välillä, ja hallituksella on pöydällään useita vaihtoehtoja, joilla pyritään näitä työllistämisen kynnyksiä madaltamaan. Tässä on yksi keino.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys valinnanvapauslainsäädännön lausuntokierroksesta (Päivi Räsänen kd)

Suullinen kysymys SKT 33/2017 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Otamme vielä yhden kysymyksen: edustaja Räsänen.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

Keskustelu

16.58 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Sote-uudistuksen projektijohtaja Tuomas Pöysti on kertonut, että nyt lausuntokierroksella olevat lait valinnanvapausuudistuksesta tulevat muuttumaan ja niitä muutetaan jo, vaikka lausuntokierros on vielä kesken. Tämä on tietysti hyvä uutinen, koska todella paljon on kohdistunut kritiikkiä asiantuntijoiden ja Kuntaliiton taholta. Esimerkiksi yhdenvertaisuuden toteutuminen eri maakuntien välillä, samoin aikatauluongelmat toteuttamisjärjestyksessä, ovat nousseet esiin, ja ne nostettiin myös täällä viime viikon sote-keskustelussa esiin. Kysynkin teiltä, ministeri Rehula: Minkälaisia muutoksia on nyt suunnitteilla, ja miten lausunnot tullaan ottamaan huomioon? Onko uusi lausuntokierros luvassa, jos merkittäviä muutoksia tehdään jo nyt, kesken tämän lausuntokierroksen?

16.59 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lainsäädännön valmisteluprosessi, vaikka olisi isommastakin asiasta kysymys, tulee pitää mahdollisimman normaalina. Tähän liittyy se, että on lausuntokierros, joka valinnanvapauslainsäädännön osalta päättyy 28.3. Lausuntoja on alkanut tulla, niitä luetaan parastaikaa, jotta pystytään pitämään sinänsä tiukasta aikataulusta kiinni mutta toisaalta tekemään mahdollisia muutoksia, joita lausuntokierroksesta voi aiheutua. Perusratkaisu, jolla polulla ollaan valinnanvapauslainsäädännön osalta, on se, jolla tullaan etenevän. Mitä tapahtuu lähiviikkojen, lähikuukausien aikana: tulee päivä, jolloin hallitus antaa esityksensä eduskunnalle, ja sitten me näemme sen, mikä on tuo kokonaisuus, jolla valinnanvapaus toteutetaan Suomessa vuoden 2019 alusta.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Työeläkeindeksin palauttaminen takaisin palkkatasoindeksiksi

Kansalaisaloite KAA 4/2016 vp

Valiokunnan mietintö StVM 4/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 4/2017 vp. Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotus hylätään.

Yleiskeskustelu asiasta alkaa. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Haatainen.

Keskustelu

17.02 Tuula Haatainen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Pyydän, että sali keskittyy kuuntelemaan puhujaa.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

Arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelyssä olevan kansalaisaloitteen taustalla on aito huoli pientä eläkettä saavien ihmisten toimeentulosta. Tämä huoli on aito, ja valiokunta mietinnössään myös tuo sen esiin. Valiokunta kuuli laajan joukon asiantuntijoita, eri tahoja ja tutkimuslaitoksia. Kaikkien näiden asiantuntijalausuntojen perusteella valiokunta yksimielisesti päätyi siihen, että aloitteen esittämä keino ei ole paras mahdollinen, ja valiokunta ei voinut sitä näin ollen kannattaa.

Valiokunta tarkasteli aloitteen esitystä eläketurvan rahoituksen kestävyysnäkökulmasta sekä arvioi, miten voimme turvata nyt maksussa olevien eläkkeiden maksamisen sekä turvata nyt työelämässä olevien sukupolvien tulevat eläkkeet.

Asiantuntijoiden lausuntojen ja siellä taustalla olevien laskelmien mukaan tämä aloitteessa esitetty indeksin muuttaminen kasvattaisi merkittävimmin suuria eläkkeitä. Valiokunnan näkemyksen mukaan vaikeimmassa asemassa olevien eläkeläisten asemaa parannetaan kuitenkin tehokkaimmin nostamalla kansaneläkettä tai takuueläkettä ja pelkästään pientä työeläkettä saavien asemaa parannetaan tehokkaimmin muilla toimilla, kuten huolehtimalla sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen sekä lääkkeiden ja matkakustannusten omavastuiden kohtuullisuudesta sekä riittävästä asumisen tuesta.

Arvoisa puhemies! Mietintö on tässä. Mietinnön liitteenä on myös yksi vastalause, vastalause on luettavissa tästä mietinnöstä, ja tuosta vastalauseesta äänestettiin. — Kiitos.

17.04 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja Tuula Haatainen esitteli sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön kansalaisaloitteeseen. Mietinnössä oli hyvin perusteltu, miksi työeläkeindeksin muutos niin, että se seuraisi vain ansiotason kehitystä, ei ole kestävä ratkaisu. Näitä perusteita ovat etenkin järjestelmän rahoituksen kestävyys turvaaminen, sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus, maksujen oikeudenmukainen suhde saatavaan eläkkeeseen, luottamus sekä julkisen talouden kestävyysteen kohdistuvien haasteiden pienentäminen.

Valiokunnan mietinnössä jaetaan myös kansalaisaloitteessa esitetty huoli pienimmillä työeläkkeillä elävien eläkeläisten asemasta. Mietinnön mukaan vaikeimmassa asemassa olevien eläkeläisten asemaa parannetaan tehokkaimmin nostamalla kansaneläkettä tai takuueläkettä, sillä pienempiä eläkkeitä ei tarkisteta työ- vaan kansaneläkeindeksillä. Mietinnössä todetaan myös, että indeksin muuttaminen kasvattaisi merkittävämmän suuria eläkkeitä, kun taas pientä työeläkettä saavien asemaa parannetaan tehokkaammin muilla toimilla, kuten huolehtimalla sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen sekä lääkkeiden ja matkakustannusten omavastuiden kohtuullisuudesta sekä riittävästä asumisen tuesta.

Arvoisa puhemies! Yhdymme valiokunnan näkemykseen siitä, ettei indeksimuutos ole toimiva ratkaisu pienituloisten työeläkeläisten aseman kohentamiseen, mutta olemme jättäneet vastalauseen, koska katsomme, että mietinnössä ei puututa riittävästi eläkeläisköyhyyteen ja pienituloisten eläkeläisten toimeentulon turvaamiseen. Esitimme siis lausumaa, pontta, jossa eduskunta edellyttäisi hallitukselta toimenpideohjelmaa eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi ja eläkeläisten toimeentulon turvaamiseksi. Tähän hallituspuolueet eivät kuitenkaan yhtyneet. Tästä syystä jätimme asiasta vastalauseen, jonka nyt esittelen.

Arvoisa puhemies! Eläkeläisköyhyys ja pienituloisuus on tunnistettava, ja eläkeläisten aseman helpottamiseksi tarvitaan ratkaisuja, joilla kohtuullinen toimeentulo turvataan. Edellytämme vastalauseessa, että hallitus laatii nopeasti toimenpideohjelman eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi ja eläkeläisten toimeentulon turvaamiseksi. On valitettavaa, et-

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

teivät hallituspuolueet voineet yhtyä tähän näkemykseen. Se on myös ikävää kansalaisaloitteen allekirjoittaneiden ihmisten kannalta, jotka onnistuivat määrätietoisella työllään nostamaan köyhien eläkeläisten ja pientä työeläkettä saavien eläkeläisten toimeentulon vahvasti julkiseen keskusteluun. Se on ikävää myös kaikkien niiden pienituloisten eläkeläisten kannalta, jotka ovat odottaneet tältä kansalaisaloitteen eduskuntakäsittelyltä enemmän.

Vaikka siis kansalaisaloitteen mukainen indeksimuutos ei ole ratkaisu pienituloisten eläkeläisten toimeentuloon, meidän mielestämme olisi erittäin tärkeää, että mietimme keinoja ja pystymme tekemään yhteisiä päätöksiä pienituloisten eläkeläisten arkisen toimeentulon helpottamiseksi.

Arvoisa puhemies! Eläkkeensaajien toimeentulo vaihtelee paljon yksilöllisten elämäntilanteiden mukaan. Monilla eläkeläisillä takuueläke tai kansaneläke tai pieni työeläke eivät riitä turvaamaan arkista toimeentuloa. Ihmiset tarvitsevat myös asumistukea ja jopa toimeentulotukea, jotta voivat maksaa päivittäisen elämisen, asumisen, palvelumaksut, lääkkeet ja niin edelleen. Eläkeläiset joutuvat myös tinkimään paljon menoistaan ja miettimään, voiko esimerkiksi sellaisia lääkkeitä, joita ei voi korvata, ostaa ylipäättään. Myös leipäjonoissa eläkeläisiä on paljon.

Tammikuussa, kun tämä kansalaisaloite odotti vielä eduskunnan käsittelyä, Eläketurvakeskus julkaisi tutkimuksen nimeltään "Eläkkeet ja eläkeläisten toimeentulo 1995—2015". Keskeinen uutisointi tutkimuksesta kertoi, että eläkeläisten toimeentulo on kehittynyt 20 viime vuoden aikana myönteisesti. Tämä tosiaan on totta, kun katsomme tilastoja ja vertaamme keskiarvoja — hieno asia. [Eero Heinäluoman välihuuto] Mutta samalla moni eläkeläinen joutui pettymään ja pelästyi siitä, että eläkeläisten todellinen tilanne jää nyt tämän esityksen takia varjoon. Eli keskiarvon takaa löytyy totuus yksittäisen eläkeläisen asemasta, ja tämä asema vaihtelee hyvin paljon etenkin sen mukaan, millainen työura ihmisellä on takanaan, miten vanha hän on ja millainen on hänen asumisensa ja perheensä muoto. Yksin asuvat eläkeläiset ovat todennäköisesti pienituloisempia kuin perheelliset. Vuonna 2014 yksin asuvista eläkeläisistä melkein 30 prosenttia oli pienituloisia, kun perheellisillä osuus oli 3 prosenttia, ja alle 55-vuotiaista yksin asuvista eläkeläisistä lähes 60 prosenttia oli pienituloisia. Myös yksin asuvien 75 vuotta täyttäneiden pienituloisuus on yleistä. 75 vuotta täyttäneet yksin asuvat naiset muodostavat suurimman pienituloisten ryhmän eläkeläisistä.

Arvoisa puhemies! Eläkeläisten arjen toimeentulo muodostuu kokonaisuudesta, johon kuuluvat muun muassa eläke ja muut tulot, muut etuudet, verotus, erilaiset maksut ja palvelut. Toimeentuloon voidaan vaikuttaa poliittisin päätöksin. Vuonna 2016 eläkeindeksiin sidotut etuudet laskivat miinusmerkkisen indeksin vuoksi 0,4 prosenttia. Sosiaalidemokraattien vaihtoehtobudjetissa edellytettiin, että kansaneläkeindeksi jäädytetään, jotta etuuksien taso ei laskisi. Tämän vuoden budjetissa hallitus leikkasi edelleen kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksia 0,85 prosentilla ja jäädytti kansaneläkeindeksin tälle alemmalle tasolle vuoteen 2019 saakka. Sosiaalidemokraatit esittivät myös näiden leikkausten peruuttamista.

Indeksileikkausten vaikutukset näkyvät pienituloisten arjessa esimerkiksi niin, että viime vuonna takuueläkkeeseen tehty yli 20 euron korotus sulaa pois parissa vuodessa ja kansaneläkeläisen tulosta leikataan tänä vuonna 5,45 euroa joka kuukausi. Sosiaalidemokraatit esittivät vuoden 2016 vaihtoehtobudjetissaan myös, että eläkeläisten verotus ei saa olla palkansaajien verotusta kireämpää. [Eero Heinäluoma: Oikea periaate!] Esityksemme mu-

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

kaan eläkkeensaajan käteen jäävä vuositulo olisi noin 250 euroa nykyistä korkeampi. [Eero Heinäluoma: Aikamoinen ero!] Hallitus teki korjauksen eläkeläisten verotukseen vuodelle 2017. Kuitenkin eduskunnan tietopalvelun laskelmien mukaan huomioidaan samaan aikaan tehdyt muut muutokset, ja lopputulos onkin, että tänä vuonna takuueläkkeen ostovoima putoaa 2 prosenttia ja samalla 1 000 euron työeläkettä saavan ostovoima putoaa 1,2 prosenttia. [Eero Heinäluoma: Se oli siinä!] Hallituksen toimet tasaavat eläkeläisten ostovoiman viime vuoden tasolle vasta silloin, kun työeläke on 2 500 euroa kuukaudessa, ja vasta tämän tulotason jälkeen ostovoima alkaa nousta. [Eero Heinäluoma: Kuulostaa pahalta!]

Arvoisa herra puhemies! Eläkeläisten toimeentulo on todellakin kokonaisuus, jossa yksi parannuskeino ei voi korjata jokaista ongelmaa. Tämä vaatii useita toimenpiteitä. Tästä syystä esitämme toimenpideohjelman eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi ja eläkeläisten toimeentulon turvaamiseksi. Toimenpideohjelmassa erityistä huomiota tulee kiinnittää ikääntyneiden naisten ja pientä työeläkettä saavien asemaan. Osana kokonaisuutta tulee selvittää muun muassa vaihtoehdot kansaneläkkeen tasokorotuksen tekemiseksi ja verotuksen muuttamiseksi sekä eläkkeensaajien asumistuen, palvelujen ja palvelumaksujen vaikutus. Ohjelma tulee tuoda eduskunnan käsittelyyn selontekona tänä syksynä 2017.

Kuten sanottu, hallituspuolueet eivät yhtyneet tähän esityksemme toimenpideohjelmasta, mistä olemme todella pahoillamme.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Otamme vielä edustaja Tanuksen puheenvuoron, ja sen jälkeen menemme debattiin.

17.13 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Paniikkiratkaisuna käyttöön otetun taitetun indeksin piti olla vain väliaikainen ratkaisu, mutta tässä sitä nyt ollaan. [Olavi Ala-Nissilän välihuuto] Ei ole ihme, että seniorit ovat kokeneet tilanteen hyvin epäoikeudenmukaiseksi ja ovat halunneet muutosta tilanteeseen. Kristillisdemokraatit vastustivat aikoinaan taitetun indeksin käyttöönottoa, ovat vastustaneet sitä matkan varrellakin, ja minä olen edelleen samalla linjalla. [Olavi Ala-Nissilä: Samoin!] Kansalaisaloitteen myötä alkoi kuitenkin eläkejärjestöjen ja median lobbaus taitetun indeksin poistamista vastaan. Pian asia nostettiin mediaan sukupolvien välisenä vastakkainasetteluna, ikään kuin tulevilta sukupolvilta vietäisiin eläkkeet pois. Tosiasiassa mitään päätöksiä ei kuitenkaan tehdä sen perusteella, mitä voisi tapahtua 50 tai 70 vuoden päästä varsinkin, kun on tiedossa, että yhteiskunta muuttuu nopeasti, seuraavan 10 vuoden aikana paljon enemmän kuin monet osaavat kuvitella. [Satu Hassin välihuuto] Toisaalta mitään päätöksiä ei valeta betoniin 70 vuodeksi, ei 50 vuodeksi eikä lyhyemmäksi ajaksi niin, että ei olisi mitään uudelleenarvion tai muutoksen mahdollisuutta.

Tilastotieteen professori, sosiaali- ja terveysministeriön vakuutusosastolla aiemmin toiminut päällikkö, sosiaali- ja terveysministeriön aiempi ylijohtaja Tarmo Pukkila, joka oli kuultavana valiokunnassa, sanoi tähän liittyen: "Viimeiset 25 vuotta ovat osoittaneet, että työeläkejärjestelmää koskevaa säätöä on tehtävä jatkuvasti olosuhteiden muuttuessa." Ja edelleen: "Hyvin monet eläkejärjestelmän ratkaisut on tehty ajatuksella, että jos valitut ratkaisut eivät toimi halutulla tavalla, tarvittaessa muutetaan lainsäädäntöä." Itse olen varajäsenenä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, mutta toisin kuin useimmissa muissa asioissa tämän kansalaisaloitteen ratkaisevissa käsittelyissä en päässyt pöydän ääreen, joten en voinut vaikuttaa valiokunnan päätöksiin enkä lausumiin. Valiokunnan mietintö siis tukee elä-

keläisten sijaan järjestelmää, eläkejärjestelmää. Vakuutusmatemaatikko, yhteiskuntatieteiden tohtori ja sosiaaliturvapolitiikan dosentti, myös valiokunnassa asiantuntijana olleen Olli Pusan sanoin "eläkealalle kumarrettiin". Ja mitäs muutoin tapahtui? Eläkeläisille pylistettiin. Mitä vaikutuksia päätöksellä on, sen aika näyttää ja sitä voimme itse kukin miettiä, mutta tohtori Pusan mukaan ainakin työeläkejärjestelmän, ay-liikkeen ja poliittisten päätöksentekijöiden uskottavuus on puolentoista miljoonan eläkeläisen silmissä monessa suhteessa romahtanut.

Nykyiset eläkeläiset ovat hyvin pitkälti rakentaneet tämän maan hyvinvoinnin perustan. Viime maanantaina vietimme talvisodan päättymisen muistojuhlaa. Sain jututtaa monia senioreita, sota-aikana monessa palvelleita, myös 92—94-vuotiaita lottia ja sotaleskiä sekä sotaorpoja. Ilman näiden ikäluokkien periksimatontaa, sitkeää uurastusta meillä ei olisi tämän päivän hyvinvointivaltiota. Mutta silloin olikin talvisodan henkeä, puhalsimme kaikki yhteen hiileen, niin kuin joku heistä totesi. Suurista uhrauksista huolimatta eläkeläisköyhyys on tänä päivänä erittäin ikävä tosiasia. Se on häpeätahra maassamme. Siitä olemme paljon puhuneet, ja edustaja Kiljunen edellä puhui siitä myös kattavasti. Mietinnön vastalauseessa esitetään ohjelmaa eläkeläisköyhyyden selvittämiseksi. Itse olen sitä mieltä, että erinäisiä ohjelmia tässä talossa on jo ennestään paljon. Tiedämme varsin kattavasti eläkeläisköyhyyden taustoista ja syistä. Mielestäni uusien ohjelmien sijaan tarvitsemme konkreettisia toimia, tekoja, jotka viipymättä tarttuvat eläkeläisköyhyyteen ja poistavat sitä.

Takuu- ja kansaneläkkeiden korotuksista on puhuttu paljon. Myös pienten työkyvyttömyyseläkkeiden korotusta tarvittaisiin kipeästi. [Sari Sarkomaan välihuuto] Toivottavasti nämä toteutuvat, mutta on muistettava: nämä tulevat budjetista. Pienten työeläkkeiden saajina on monia ikänaisia, jotka ovat aikanaan hoitaneet monta lasta kotona, tehneet todella arvokasta työtä niin tulevia sukupolvia kuin koko yhteiskuntaakin ajatellen, ovat sitten olleet ehkä pienipalkkaisessa tehdas- tai kaupan työssä. Myös heidän eläkkeisiinsä tulisi saada parannusta. Kuinka hyvin eläkekustannuskori vastaa nykyeläkeläisten elinkustannuksia, tai voitaisiinko eläkeyhtiöiden kanssa löytää keinoja ikääntyvän väestön hyvän hoidon ja köyhien eläkeläisten hyvinvoinnin edistämiseksi? Näihin asioihin liittyen tulen esittämään lausumia myöhemmin.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite työeläkeindeksin palauttamiseksi takaisin palkkaindeksiksi ei saanut kannatusta valiokunnassa. Useat asiantuntijat nostivat kuitenkin lausunnoissaan esiin niin sanotun puoliväli-indeksin palauttamisen mahdollisuuden. Professori Pukkila lainatakseni — lausunnossaan hän kirjoittaa: "Kun työeläkeindeksin valinta on poliittinen ratkaisu, kansalaisaloitteen tarkoittaman palkkaindeksin sijasta puoliväli-indeksi tarjoaisi tasapainoisen vaihtoehdon uudeksi työeläkeindeksiksi nykyisen indeksin tilalle."

Myös tohtori Olli Pusa, sosiaaliturvapolitiikan dosentti, yhteiskuntatieteiden tohtori ja vakuutusmatemaatikko, joka myös oli kuultavana valiokunnassa, kannattaa jatkossa puoliväli-indeksiä. Hän kirjoittaa: "Vaikka suhtaudun kriittisesti Eläketurvakeskuksen laatimien pitkän tähtäimen ennusteiden käytettävyyteen esillä olevan asian kaltaisissa päätöstilanteissa, noita asioita tarkastelemalla päädyin käsitykseen, että ratkaisu, jossa pitkän tähtäimen keskiarvo olisi puoliväli-indeksin tasoa, on noidenkin laskelmien perusteella realistinen." Työeläkevakuuttajat Tela teki myös laskelmia eri indeksien vaikutuksista eläkerahastojen kehitykseen. Nämä luvut perustuivat Eläketurvakeskuksen jo vuosi aiemmin tekemiin laskelmiin. Näiden perusteella Olli Pusa myös kirjoittaa: "Yksityisen eläkejärjes-

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

telmän osalta puoliväli-indeksi pitkän ajan keskiarvona ei mitenkään vaarantaisi yksityisen sektorin työeläkkeiden rahoitusta. Eläkerahastojen määrä kasvaisi ja pysyisi suhteessa eläkemenoon lähes nykyisellä tasolla. Julkisen sektorin osalta tilanne on samanlainen."

Koska valiokunta ei kannata vaan tyrmäsi kansalaisaloitteen, palkkatasoindeksiesityksen, on tietysti hyvin todennäköistä, että tämä sali myös sen äänestää nurin. Sen vuoksi ehdotankin, että käsittelyn pohjaksi otetaan ehdottamani muutos työntekijän eläkelain 98 §:ään, eli pykälä kuuluu:

"Eläkkeiden indeksitarkistus

Maksussa oleva eläke tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta lukien indeksillä (työeläkeindeksi), jota laskettaessa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,5 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,5."

Toivonkin, että tämä ehdotukseni saa kannatusta. Sen tämä ilta täällä salissa näyttää. Valitettavasti itse en pysty jäämään kovin pitkään keskusteluun, kun on etuoikeus olla suorassa televisiolähetyksessä joidenkin oppositioedustajien kanssa, mutta tässä on ainakin konkreettinen esitys, tässä on konkreettinen mahdollisuus näyttää, että tässä salissa toiminta ei jää vain puheen tasolle vaan voidaan tarttua toimeen ja äänestää muutoksen puolesta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt on mahdollisuus käyttää vastauspuheenvuoroja, joita varataan V-painikkeella, ja ne aloittaa edustaja Sarkomaa.

17.23 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunta oli täysin yksimielinen siitä, että tämä käsittelyssä oleva kansalaisaloite ei ole perusteltu pienituloisten eläkeläisten tilanteen parantamiseksi, ei tulevien sukupolvien ja oikeudenmukaisuuden näkökulmasta eikä eläkejärjestelmän kestävyyskannalta. Olimme täysin yksimielisiä. Täysin yksimielisiä olimme myös siitä, että tarvitaan muita keinoja pienituloisten eläkeläisten tilanteen helpottamiseksi.

Mutta eri mieltä olimme siitä, tehdäänkö ohjelma, niin kuin oppositio totesi, vai toimitaanko niin kuin hallitus toimii, eli tehdään tekoja pienituloisten eläkeläisten tilanteen parantamiseksi. Takuueläkettä on korotettu, sitä korotetaan myös ensi vuonna. Onko SDP ollut takuueläkettä korottamassa? Se, mitä myös on tehty: on korotettu omais- ja perhehoitajien minimipalkkioita ja parannettu heidän tukipalveluitaan ja oikeuttaan vapaapäiviin.

Tätä työtä on tehtävä sitkeästi. Hallituksen on tehtävä toimia, jotta me pääsemme eläkeläisköyhyydestä ja parannetaan vanhusten hoivapalveluita. Siihen eivät opposition pelkät ohjelmat riitä. [Puhemies koputtaa] Tekoja — tässä oli se ero, mikä valiokunnassa oli.

17.24 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On aivan totta se, että olimme täysin yhtä mieltä siitä, että työeläkeindeksiä ei tule muuttaa, ja kävimme mielestäni hyvin rakentavaa ja hyvää keskustelua myös eläkeläisköyhyydestä. Juuri näistä syistä me olimme erittäin pahoillamme siitä, että hallituksella ei ollut riittävää tahtoa lähteä tekemään toimenpideohjelmaa, koska se olisi ollut luontainen seuraus sille kaikelle keskustelulle ja tekemiselle — me keskustelimme, että olisimme yhdessä vaatineet eduskunnan voimatahdolla eläkeläisköyhyyden vähentämistä ja pientä työeläkettä saavien ihmisten toimeentulon turvaamista. Tämä olisi ollut vahva tahtotila eduskunnalta, jos se olisi lähtenyt yhtenäisesti, mutta valitettavasti näin ei nyt tapahtunut.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

17.25 **Martti Talja kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on selkeästi tullut esille, että kansalaisaloitteen esittämä keino ei ollut oikea, sellainen, mikä olisi hyödyttänyt pienituloisia eläkeläisiä, erityisesti niitä naisia, jotka ovat hoitaneet kotia ja joiden työaika- ja työtulokertymät ovat olleet vähäisiä. He ovat tyypillisiä eläkeköyhiä. Hallitus on ryhtynyt toimenpiteisiin takuueläkkeen korottamisella ja erilaisilla muilla tukimuodoilla, jotta eläkeläisköyhyyttä voitaisiin vähentää. Hallitus jatkaa työskentelyä tähän suuntaan, jotta tässä esityksessä tavoiteltu nimenomaan pienituloisten köyhyyden ehkäisy voisi toteutua.

17.26 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän kansalaisaloitteen tavoite pienituloisten eläkeläisten taloudellisen aseman parantamisesta on hyvä, ja minä pidän erittäin tärkeänä sitä, että me keskustelemme nyt asiasta täällä. Kansalaisaloitehan toimii parhaimmillaan juuri myöskin yhteiskunnallisen keskustelun herättämisessä ja eri asioiden esiin nostamisessa.

Valiokunnassa käsiteltiin todellakin tätä aloitetta perusteellisesti, niin kuin täällä on todettu, on kuultu asiantuntijoita laajalti. Tavoite on erittäin hyvä, mutta keino on väärä. Työeläkeindeksin palauttaminen palkkatasoindexiksi ei hyödytä kaikkein pienituloisimpia ja heikoimmassa asemassa olevia eläkeläisiä. Toisaalta olisi tehokkaita keinoja, joilla voitaisiin puuttua välittömästi eläkeläisköyhyyteen, esimerkiksi tasokorotus kansaneläkkeisiin ja takuueläkkeisiin, ja myös terveyskeskusmaksujen poisto olisi yksi keino helpottaa pienituloisten eläkeläisten ahdinkoa.

Mutta hieman hämmentää kuitenkin se, että kun me olemme olleet vallan yksimielisiä valiokunnassa tämän asian suhteen, huoli [Puhemies koputtaa] on ollut yhteinen, niin miksi tätä ohjelmaa ei voitu tehdä.

17.27 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eläkeläisköyhyys ja -pienituloisuus ovat todellisia ongelmia, joihin on löydettävä ratkaisut. Hallituksen olisikin syytä aloittaa ohjelman laatiminen eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi ja eläkeläisten toimeentulon turvaamiseksi heti ja perua ne ikäihmisten toimeentuloa heikentävät päätökset, joita on aika paljon päässyt kertymään.

Hallitushan leikkasi tänä vuonna kansaneläkeindeksiä sen 0,85 prosenttia ja on myöskin jäädyttänyt tämän indeksin seuraaviksi kolmeksi vuodeksi. Tämähän nimenomaan kohdistuu noihin pienimpiin etuuksiin, joita on muun muassa kansaneläke. Tosiaankin jo viime vuonna etuudet laskivat sen 0,4 prosenttia, kun kansaneläkeindeksi painui miinukselle, ja nyt kun olette vielä jäädyttäneet indeksin seuraaviksi kolmeksi vuodeksi, niin vaikka hinnat lähtisivät nousemaan, eläkeläisten asema sen kuin heikkenee.

Immettelen todella syytä siihen, miksi tällaista opposition esittämää selvitystä eläkeläisköyhyyteen puuttumiseksi ei voida tehdä. Mielestäni se olisi todella paikallaan.

17.28 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin kiitän tosiaan kansalaisaloitteen tekijöitä, koska tämä on todella tärkeä asia, mutta taitetun indeksin kohdalla asia ei paranisi näitten aivan pienten eläkeläisten kohdalla. Elikkä takuueläkettä ollaan nostettu, perussuomalaiset on tehnyt todella paljon työtä hallituksessa, jotta sitä nostettaisiin edes vähän. Kansaneläkettä pitäisi nostaa. Pienet työeläkkeet ovat aivan liian pieniä.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

Mietinkin tässä, voitaisiinko ajatella, että tehtäisiin joku selvitys, miten puoliväli-indeksi, 50—50, vaikuttaisi eläkerahastoihin ja yleensä eläkejärjestelmään. Olisiko mahdollista edes ajatella sitä, tehdä edes selvitys siitä?

Sitä ihmettelen myös, että kun Lipposen hallitus toi tämän taitetun indeksin, niin miksi ne puolueet, jotka tässä ovat 20 vuotta hallituksessa olleet, eivät ole tähän mitenkään puuttuneet, [Puhemies koputtaa] vaan se taitettu indeksi on jatkanut eloaan?

17.29 Eero Suutari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eläkeköyhyys on kysymys, joka on tietysti syytä ratkaista. Mikäli sitä tällä kansalaisaloitteella yritettiin tehdä, niin se ei sillä onnistu, niin kuin valiokunnan lausunnostakin tulee hyvin ilmi. Olen myös sitä mieltä, että mitkään tällaiset indeksimuutokset eivät ole ratkaisu asiaan, jos ne nostavat vain suurimpia eläkkeitä ja jättävät alimmat eläkkeet niin pieniksi, että ne korotukset eivät auta siellä.

Itse olen seurannut näitä eläkemaksuja siltä taustalta, että olen 80-luvun alusta maksanut työeläkkeitä, ja jos ajatellaan sitä historiaa — että se aloitettiin 60-luvulla, jolloin perittiin 5 prosenttia työnantajalta työeläkemaksuja, ja silloin 80-luvulla, kun aloitin, se oli 11 prosenttia, ja nyt se sitten on noussut siihen 20 prosenttiin työnantajalla ja työntekijällä vielä vajaaseen 5 prosenttiin — niin siinä on nähtävissä tämä, että se on niin kuin iskenyt tähän suomalaiseen työhön.

Elikkä en suosittelisi sellaista indeksimuutosta, joka nostaisi työn [Puhemies koputtaa] hintaa niin, että sitä ei Suomessa tehdä.

17.30 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä onkin hyvin mielenkiintoinen kysymys, minkä takia näitä työeläkemaksuja on jatkuvasti korotettu ja korotettu, kun isojen rahastojen tuotosta olisi voitu käyttää hivenen enemmän ja olla nostamatta työeläkemaksuja. Näitä kysymyksiä, joihin ei vastauksia ole tullut, on erinäinen määrä.

On hyvä muistaa, että jos taitettu indeksi ei olisi tullut silloin kun se tuli, meillä tänä päivänä ei olisi niin paljon eläkeläisköyhiä.

Tämän järjestelmän kestävydestä tähän puoliväli-indeksiin liittyen: Niin kuin tuossa sanoin, Eläketurvakeskus on tehnyt laskelmia myös puoliväli-indeksiin liittyen, niitä ei vaan ole hyvin laajalti julkaistu. Ja niin kuin tohtori Olli Pusa lausunnossaan kirjoitti, puoliväli-indeksi pitkän ajan keskiarvona ei mitenkään vaarantaisi yksityissektorin työeläkkeiden rahoitusta. Eläkerahastojen määrä kasvaisi ja pysyisi suhteessa eläkemenoihin lähes nykyisellä tasolla. Myös julkisen sektorin osalta tilanne on samanlainen. Eli lukuja on jo käytettävissä.

17.31 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on syytä sanoa, että tässä entinen kansanedustaja Kimmo Kiljunen ja sadat ja tuhannet muut ihmiset ovat tehneet tarpeellisen ja välttämättömän työn.

Olen hyvin pahoillani siitä, että suuresti arvostamani Eläketurvakeskus kertoessaan omista tutkimuksistaan eläkeläiskotitalouksien tulokehityksestä syylistyi kyllä pahasti virhearvioon ja väärään tulkintaan. Hehän nimittäin sanoivat ensi alkuun tiedotteessaan, että eläkeläiskotitalouksien tulot ovat kehittyneet myönteisesti. Se perustui siihen tosiasiaan, että viimeisinä vuosina on jäänyt eläkkeelle kiihtyvässä määrin ihmisiä, jotka parempituloisina ja pidempään eläkemaksuja maksaneina saavat parempaa eläkettä. Sitten siellä otettiin vielä pääomatulojenkin kehitys huomioon. Tämä havainto ei vastaa näiden

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

1 000 euron työeläkkeellä, vähän päälle, vähän alle, olevien ihmisten todellisuutta, ja se on herättänyt paljon katkeruutta. Siksi olen tyytyväinen, että valiokunta on ottanut tämän ongelman esille, mutta pettynyt siitä, että tälle ei olla tekemässä mitään.

17.32 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunta on tehnyt asiallista työtä tämän kansalaisaloitteen käsittelyssä. Kuten tässä keskustelussa on tullut esille, tämä on tärkeä asia, mutta kaikista pienituloisimpien eläkeläisten köyhyyteen ei kyllä tällä taitetulla indeksillä pystytty puuttumaan, vaan päinvastoin se parantaisi keskituloisten ja suurituloisten eläkeläisten tilannetta. Ei sekään tietenkään väärin ole, mutta meidän huolestuttaa se, miten kaikista pienituloisimpien tilannetta voidaan helpottaa.

Keskustalle on tärkeää ollut aina nimenomaan perusturvan parantaminen. Kansaneläke luotiin aikanaan tähän maahan, takuueläkettä on pystytty korottamaan kahteen otteeseen. Ja kun tehtiin kilpailukykysovimusta ja sen vastapuolena oli myös veronkevennyksiä, niin hallitus piti huolen, että myös eläkeläisten verotusta kevennettiin. Kun täällä nyt oppositio parjaa tätä indeksien jäädyttämistä, niin täytyy muistuttaa, että taisi löytyä teidän kaikkien vaaliohjelmista se sama indeksien jäädytys.

17.33 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunta on yksimielisesti ottanut vastuullisen kannan ja esittää tämän aloitteen hylkäämistä. Kuten valiokunnan puheenjohtaja totesi, se hyödyttäisi eniten suurituloisimpia eläkeläisiä. Pidän perusteltuna myös valiokunnan oppositiopuolue-edustajien esittämää ja tukemaa pontta toimintaohjelmasta eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi.

Edustaja Tanukselle haluaisin todeta, kun hän väitti, ettei mitään päätöstä mietitä ja lasketa 50 vuoden päähän, että kyllä esimerkiksi ilmastosuojelua koskevia päätöksiä mietitään ja pitääkin miettiä vielä pitemmällä aikavälillä. Eikä ylipäänsä missään sellaisessa asiassa, joka on laskennallisesti arvioitavissa useiden vuosikymmenien päähän, ole vastuullista perustaa nyt tehtäviä päätöksiä toiveajatteluun [Puhemies koputtaa] siitä, että tulevina vuosikymmeninä tapahtuu joku mukava ihme.

17.34 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite nostaa esiin tärkeitä asioita, ja valiokunta on mietinnössään ottanut aloitteeseen vastuullisen ja kestävänsä kannan. Tätä taustaa ja yhteisymmärrystä vasten on hieman vaikea ymmärtää tätä SDP:n ja muun opposition tekemää vastalauseita, koska valiokuntahan toteaa, että nämä ongelmat ovat olemassa. Valiokunta toteaa myös muutamia aivan konkreettisia keinoja, millä niitä ongelmia voitaisiin korjata. Mitä siinä siis on selvittämistä? Onko aivan välttämätöntä kopioida sosiaalidemokraattisen puoluekokouksen laatima esitys tästä asiasta sellaisenaan ja vain vaihtaa paikalle puoluehallituksen sijaan hallitus? Onko siinä loppujen lopuksi mitään järkeä? Toivoisin ennemmin esityksiä, mistä otetaan kestävästi rahat näiden jo tiedettyjen epäkohtien korjaamiseen jo tiedetyillä keinoilla.

17.35 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän se on niin, että sosiaalidemokraatit nyt pelastavat itse asiassa tämän kansalaisaloitteen käsittelyn. Meidän vastalauseemme, kiitos sosiaali- ja terveysvaliokunnan, on erinomainen kannanotto tähän eläkeläisköyhyyteen, ja sen rinnalla on sitten myöskin halu tarttua pientä työeläkettä saavien aseman parantamiseen. Meillä on lähes 900 000 minun mielestäni pientä työeläkettä saavaa kansalaista, jotka ansaitsevat parempaa.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

Tulen puheenvuorossani ensimmäiseksi esittelemään tätä Eläkkeensaajien Keskusliiton tuloeroja tasoittavaa mallia, joka varmaan parantaisi nimenomaan pientä työeläkettä saavien asemaa ja olisi tulokehityksen kannalta solidaarinen.

Ilman tätä demarien juttua tämä olisi ihan hengetön ja köyhä tarina.

17.36 Jaana Laitinen-Pesola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisista eläkejärjestelmää on aina kehitetty hyvin vastuullisesti ja siinä on huolehdittu tästä sukupolvien välisestä eläkelupauksesta. Jos tätä indeksiä nyt muutettaisiin, se kyllä tarkoittaisi sitä, että nuorille annettu eläkelupaus siinä samassa petettäisiin. Me tarvitsemme siis ihan muunlaisia keinoja kuin indeksin palauttaminen, jos ja kun halutaan laittaa kuntoon näitten pienempien eläkkeiden tason korjaaminen, ja tämä on kyllä myös tasa-arvokysymys.

17.37 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeudenmukaisuutta tarvitaan monella tasolla. Sitä tarvitaan tulonsaajaryhmien kesken, ja aloitteen tekijät ovat olleet oikeassa, että pyrkivät turvaamaan eläkeläisten tulotason, seuraamaan palkansaajien tulotasoa, mutta vertailut ovat aina keskiarvoja, ja niitä sotkee muun muassa se, että tällä hetkellä noin 400 000 palkansaajaa on työttömyyden takia ilman palkkatuloja, ja meillä on aina työttömyyttä paljon. Oikeudenmukaisuutta pitää hakea sitten tulonsaajaryhmien kesken, ja on aivan oikein kiinnitetty — mietinnössä mutta ennen muuta vastalauseessa — huomiota eläkeläisköyhyyteen. Jos 200 000 eläkeläistä on EU:n määrittelemän köyhyysrajan alapuolella, se on todellinen ongelma. Tietysti myöskin ikäpolvien keskeisestä solidaarisuudesta on kysymys, kun tästä eläkeindeksistä ja eläkepolitiikasta puhutaan. Sen vuoksi näihin kaikkiin kolmeen haasteeseen mielestäni kyllä tämä vastalause vastaa parhaiten.

17.38 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aivan kuten tässä mietinnössä todetaan, indeksin muuttaminen kasvattaisi merkittävästi suuria eläkeitä. Pientä työeläkettä saaville työeläkeindeksin muutoksella ei lyhyellä aikavälillä olisi sanottavia vaikutuksia. Aivan kuten tässä mietinnössä oikein tämä todetaan, se on täyttä faktaa. Ihmettelen suuresti, kun täällä moni demari on puhunut siitä suureen ääneen, että nyt pitäisi tämä ongelma ratkaista. Pienille eläkeläisille tästä hommasta ei ole mitään hyötyä. Suuret hyötyvät. Kun olen kuntavaalikampanjan tiimoilta kiertänyt monessa, monessa paikassa viime aikoina, ihmiset ovat olleet pettyneitä, kun heille selviää vasta nyt, että ei se pieniin eläkkeisiin vaikuta mitään.

Samahan koskee tupopöytää. Täällä valitetaan pieniä eläkeitä. Miten ne pienet eläkkeet syntyvät? Kun on pienipalkkaisia ihmisiä, tulopolitiikassa sovitaan aina prosenttiperusteisesti, suuripalkkaiset hyötyvät eniten, pienipalkkaiset eivät saa juuri mitään. Siellähän tämä koko systeemin ydin on. Demarit valittavat täällä suureen ääneen meille, että kun tämä on meidän vika ja meidän vika. Tupopöydässä jos te kantaisitte sen pientä palkkaa saavan ihmisen puolta, [Puhemies koputtaa] niin siitä olisi suurempi hyöty ja tätä ongelmaa ei olisi.

17.39 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tämä kansalaisaloite on arvokas ja tärkeä, ja minusta on hyvin tärkeää se, että voimme parantaa pientä työeläkettä ja kansaneläkettä saavien asemaa. Eläkkeensaajien ostovoima on turvattava.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

Arvoisat hallituspuolueet, nythän on niin, että tietopalvelun laskelmien mukaan tänäkin vuonna pieni- ja keskituloisten eläkkeensaajien ostovoima laskee. Ostovoima laskee. Siksi oli hyvin ikävää, että hallituspuolueet nyt kyllä lopullisesti käänsivät pieneläkeläisille selkän, kun eivät hyväksyneet tätä sosiaalidemokraattien tärkeää esitystä. Ja olin hyvin hämmästynyt, kun huomasin, että tänään on tullut sitten tiedotetta hallituspuolueiden valiokuntavastaavilta, jotka kertoivat, että eläkeläisten taloudellisen aseman arviointi tulisi jatkossa osaksi budjettiesitystä. No hyvä, se on hyvä esitys! Sosiaalidemokraatit ovat halunneetkin, että näin näitä arvioidaan, mutta jos hallitus olisi nyt tehnyt niin ja arvioinut, varmasti esimerkiksi hallituspuolueet olisivat antaneet tässä tukensa sille, [Puhemies koputtaa] että näiden pienten työeläkkeiden ostovoimaa on parannettava.

17.40 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mikä tuska ja huuto on oppositiolla, kun ollaan yhtä mieltä! Ettekö te voi nyt sanoa ääneen, että ollaan yhtä mieltä? Tämä aloite ei ollut vastaus pienituloisille eläkeläisille. Ettekö te voi myöntää, että olimme yhtä mieltä mietinnössä, jossa on mustaa valkoisella, että muin toimin täytyy puretua pienituloisten eläkeläisten asiaan?

Mutta kun te aiotte tehdä analyysiä ja selvitystä — hallitus on jo sen tehnyt. Me tiedämme, että on pienituloisia eläkeläisiä. Siksi olemme nostaneet takuueläkettä, siksi nostamme sitä ensi vuonna, se on meille tärkeää. Me emme tarvitse enää selvitystä, teille se ehkä on ollut epäselvää. Me haluamme toimia. On hyvä, että omaishoidon tukea kehitetään, omaishoitajia tuetaan, hoivapalveluista huolehditaan. Ja se, mikä on meille tärkeää, on se, että valtiovarainministeriö on aloittanut toimet, että jatkossa olisi budjetin yhteydessä arvio siitä, miten kaikki budjetin toimet vaikuttavat esimerkiksi eläkeläisiin. Näin me voimme paremmin käsitellä budjettia. Tämä työ on käynnissä. Te ehkä saatoitte selvittää sitä, mutta sitä ei viety eteenpäin. Milloin olette [Puhemies koputtaa] olleet hallituksessa korottamassa takuueläkettä? Eli pysytään nyt tässä tosiasiasa, että hallitus toimii ja te aiotte vasta [Puhemies koputtaa] selvittää — jälkijunassa, sanon minä.

17.42 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kansalaisaloitteen huoli on aiheellinen, ja siksi minä kannatan vastalauseen 1 lausumaehdotusta. Lausumassa mainitun toimenpideohjelman laatimisen yhteydessä voidaan kaikki mahdolliset vaihtoehdot selvittää perusteellisesti ja kokonaisvaltaisesti.

Edustaja Sarkomaa peräänkuulutti täällä tekoja. No, kyllä hallitus on tehnyt tekoja, mutta hallituksen teot ovat kyllä lisänneet eläkeläisköyhyyttä. Eläkeindeksin jäädytys, palvelumaksujen korotukset, lääke- ja matkakorvausten heikennykset ovat kaikki tekoja, jotka ovat heikentäneet pienituloisten eläkeläisten tilannetta. Pieni takuueläkkeen korotus, jota täällä nyt on kovasti hallituksen puolesta hehkutettu, on kyllä näillä hallituksen säästöpäätöksillä hyvin nopeasti syöty.

17.43 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jo tämän asian lähe-
tekeskustelun yhteydessä tässä salissa oli vahva konsensus kahdesta asiasta:

Ensimmäinen oli se, että näissä eläkekysymyksissä sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus toteutuu viimeistä piirtoa myöten, ja sen tämä valiokunnan mietintö kyllä toteaa hyvin ansiokkaasti. Kiitos valiokunnalle siitä.

Toinen konsensus liittyi siihen, että täällä haluttiin laajalla rintamalla puuttua eläkeläisköyhyyteen. Sen takia onkin nyt ihmetys, että kun oppositio esittää, että luotaisiin toimen-

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

pideohjelma, jolla puututtaisiin eläkeläisköyhyyteen tässä ja nyt, niin tämä ei hallitukselle kelpaa. Kun lähetekeskustelussa oli koko salissa, jokaisella puolella, vahva konsensus sen puolesta, että nyt pitää puuttua tähän eläkeläisköyhyyteen, ja oppositio esittää toimenpideohjelman, niin minkä takia tämä ei hallitukselle käy? Ovatko tässä nyt takana vain arvovaltasyyt, että ette voi olla opposition kanssa samaa mieltä?

17.44 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kansalaisaloitehan kumpuaa siitä turhautumisesta, mitä moni eläkeläinen tuntee. Kimmo Kiljunen on taitava sanankäyttäjä, ja hänen kirjansa otsikko on puhutteleva: "Eläkeläisten taitettu itse-tunto". Ikäihmisethän kokevat, että yhteiskunta kohtelee heitä vain taakkana ja kulueränä eikä arvosta kokemusta, joten tässä indeksivaatimuksessa kyse ei ole vain rahasta vaan siitä, että eläkeläisiä ei kohdella täysivaltaisina kansalaisina, joiden kanssa neuvotellaan, joita kuunnellaan ja joita kunnioitetaan. Tässä yhteiskunnallinen asenne vaatii korjausta.

Suomessa erityisen arvokasta on sukupolvien keskinäinen solidaarisuus. Mikään ikäluokka ei ajattele omaa etuansa vaan aina tulevien polvien parasta. Niinpä ikäihmiset auttavat lapsiaan ja lapsenlapsiaan ja vastaavasti me työssä käyvät olemme suostuneet heikentämään omia eläke-etujamme tulevan kestävyysvajeen helpottamiseksi. Jääköön tästä keskustelusta vastakkainasettelun sijasta vahva muistutus siitä, että Suomen erityinen vahvuus on [Puhemies koputtaa] sukupolvien välinen yhteisyyden tunne. Se on kestävä siltä menneisyydestä tulevaisuuteen.

17.45 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on tullut hyviä puheenvuoroja. Sanoisin kuitenkin oppositiossa myös demareille, että te olette paljon puhuneet ja kyselleet puoliväli-indeksin perään: tässä olisi nyt kuitenkin tehty ehdotus, jossa olisi mahdollista konkreettisesti tarttua siihen, ei vain puhua puoliväli-indeksistä vaan lähteä sitä kannattamaan.

Eläketurvakeskus tekee arvioita muutaman vuoden — käytännössä kolmen vuoden — välein erinäisistä markkereista ja indikaattoreista. Silloin kun lähdetään tämmöiseen indeksimuutokseen, niin on ilmiselvää, niin kuin tohtori Pusakin esitti, että sitä arvioitaisiin muutaman vuoden välein, ehkä viiden—kymmenen vuoden välein. Mutta niin kuin sanottu, Eläketurvakeskus tuo tätä arviota automaattisesti kolmen vuoden välein.

On tärkeää tehdä isoja muutoksia nopeasti eläkeläisköyhyyden [Puhemies koputtaa] parantamiseksi, pienten työeläkkeiden ja työkyvyttömyyseläkkeiden nostamiseksi, mutta pitemmällä tähtäimellä [Puhemies koputtaa] myös indeksimuutosta tarvitaan.

17.46 Eero Suutari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eläkeläisköyhyys on se asia, mistä soisin keskusteltavan.

Tästä indeksimuutoksesta en lähtisi sen enempää sanomaan kuin sen, että jos sitä muutetaan, se automaattisesti Eläketurvakeskuksen mukaan nostaa sitten työntekijöiden ja työnantajien eläkemaksuja, ja se taas vähentää suomalaista työtä. Tämä on ihan selvä asia. Nyt tämä kansalaisaloitteessa ehdotettu Eläketurvakeskuksen mukaan nostaa 6 prosentilla työeläkemaksuja. Kun me teimme justinsa viime kaudella eläkeuudistuksen, jolla sitten saatiin tämä kohtuullistettua, että tätä kasvua ei synny, niin tämä purkaisi taas sinne kasvun tielle työnantajien eläkemaksun.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

17.47 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jokainen ikäihminen on ansainnut säällisen toimeentulon, jolla raha riittää hyvin sekä ruokaan että lääkkeisiin. Eläkeläisköyhyys ja pienituloisuus ovat todellisia ongelmia, joihin pitää ne ratkaisut löytää. Paras tapa tietenkin kaikkein pienituloisimpien eläkkeensaajien aseman parantamiseksi on ne mainitut takuueläkkeen korotukset ja kansaneläkkeen tason parantamiset, mutta ne eivät yksin riitä. Myöskin verotuksen keventäminen on tehokas keino toimeentulon parantamiseen, vaikkakaan ei ihan kaikkein pienituloisimpia auta.

Hyvä tapa on myöskin palvelumaksujen ja maksukattojen alentaminen, lääkekorvauksen tason parantaminen, asumistuen ja eläkkeensaajan hoitotuen kehittäminen. Nämä ovat kyllä aivan päinvastaisia keinoja, miten hallitus on toiminut. Tässäkin on taas niitä uusia syitä, miksi tämmöinen eläkeläisköyhyyteen puuttuva ohjelma olisi syytä saada aikaiseksi.

Sitten ihmettelen hiukan näitä perussuomalaisten huutoja. Me sosiaalidemokraatit tietenkin toteutamme sitä politiikkaa, mitä puoluekokouksessa linjaamme. Nousevatko esimerkiksi perussuomalaisten ehdotukset sitten jostain hatusta? Tämä on aika kummallista. Itse ainakin kunnioitan puoluedemokratiaa.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Myönnän vielä seuraavat vastauspuheenvuorot: Elomaa, Sarkomaa ja Kiljunen. Ja sen jälkeen puhujalistaan.

17.48 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön mietinnössä nostettiin esille niitä toimenpiteitä, jotka helpottaisivat eläkeläisten asioita: pieneläkeläisten sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksujen kohtuullistaminen, lääkkeiden ja matkakustannusten omavastuun kohtuullistaminen. Nämä ovat erittäin hyviä asioita, ja niitä pitää todella miettiä. Heti kun taloustilanne vähänkin paranee — nythän valoa jo näkyy — näitä pitää todella ruveta toteuttamaan.

Jos ajatellaan yli 80-vuotiaita, niin eläkejärjestelmää ei silloin ollutkaan, heille eläkettä ei juurikaan ole kertynyt eikä niille, jotka 15-vuotiaana menivät töihin ja olivat jo melkein kymmenen vuotta töissä ennen kuin eläkettä alkoi kertyä. Täytyy sanoa, että kun minä jostain tilastosta luin, että 40 prosenttia leipäjonoissa olevista olisi eläkeläisiä, niin olen kyllä aika järkyttynyt tästä ja siitä mieltä, että kyllä hallituksen tähän täytyy tarttua nyt vahvasti, [Puhemies koputtaa] sitten heti, kun tilanne paranee.

17.49 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erinomaista, että tämä aloite nosti esille eläkeläisköyhyyden asian, joka on vahvasti hallituksen agendalla. Tekoja tarvitaan enemmän, niitä ei ole riittävästi. On hyvä, että olemme yhtä mieltä tästä aloitteesta ja myöskin siitä, että tekoja tarvitaan tämän eläkeläisköyhyyden poistamiseksi, eli samaa mieltä ollaan.

Erityisesti olen huolissani täällä pääkaupunkiseudulla sen lisäksi kaikkein pienituloisimmista eläkeläisistä, myös pientä työeläkettä saavista — usein he ovat yksin asuvia naisia. Meillä on erittäin korkeat asumiskustannukset Helsingissä ja vielä palvelumaksut tulevat päälle. Pidän erittäin hyvänä, että hallitus on aloittanut sen työn, että säädetään kotihoidon palvelumaksuista. Niiden piti tulla silloin, kun tuli vanhuspalvelulaki. Silloin oli sosiaalidemokraattinen ministeri, se maksulaki jäi tekemättä, ja nyt se on tosi tärkeää. Ei saa olla niin, että kun ikäihminen asuu kotona, kukkaro tyhjennetään [Puhemies koputtaa] palvelumaksuilla. Eli näistä palvelumaksuista pitää todellakin säätää. Hyvä, että hallitus on nyt tämän työn aloittanut.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

17.50 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen myös itse erittäin tyytyväinen tähän kansalaisaloitteen käsittelyyn valiokunnassa. Teimme erittäin hyvän ja laajakantoisen selvitystyön, jossa selvittelimme myös erilaiset indeksiratkaisut ja muut vaihtoehdot, joita tähän asiaan liittyy. Siltä osin voimme varmaan olla kaikki tyytyväisiä tähän, minkä seurauksena saimme tähän asiaan myös yhteisen näkökulman.

Mutta se toinen puoli tästä asiasta on tämä toimenpideohjelma, jossa oikeastaan haluamme myös kuvata sitä, että sekä tämän hallituskauden aikana että aikaisemminkin, mutta varsinkin tämän kauden aikana, eläkkeensaajien köyhyys on lisääntynyt ja toimeentulo heikentynyt. Siihen ovat vaikuttaneet muun muassa kansaneläkeindeksin leikkaukset ja palvelumaksujen nousut ja muut vastaavat. Se on myös vaikuttanut siihen, että vaikka takuueläkettäkin on nostettu, niin todellinen ostovoima kuitenkin laskee 2 prosenttia. Kaikki ne asiat on hyvä tehdä näkyviksi [Puhemies koputtaa] ja sen pohjalta tehdä toimenpideohjelma, joka kääntää tämän suunnan oikeaan suuntaan, eli vähennämme köyhyyttä ja pienituloisuutta.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Sitten mennään puhujalistaan.

17.51 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteessa työeläkeindeksin muuttamisesta täydeksi ansioindeksiksi esitetään, että eläkkeet noudattaisivat kokonaan palkkojen kehitystä. Aloite sinänsä koskee vain työeläkkeitä eikä siis sellaisenaan paranna kansaneläkettä tai takuueläkettä saavien tilannetta. On hyvä, että tämä pitkään, vuosia, puhuttanut asia on nyt käsitelty eduskunnassa perusteellisesti ja selvitetty mahdollisuudet sen toteuttamiseksi.

Ikäihmisten köyhyys on todellinen ongelma. Eläkeläisistä 13 prosenttia on pienituloisia, saman verran kuin koko väestössä keskimäärin. Eläkeläisköyhyyttä on kuitenkin hyvin paljon ja eniten yksin asuvien joukossa. Kaikkein eniten pienituloisia eläkeläisiä on yli 75-vuotiaiden yksin asuvien joukossa, joista joka neljäs, 25 prosenttia, on pienituloinen. Yksin asuvista naisista jopa 27 prosenttia on pienituloisia. Tilastotieto siitä, että eläkeläisten ostovoima on keskimäärin hieman eurooppalaista keskitasoa parempi tai että tuloerot eläkeläisten välillä ovat meillä EU:n keskitasoa pienemmät, ei pienituloisen eläkeläisen tilanteesta paljon lohduta.

Hallitus on leikannut tänä vuonna kansaneläkeindeksiä 0,85 prosentilla ja on lisäksi jäädyttänyt indeksin seuraavaksi kolmeksi vuodeksi. Tämä leikkaus kohdistuu pienimpiin etuisuuksiin, jotka on sidottu kansaneläkeindeksiin, esimerkiksi kansaneläkkeeseen ja eläkkeensaajan asumistukeen. Jo viime vuonna hallitus antoi etuuksien tason laskea 0,4 prosenttia, kun kansaneläkeindeksi painui miinukselle. Tilanne tulee nyt heikkenemään, kun hallitus on vielä jäädyttänyt indeksin seuraavaksi kolmeksi vuodeksi. Vaikka kustannukset siis nousisivat, eivät esimerkiksi kansaneläkkeet nouse mukana. Tätä kaikkein pienituloisimmilta leikkaamista me sosiaalidemokraatit emme voi hyväksyä.

Eläkeläisköyhyys ja pienituloisuus ovat todellisia ongelmia, joihin on löydettävä ratkaisut. Paras tapa kaikkein pienituloisimpien eläkkeensaajien aseman parantamiseksi on takuueläkkeen korottaminen ja kansaneläkkeen tason parantaminen. Myös verotuksen keventäminen on tehokas keino parantaa toimeentuloa, vaikka se ei kaikkein pienituloisimpia autakaan. Hyvä tapa pienituloisen eläkeläisen aseman parantamiseksi on myös palvelumaksujen ja maksukattojen alentaminen, lääkekorvausten tason parantaminen, asumis-

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

tuen ja eläkkeensaajan hoitotuen kehittäminen — siis aivan päinvastoin kuin hallitus on toiminut.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteessa esitetään työeläkettä saavien ostovoiman merkittävää parantamista. Esitetyllä ansioindeksoinnilla työeläkkeet nousisivat Eläketurvakeskuksen selvityksen mukaan jopa työssä käyvien sopimuspalkkoja nopeammin. Työeläkkeen nousua sopimuspalkkoja nopeammin ei voine pitää tarkoituksenmukaisena. Sosiaali- ja terveysvaliokunta esittääkin mietinnössään aloitteen hylkäämistä.

Me sosiaalidemokraatit yhdymme valiokunnan mietintöön muuten, mutta katsomme, että siinä ei puututa riittävästi eläkeläisköyhyyteen ja pienituloisten eläkeläisten toimeentulon turvaamiseen. Eläkeläisköyhyys ja pienituloisuus on tunnistettava, ja eläkeläisten aseman helpottamiseksi tarvitaan ratkaisuja, joilla kohtuullinen toimeentulo voidaan turvata. Niin kuin täällä on jo kuultu, me sosiaalidemokraatit tulemme jättämään asiasta oman vastalauseemme, jossa esitämme lausumaa, jonka mukaan hallituksen tulee laatia nopeasti toimenpideohjelma eläkeläisten pienituloisuuden ja eläkeläisköyhyyden ratkaisemiseksi. Lausuman mukaan eduskunta edellyttäisi, että hallitus laatii nopeasti toimenpideohjelman eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi ja eläkeläisten toimeentulon turvaamiseksi. Erityistä huomiota siinä tulisi kiinnittää ikääntyneiden naisten ja pieniä työeläkkeitä saavien asemaan. Osana kokonaisuutta selvitettäisiin myös vaihtoehdot kansaneläkkeen tasokorotuksen tekemiseksi ja verotuksen muuttamiseksi sekä eläkkeensaajien asumistuen, palvelujen ja palvelumaksujen vaikutus. Ohjelma tulisi tuoda eduskunnan käsittelyyn vieläpä tämän vuoden syksyllä.

Arvoisa puhemies! Kun eläkepolitiikkaa pohditaan, tulee asiaa tarkastella pitkällä perspektiivillä, sekä historiaan että tulevaisuuteen katsoen. Kaikki sukupolvet saavat eläkettä maksujaan enemmän. 1940-luvulla syntyneet saavat elinaikanaan työeläkettä noin viisinkertaisesti itse maksamiinsa maksuihin nähden, 90-luvulla syntyneet — omien lasteni ikäluokka — saavat kaksinkertaisen määrän. Työeläkemaksujen osuus oli 70-luvulla noin 5 prosenttia palkasta, kun ne tänä päivänä ovat lähes 25 prosenttia. Työikäisiä oli 60-luvulla kahdeksankertainen määrä eläkeikäisten määrään nähden, kun tänä päivänä työikäisiä on enää kolminkertainen määrä, tulevaisuudessa alle kaksinkertainen määrä. Meidän lapsilamme ja heidän lapsillaan siis eläkevastuita riittää. Onkin äärimmäisen tärkeää, että eläkerahastot ovat silloin varmasti riittävät.

Kansalaisaloitetta on perusteltu sillä, että eläkerahastot olisivat ylipäätään tuleviin eläkevastuihin nähden. Eläketurvakeskuksen ennusteet ovat viime vuosina perustuneet 3,5 prosentin tuottoon, mutta rahastot ovat usein tuottaneet enemmän, vuonna 2015 peräti 5,2 prosenttia. Eläkerahastojen tuottojen taivaalla on kuitenkin tummia pilviä. Taloustieteilijät ennustavat, että matalien sijoitustuottojen aikakausi muuttuu pysyväksi. Eläkerahastot eivät ehkä kasvakaan odotetusti.

Valiokunnan käsittelyssä tarkastelimme myös aloitteen dynaamisia vaikutuksia kansantaloudelle, joita on kovasti peräänkuulutettu. Dynaamisia vaikutuksia on olemassa, mutta niistä huolimatta ennen pitkää ollaan tilanteessa, jossa kuitenkin eläkemaksuja jouduttaisiin nostamaan tai eläkkeitä leikkaamaan. Sama koskee arvioita siitä, jos työeläkeindeksiä muutettaisiin hieman palkkapainotteisempaan suuntaan, esimerkiksi 70—30-malliksi nykyisen 80—20-mallin sijaan tai puoliväli-indeksiksi. Ennen pitkää silloinkin olisi edessä eläkemaksujen nostaminen tai eläkkeiden leikkaaminen.

Me emme voi käyttää eläkerahastoja harkitsemattomasti, jottei käy niin, etteivät ne riittäisikään eläkevastuihin vaan tulevia eläkkeitä jouduttaisiin leikkaamaan tai eläkemaksu-

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

ja reippaasti nostamaan. Rahastojen kasvua tulee kuitenkin seurata ja päätöksiä tehdä sen mukaan. Meidän tulee toimia oikeudenmukaisesti sekä nykyisten että tulevien eläkkeensaajien kannalta: jos rahastot tuottavatkin arviota enemmän, muutetaanko silloin eläkeindeksiä palkkapainotteisempaan suuntaan vai lasketaanko eläkemaksuja?

Eläkeläisköyhyys ja pienituloisuus ovat kuitenkin todellisia ongelmia, joihin on löydetävä ratkaisut. Hallituksen onkin syytä aloittaa ohjelman laatiminen eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi ja eläkeläisten toimeentulon turvaamiseksi heti ja perua ikäihmisten toimeentuloa heikentävät päätöksensä, joita on kovin paljon. Jokainen ikäihminen on ansainnut säällisen toimeentulon, ettei tarvitse miettiä sitä, ostaako ruokaa vai lääkkeitä.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Yleiskeskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 17.59.

Keskustelua jatkettiin kello 18.40.

Puhemies Maria Lohela: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. Palataan yleiskeskustelun pariin.

18.40 Eero Suutari kok: Arvoisa puhemies! Eläkeindeksin muuttamista koskevasta aloitteesta sanottiin valiokunnassa, että se kasvattaisi merkittävästi suuria eläkkeitä. Aloite ei siis paranna pienempiä eläkkeitä saavien asemaa. Sellaisille eläkeläisille, jotka ovat pääosin kansaneläkkeen tai takuueläkkeen varassa, ei aloitteesta ole mitään hyötyä. Kenen etua aloitteella sitten ajetaan? Valiokunta toteaa myös, että vaikeimmassa asemassa olevien eläkeläisten asemaa parannetaan tehokkaammin nostamalla kansaneläkettä tai takuueläkettä. Pelkästään pientä työeläkettä saavien asemaa voidaan valiokunnan näkemyksen mukaan parantaa esimerkiksi huolehtimalla asiakasmaksujen sekä lääkkeiden ja matkakustannusten omavastuiden kohtuullisuudesta sekä riittävästä asumisen tukemisesta.

Yleisesti, kuten tässä kansalaisaloitteessakin, luullaan, että eläkkeensaajat ovat itse maksaneet eläkkeensä. Tämä ei kuitenkaan tarkkaan ottaen pidä paikkaansa. Tämän päivän eläkeläisten työeläkkeistä kolme neljäsosaa rahoitetaan niiden työeläkemaksuilla, jotka ovat tänä päivänä työnantajina tai töissä. Loppuosa eli neljännes eläkemaksuista kateetaan eläkerahastojen sijoitustuotoilla sekä siirtämällä itse pääomaa eläkkeiden maksuun.

Työnantajien työeläkemaksu oli 60-luvulla, eläkkeen alkuajoilla, noin 5 prosenttia palkkasummasta. Kun itse aloitin työnantajana vuonna 83, maksoin työeläkettä työntekijöiden palkkasummasta noin 11 prosenttia. Työntekijältä ei tuolloin peritty mitään. Lähes joka vuosi sen jälkeen on tullut uusi korotus maksuihin. Nyt työnantaja maksaa eläkkeitä lähemmäs 20 prosenttia ja työntekijältä peritään pyöreästi 5 prosenttia. Noilla tilitetyillä eläkemaksuilla maksettiin suuremmalta osin jo silloin eläkkeellä olevien eläkkeitä, ja pienemmältä osin ne rahastoituihin. Näin se on edelleen, kuten aiemmin totesin. Rahastoinnin varassa ei pitkälle pärjätä, vaikka rahastot sinänsä näyttävät suurilta. Tarvitsemme lisää työpaikkoja ja ihmisiä tekemään töitä.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

Arvoisa puhemies! Eläketurvakeskuksen mukaan esimerkiksi 40-luvulla syntyneet — kuten Kiljunen itse — saavat noin viisi kertaa, ja vielä 70-luvulla syntyneet noin kaksi kertaa enemmän eläkkeitä kuin mitä heidän työnantajansa tai he itse ovat reaalisesti maksaneet. Meillä on jo nyt eri sukupolvien välillä merkittävä ero maksettujen eläkkeiden ja saatujen eläkkeiden välisessä suhteessa.

Eläkejärjestelmää luotaessa maksut olivat pieniä ja ilmeisesti odotettiin, että ihmisen elinikä on vakio, syntyvyys pysyy suurena ja työpaikkojen määrä kasvaa jatkuvasti. Näin ei kuitenkaan jatkunut. Sovittiin siitä, että työeläkemaksuja korotetaan suunnitellusti. Tarkoitus on kaikille osapuolille hyvä. Meillä on oltava oikeudenmukainen sukupolvien välinen ymmärrys, että eläkkeisiin vaikuttavat ratkaisut tehdään reilusti ja erityisen pitkällä tähtäimellä.

Arvoisa puhemies! Kilpailukyvyn kannalta liiallisiin korotuspaineisiin saatiin helpotusta viime kaudella, kun päätettiin, ettei anneta työeläkejärjestelmän romuttaa suomalaista työtä jatkuvilla korotuksilla. Sen sijaan tehtiin päätös, että tehdään enemmän töitä, kun kerran elinaika ja samalla myös eläkkeelläoloaika kasvavat. Jos hyväksymme kansalaisaloitteen, tulisi Eläketurvakeskuksen mukaan eläkemaksuihin jälleen uhka yli 6 prosentin korotuksista. Sellaisessa tilanteessa pyyhkiytyisi kerralla pois viime kauden eläkesopimusten hyöty. Olisi huomionarvoista, että Suomen tärkeimmillä kilpailijamailla eläkemaksut ovat huomattavasti pienempiä tai ne ovat kokonaan vapaaehtoisia.

Arvoisa puhemies! Eläkkeet on suunniteltu vanhuuden turvaksi. Niillä maksetaan vanhuuden tarpeellinen elintaso ja kulutus. Nykyinen työeläke on sovittu niin, että indeksit turvaavat kohtuudella toimeentulon. Paljon huonompi on tilanne heillä, joilla ei ole takanaan pitkää työuraa. Pienimmät eläkkeet ovat yrittäjillä sekä heillä, jotka saavat kansan- tai takuueläkettä. Mutta jos yritysten ja työntekijöiden maksamista eläkemaksuista syntyy liikaa rahastokertymiä, olen sitä mieltä, että se on palautettava niille, jotka ovat sen maksaneet.

18.46 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Kiitos Kimmo Kiljuselle ja kansalaisaloitteen tekijöille. Näen kyllä niin, että tämä lopputulos on osavoitto aloitteentekijöille. Miksi? Siksi, että se nosti eläkeläisköyhyyden ja pienituloisuuden yhteiskunnalliseen keskusteluun. Toiseksi, koska — kiitos sosiaalidemokraattien — tämä aloite on myös johtamassa tuloksiin. Sanon suoraan, että ilman sosiaalidemokraattien vastalauseita tämä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö olisi ollut ja on mielestäni hengetön ja vajaa. Kansalaisaloite jättää mielestäni ison jäljen tuleviin eläkekeskusteluihin. Viimeinen sivu odottaa vielä kirjoittajaansa ja päätöksentekijöitään. Näen, että tässä nyt on yksi erä menossa.

Olisin toivonut, että ylijohtaja Tarmo Pukkilan ja vakuutusmatemaatikko Olli Pusan näkemykset tästä puoliväli-indeksiin siirtymisestä olisi otettu vakavammin käsittelyyn. Puhuin lähetekeskustelussa siitä, että minä olen puhunut vuosia ja kirjoittanut vuosia siitä, että pitää siirtyä asteittain kohti puoliväli-indeksiä. Olen siis tukenut Eläkkeensaajien Keskusliiton näkemystä siitä, että siirrytään asteittain 30—70-, 40—60-puoliväli-indeksiin. Sitten se on vielä siis sellainen, hei, että sen kustannusvaikutusten on arvioitu olevan noin kolmasosa tästä täydestä palkkaindeksistä eli noin 100 miljoonaa euroa.

Nyt viime vuoden viimeisellä neljänneksellä eläkeyhtiöitten tuotto oli 4 miljardia euroa, se yllätti kaikki tahot. Sanon tämän vain sen takia, että näittenhän tuottoarviot, tuotto prosentit, ovat tällaista nousu- ja laskuliikettä, mutta niin kuin Thomas Piketty, joka on siis tuleva taloustieteen nobelisti, kirjassaan kirjoitti, todennäköisesti kuitenkin nämä tuotto-

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

sentit globaalisti tulevat olemaan 3:n, 4:n, jopa 5 prosentin tasoa, koska sijoitetaan kiinteistöihin, ja tiedämme, mitkä ne tuotto prosentit ja odotusarviot siellä ovat. [Teuvo Hakkaraisen välihuuto]

No, olen tyytyväinen siitä, että tässä sosiaalidemokraattien vastalauseessa on nostettu vahvasti esille pientä työeläkettä saavien tilanne. Esitetään kansaneläkkeen ja työeläkkeen yhteensovittamista, sillä voidaan lieventää. Näin pientä työeläkettä saavat saisivat sen lisäksi jonkin verran nykyistä enemmän kansaneläkettä. [Toimi Kankaanniemen välihuuto] Lisäksi verotuksen eläketulovähennyksen nostamista tulee jatkaa niin, että pieni- ja keskituloisten eläkeläisten ostovoima kasvaa. Minusta se varsinainen olennainen asia on tietysti tämä toimenpideohjelma eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi, mutta sen rinnalla ikääntyneiden naisten ja pieniä työeläkkeitä saavien aseman parantaminen on olennaista tässä demarien vastalauseessa. Pieniä työeläkkeitä saavien asema.

Itse ajattelen näin, että vähintäänkin ne 900 000 pientä työeläkettä saavat ansaitisivat ja ansaitsevat myöskin paremman korotuksen näihin omiin pieniin työeläkkeisiinsä. Ja olen iloinen siitä, että sosiaalidemokraatteja lähellä oleva Eläkkeensaajien Keskusliitto on esittänyt tällaisen indeksijärjestelmän korotusmallin, joka vielä kaiken lisäksi olisi tuloeroja kaventava. Se koostuu kiinteästä prosenttitarkistuksesta ja sen päälle tulevasta kiinteästä euromääräisestä osasta. Korotusvarasta esimerkiksi kaksi kolmasosaa menisi euromääräiseen tarkistukseen ja yksi kolmasosa prosenttitarkistukseen. Ja tiedätekö mitä? Eetun, joka on eläkeläisten tällainen yhteisjärjestö, teettämän Huomisen kynnyksellä -tutkimuksen mukaan tämä EKL:n indeksimallin tavoite sai valtavan kannatuksen puoluekantaan, ikään tai muuhunkaan taustamuuttujaan katsomatta. Kaikista vastanneista 86 prosenttia oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa. Minä halusin nostaa tämän EKL:n indeksimallin esille sen takia, että näen ja tulkitseen — oman näkemykseni mukaan, ja myöskin SDP:n puoluekokouksessa puoluekokousedustajana olleena — myöskin tämän nyt meidän vastalauseessamme olevan näkemyksen ja ehdotuksen siitä, että näitä pieniä työeläkkeitä pitää kohentaa ja parantaa, niin, että siihen on löydettävissä myöskin tällainen solidaarisuutta ja oikeudenmukaisuutta lisäävä vaihtoehto.

Sitten haluan ihan lopuksi sanoa, että minua on tämän keskustelun aikana vaivannut — niin kuin jo lähetekeskustelussa — se, että tätä kansalaisaloitetta kritisoidaan voimakkaasti siitä, että se suosii suurituloisia. [Toimi Kankaanniemi: Niin se tekee!] Sen väitteen voi ja saa esittää, ja näin voi käytännössä tapahtuakin, mutta sen takia on mahdollista kehittää tällainen malli, jota nyt EKL on esittänyt. Ei meidän tarvitse pidättäytyä näihin malleihin ja rakenteisiin, jotka nyt on. Minusta se on tietysti eduskunnan asia nyt ensisijaisesti korjata takuueläkkeen ja kansaneläkkeen korotuksen kautta kaikkein pienituloisimpien eläkeläisten asemaa. Työeläkeindeksi on niin kuin oma juttunsa. Minun mielestäni on raukkamaista kritisoida tavallaan niistä lähtökohdista indeksijärjestelmän kehittämistä, että se olisi jotenkin niin kuin kiveen hakattu malli. Sitä voidaan kehittää. — Kiitoksia.

18.54 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä kansalaisaloite työeläkeindeksin palauttamisesta ei kyllä sisällä juurikaan näkemystä ylisukupolvisuudesta. Kun tiedämme Suomessa syntyvyyden olevan heikkoa ja ikäluokkien nykyisin pienempiä kuin eläkkeelle siirtyvät ikäluokat, ei tätä kansalaisaloitetta kyllä pysty näilläkään perusteilla, maalaisjärjelläkään, tukemaan. Täytyy muistaa, että Suomessa eläkerahastojärjestelmä on osa julkista taloutta ja sitä kautta se on kytköksissä kaikkeen julkisen talouden kestävyys- ja siihen keskusteluun. Jos me alamme käyttämään eläkerahastoja aloitteessa esitetyl-

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

lä tavalla, johtaisi se valtiovarainministeriön arvion mukaan siihen, että julkisen taloutemme vaje kasvaisi 1,7 prosenttiyksikköä. Tämä johtaisi julkisen talouden säästöihin.

Lisäksi on huomioitava, että — kuten keskustelussa on tullut esille — aloite ei puutu itse asiassa parhaalla mahdollisella tavalla kaikista pienituloisimpien eläkeläisten asemaan, heidän asemaansa, joille ei ole kertynyt työeläkettä vaan jotka ovat kansan- ja takuueläkkeen varassa, kaikista pienimpien eläkkeiden. Keskustalla on ollut aina historiallinen rooli näiden perusturvan varassa olevien tukien parissa, niin kansaneläkkeen rakentamisessa kuin takuueläkkeen rakentamisessa, tulihan se aikanaan keskustajohtoisen hallituksen toimesta, ja sitä on saatu jälleen kahteen kertaan korotettua erittäin vaikeassa taloustilanteessa.

Kansalaisaloite itse asiassa parantaisi eniten suuri- ja keskituloisten eläkeläisten asemaa eikä varmaan aloitteen tekijöidenkin tavoitteena olleiden kaikista pienimpien eläkeläisten asemaa. Lisäksi se on ongelmallinen sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden kannalta, ja pienituloisten eläkeläisten asemaa täytyykin pystyä parantamaan toisin keinoin.

18.57 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En voi sille mitään, mutta minua häiritsee se keskustelu, mitä täällä käydään, että toisaalta luetellaan kauheasti, että eläkkeensaajien asemaa pitää parantaa ja täytyisi tehdä toimia tässä ja nyt ja sitten kun SDP esittää, [Toimi Kankaanniemen välihuuto] että niitä toimia tehtäisiin tässä ja nyt ja parannettaisiin eläkkeensaajien ostovoimaa ja parannettaisiin pientä työeläkettä saavien asemaa, niin sitten sanotaankin, että "ei, ei, ei tämä meille kelpaa". Eli missä ovat ne teot nyt, kun se teon paikka on? [Kari Kulmalan välihuuto] Sitä minä kysyn, arvoisa puhemies. Valitettavasti ne teot ovat nyt tällä hallituksella toisensuuntaiset. Veroero palkansaajaan nähden synnyttiin, ja nyt kun oppositiossa käytimme varmaan sata puheenvuoroa, niin nyt eläkkeensaajatkin saivat vähän veronkevennystä, mutta se veroero jäi, ja, kuten sanottu, tietopalvelussa teetimme laskelman, jonka mukaan pieni- ja keskituloisten eläkkeensaajien ostovoima tänä vuonna tippuu. Nyt on tekojen paikka. Te voitte äänestyksessä tukea tätä SDP:n eriävää mielipidettä tai vastalauseita.

18.58 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä aikaisemmissa puheenvuoroissa hallituksen edustajat ovat kyllä moneen otteeseen kertoneet niistä konkreettisista toimenpiteistä, (Pia Viitanen: Mistä konkreettisista?) joita tällä hallituskaudella on tehty kaikista pienituloisimpien eläkeläisten turvaksi. Se, että takuueläkettä on kahteen kertaan pystytty korottamaan, on kyllä historiallinen teko. Kilpailukyky sopimuksesta on puhuttu useissa keskusteluissa paljon, ja sosiaalidemokraatitkin myös tällaisen sopimusyhteiskunnan kannattajina varmasti kilpailukyky sopimuksen takana ovat ja toivottavasti myös sen takana, että hallitus omilla toimillaan kevensi myös eläkeläisten verotusta osana kilpailukyky sopimusta. Sikäli olisi kyllä tärkeää, että pystyttäisiin katsomaan tässä asiassa eteenpäin ja miettimään sitä, kuinka me pystymme turvaamaan nuorille sukupolville kantokyvyn, että pystytään maksamaan kaikki eläkkeet tulevillekin sukupolville. Se vaatii tähän maahan työtä. [Salissa pyydetään vastauspuheenvuoroja]

Puhemies Maria Lohela: Olen noteerannut kyllä kaikki vastauspuheenvuoropyynnöt, ja kaikki ne myönnetään.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

18.59 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajatoverit Gustafsson ja Viitanen ovat olleet eduskunnassa 90-luvulta lähtien ja muistavat varmasti sen, miten sosiaalidemokraattien johdolla on taitettu indeksi luotu ja leikattu kansaneläkkeen pohjaosa ja niin edelleen, mutta minä äänestin niitä vastaan aina, ja se on näin. Tällä kaudella tämän hallituksen toimesta todellakin on takuueläkettä nostettu, kerran nostettu yli 20 euroa kuukaudessa. Toinen korotus on päätetty ja tulossa. Viime vaalikaudella, kun te olitte vallassa, ei tehty yhden yhtäkään: [Eduskunnasta: Eikö tosiaan?] Eläkeläisten asemaa ei parannettu. Taitettua indeksiä te ette ole korjanneet. Vuoden 2011 hallitusohjelmassa oli maininta, että taitetusta indeksistä tehdään selvitys. Ministeri Urpilainen sen teetti, ja kun se valmistui, niin pani sen hyllyyn ja unohti sinne. Koko asia unohtui teiltä.

19.00 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on todella mielenkiintoista, jos tässä hallituspuolueet toisissaan uskovat, että he tekevät historiallisen hyvää politiikkaa eläkkeensaajien kannalta. Kannataisi tulla sinne Tammelan torille tai Hervantaan kuuntelemaan, mitä mieltä kansa on ja mitä mieltä eläkkeensaajat ovat tämän hallituksen politiikasta.

Tuon veroeron mainitsin äsken, täysin vastoin vaalilupauksia eläkkeensaajien verotus eriarvoistettiin palkansaajaan nähden. Vaikka tulee korotuksia takuueläkkeeseen, laskelmien mukaan ne leikkautuvat pois, koska indeksejä leikataan samaan aikaan ja ostovoima heikkenee. Leikkauksia on tullut lääkekorvauksiin, on tullut lisää asiakasmaksuja.

Ihan oikeasti, entistä useampi eläkkeensaaja tulee minulle sanomaan sen, mitä täällä on usein toistettu, että pitää valita, kummasta tinkii, ruuasta vai lääkkeistä. Tässä sitten on tämä teidän politiikkanne historiallisuus, mistä te täällä ylvästelette, ja minun mielestäni se on tavatonta.

Kyllä teillä on mahdollisuus toimia tässä ja nyt. Edustaja Kankaanniemi, te ja kumppanit, te voisitte joskus itse kantaa vastuuta, itse tehdä tekoja, itse tehdä tässä ja nyt, [Puhemies koputtaa] ja sitä minä peräänkuulutan.

19.01 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin hallitus on tehnyt politiikkaa, joka on vaikuttanut aivan positiiviseen suuntaan. Kun edustaja Pia Viitasen puolue oli aikoinaan hallituksessa viime kaudella, työttömyys kasvoi toistasataatuhatta ihmistä ja ihmisten taloudellinen tilanne heikkeni hurjaa vauhtia ja valtionvelka kasvoi. Nyt on käännetty kampea toiseen suuntaan. Työtä on tullut ihmisille enemmän, työttömyys laskee hiljalleen. On selvä asia, ettei mitään silmänkääntötemppua ole olemassa, että kaikki kääntyy mustasta valkoiseksi hetkessä, ei tietenkään. Esimerkiksi matalapalkka-alojen tilanne tässä maassa, aivan samoin kuten pienten eläkkeiden tilanne — on aivan selvä, että henkilöllä, joka on matalapalkka-alalla töissä, on myös pieni eläke. Kun teidän edustamanne puolueen edustajat istuvat siellä työmarkkinajärjestöjen pöydissä, minkä tautta te ette hoida tätä matalapalkka-alaa? Te hoidatte sen niillä keinoin, että suuripalkkaiset saavat prosentilla aina enemmän ja pienipalkkainen jää aina ilman, muuttaman roposen varaan. Te itse täällä päivittelette sitten tilannetta, että miksi asia on näin. Minkä tautta te ette itse tee niitä hommia silloin kun pitää? Te vain päivittelette tilannetta, että kas näin kävi. [Jukka Gustafsson: Kyllä porvareilla on parempi suhde EK:hon, joka maksaa palkat!]

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

19.02 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kurkatkaa sinne meidän vaihtoehtobudjettiimme. Sieltä löytyy muun muassa laskelmat siitä, kuinka viime kaudella tuloterot kavenivat hallituksen poliittisten päätösten seurauksena ja kuinka tällä kaudella ne kasvavat johtuen muun muassa siitä, että hallituksella on, kappas vain, varaa esimerkiksi laskea kaikkein hyväosaisimpien verotusta. Jos teillä on varaa laskea kaikkein hyväosaisimpien verotusta, eikö teillä nyt hyvänen aika ole varaa huolehtia vähän heikomasta ja pienemmästäkin ihmisestä? Ei, te teette leikkauksia esimerkiksi perusturvaan, ja se on minusta toden totta väärin.

Minä kysyn teiltä yhden kysymyksen — en saa siihen nyt vastausta, mutta kysyn silti: kun te voitte toimia tässä ja nyt, miksi te ette voi yhtyä siihen SDP:n vaatimukseen, että nyt parannetaan pientä työeläkettä ja kansaneläkettä saavien asemaa ja että tehdään tällainen ohjelma, jolla eläkeläisköyhyyttä vähennetään? Vastatkaa, olkaa hyvä: mikä estää tähän yhtymästä, kun teillä on kerran varaa hyvätuloisten veronkevennyksiin?

19.03 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yleensä en lähde väittelemään, koska se ei johda täällä salissa oikeastaan kovinkaan usein yhtään minnekään, mutta nyt on pakko sanoa, että sosiaalidemokraatit, te hurskastelette nyt todella kovin. Taitettu indeksi on ollut voimassa Lipposen hallituksen myötä yli 20 vuotta. Te ette ole muuttaneet sitä, vaikka te olette olleet hallituksessa sen aikana monta kertaa. Mutta ei ole muuttu yhtään minnekään.

Lisäksi nämä asiat, mitä me olemme hallituksen toimesta täällä luetelleet, mitkä pitää muuttaa heti, kun tämä taloustilanne paranee, ovat juuri näitä: lääkekattoa, matkakustannuksiin täytyy puuttua... Elikkä nämä takuueläkeläiset ja kansaneläkeläiset, pieneläkeläiset yleensä, heti me puutummekin kun on mahdollisuus. Takuueläkettä on nostettu, nostetaan kaksi kertaa tämän hallituksen aikana. Se ei ole tarpeeksi, mutta se on pieni muutos. Puoliväli-indeksistä pitää tehdä selvitys ja katsoa, kuinka siihen mahdollisesti voitaisiin päästä ja olisiko se hyvä. [Puhemies koputtaa] Siitä täytyy selvitys tehdä, se on monta kertaa sanottu täällä.

19.05 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sosiaalidemokraatit ovat tulleet tähän istuntoon tänään rakentavasti, aivan kuten myös valiokuntakäsittelyssä tämän asian yhteydessä. Olemme yhtyneet tähän kansalaisaloitteeseen, siihen perimmäiseen kysymykseen elikkä siihen, että työeläkeindeksiin ei tule muutoksia. Olemme halunneet puuttua eläkeläisköyhyyteen ja pientä työeläkettä saavien ihmisten toimeentuloon [Jukka Gustafsson: Eikö ole hieno asia!] ja olemme myös tekemässä erilaisia toimenpide-esityksiä, jotka esittelen tuossa seuraavassa puheenvuorossani. Sen takia minusta on ollut todella hämmäntävää se, että nyt täällä hyökätään sosiaalidemokraattien kimppuun — aivan kuin me olisimme tehneet jotakin tämän hallituskauden aikana. [Hannu Hoskonen: Mehän kerrottiin, mitä te olette tehneet!] Tosiasia on se, että hallitus on nimenomaan heikentänyt pienituloisten eläkkeensaajien toimeentuloa: kansaneläkeindeksit ovat miinusmerkkisiä, ja — kun täällä on peräänkuulutettu takuueläkkeen nousua — tosiasia on se, että näitten indeksileikkausten seurauksena myös takuueläke heikkenee 2 prosenttia [Hannu Hoskonen: Takuueläke nostaa eläkettä!] ja 1 000 euron [Puhemies koputtaa] työeläkettä saavien ostovoima heikkenee yli prosentin.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

19.06 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä täytyy sanoa, että demarien linja on kyllä aivan käsittämätön. Puhutaan indekseistä, joiden vaikutus saattaa olla eläkkeeseen... En tarkkaa summaa tiedä, mutta puhutaan 1—2 eurosta. Kun takuueläkettä neljäkymppiä nostetaan, takuuvarmasti jää plussalle. Tässä hommassa, kun tätä aloitetta nyt käsitellään, on vähän sama maku: te olette antaneet ihmisille kuvan, että tällä hoidetaan pienten eläkeläisten ongelmat kuntoon. Ei varmasti hoideta. Ja teidän monet kuntavaalikentillä olevat kannattajanne hämmästyvät, että eikö se nostakaan heidän eläkettään. Ei varmasti nosta. Tämä palvelee suurten eläkeläisten etuja, niiden isojen ihmisten etuja, joilla on rahaa jo ennestäänkin. Sitähän te olette aina ajaneet. Miksi te ette tupopöydissä ole hoitaneet sitä pienen palkansaaajan asiaa? Siellähän se pitää hoitaa eikä tässä salissa. Tulopolitiikka kuuluu ihan selkeästi työmarkkinapöytiin, siellä sen olla pitää, ja kannatan sitä lämpimästi itsekin työntekijöiden organisaatiossa toimineena. Sinne se kuuluu, mutta minkä tautta te täällä sitä valitatte, kun teillä on ollut kaikki avaimet kässissä kymmeniä vuosia?

19.07 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tätä keskustelua kuunnellessa aika surulliseksi tulee: Edelleen palaan siihen, että kun tästä asiasta lähetekeskustelu käytiin, tässä salissa oli herttaisen syvä yksimielisyys siitä, että nyt tarvitaan Suomessa toimenpideohjelma siitä, miten me pystymme helpottamaan pienituloisten eläkeläisten arkea — herttaisen kova yksimielisyys. Nyt kun sitä esitetään, että laaditaan tällainen toimenpideohjelma, niin se ei hallitukselle käy, niin ettei tässä nyt kannatta kyllä oppositiota syytellä siitä, että me pidämme ne samat sanat, mitä sanoimme myös lähetekeskustelussa.

Tosiasia nyt vain on, että kun katsotaan eläkeläisten arkea, niin pienituloisilla ihmisillä — eläkeläisillä ja myös työtä tekevillä — ostovoima heikkenee tämän hallituksen päätöksen perusteella — ostovoima. Se, että tulee neljäkymppiä takuueläkkeeseen lisää, ei paljon lohduta siinä vaiheessa, kun asiakasmaksuja on nostettu 33 prosentilla, mihin meni se neljäkymppiä jo aika moneen kertaan.

19.08 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää, että sosiaalidemokraatit ovat vastuullisella linjalla tämän kansalaisaloitteen kanssa ja valiokunnassa ovat rinta rinnan puolueet tehneet hyvää työtä sen suhteen, että tällaista ylisukupolvista eroa ei voida Suomessa aikaansaada.

Mutta kyllä tässä keskustelussa kuitenkin tulee esille tiettyjä perustavanlaatuisia näkemyseroja siitä, keitä ovatkaan ne kaikista pienimmät eläkeläiset, pienituloisimmat eläkeläiset — kyllä ne ovat niitä kansaneläkeläisiä, takuueläkeläisiä. [Jukka Gustafsson: Ei varmasti olla erimielisiä siitä, ei varmasti olla!] Takuueläkeläisten asemaa on parannettu kahteen otteeseen — kahteen otteeseen. Kyllä se on historiallinen saavutus.

Te puhutte jatkuvasti työeläkkeiden parantamisesta. Se on varmastikin aivan tärkeä asia, mutta valitettavasti ne eivät kuitenkaan ole niitä kaikista pienimpiä eläkeläistuloja.

Niinpä pidän tärkeänä sitä, että valiokunta on tehnyt hyvää työtä, ja tämä valiokunnan mietintö kansalaisaloitteeseen on kuitenkin yksimielinen.

19.09 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Takuueläkettä on nostettu, ja se on hyvä asia, [Toimi Kankaanniemi: Ei viime kaudella!] mutta tosiasia on kuitenkin eduskunnan tietopalvelun mukaan, nämä laskelmat osoittavat, että se käteen-

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

jäävä summa, ostovoima, takuueläkkeen nostamisesta huolimatta on miinusmerkkinen, [Eduskunnasta: Niin!] ja kun siihen lisää sitten kaikki muut heikennykset, jotka koskevat pienituloisia, sairaita, ikääntyneitä ihmisiä — asiakasmaksut, palvelumaksujen nostamiset, erilaisten matkakulukorvausten heikentyminen ja asumistuen leikkaukset, kaikki tämäntyyppiset asiat — ne vaikuttavat näitten pienituloisten eläkkeensaajien toimeentuloon.

Me haluamme olla aidosti vaikuttamassa siihen, että me rakennamme yhdessä toimenpideohjelman siihen, että tämä suunta kääntyisi toiseen suuntaan, ja sitä me haimme aidosti ja hyvällä tahtotilalla valiokunnassa, että hallituspuolueet olisivat lähteneet siihen mukaan [Puhemies koputtaa], mutta hallituspuolueilla [Puhemies koputtaa] ei ollut sitä tahtotilaa, minkä takia me teimme sen yksin.

Puhemies Maria Lohela: No niin, seuraavaksi edustaja Kankaanniemi, ja sitten mennään takaisin listaan.

19.11 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri ilmoitti tässä taannoin, että hallitus paneutuu näihin syrjäytymisen ja köyhien asioihin, ja minä luotan siihen, mutta en luota sosiaalidemokraatteihin kyllä valitettavasti yhtään, koska teidän tekonne ovat niin synkät eläkeläisten osalta. Viime kaudella te leikkasitte työeläkeindeksiä. Sen olisi kuulunut nousta 1,5 prosenttia, te leikkasitte 1,2 prosenttiyksikköä siitä pois [Välihuuto] ja annoitte 0,4. Työeläkeläiset kärsivät, kaikki työeläkeläiset kärsivät tästä. Nyt ei tällaista olla tekemässä. Nyt tietysti, kun hinta- ja kustannustaso on muuttunut miinusmerkkiseksi, indeksi toimii niin kuin indeksi aina toimii. Teiltä on vain kuniita lupauksia, mutta ne ovat jyrkästi ristiriidassa teidän kaikkien tekojenne kanssa, [Välihuuto] ja te nyt hurskastelette, niin kuin edustaja Elomaa juuri sanoi — pelkkää hurskastelua. Tehkää se ohjelma nyt, mitä tarjoatte meille, eikä vain lausumia. [Jukka Gustafsson: Ottakaa rauhallisesti!]

Puhemies Maria Lohela: Vielä edustaja Viitanen.

19.12 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, miten sanoisin sen kohteliaasti, mutta kyllä minusta tuntuu, että näiden kahden vuoden jälkeen perussuomalaiset ovat ehkä se viimeinen taho, joka voi syyttää ketään siitä, että puhutaan toista ja tehdään toista. Sehän on suorastaan legenda tuolla, kun kuuntelee kansalaisia, että kuinka ihmeessä perussuomalaiset [Välihuuto] voivat tehdä täysin päinvastaista politiikkaa kuin ne puheet olivat ennen vaaleja, täysin päinvastaista, tulee Kreikka-paketteja eli Soini ykkösiä ja milloin mitäkin, aivan toisin. [Toimi Kankaanniemi: Te olette syyllisiä siihenkin!] Ei olla pienen työmiehen, ei pienen työnaisten asialla, puhemies, ei kerta kaikkiaan olla.

Mutta, puhemies, miksi pyysin tämän puheenvuoron: Minusta oli mielenkiintoista, että edustaja Elomaa täällä sanoi, että nyt pitää tehdä selvitys siitä, miten tätä indeksiä voisi kehittää ja mitkä ovat sen vaikutukset, joten minä nyt [Puhemies koputtaa] kysyn teiltä, eikö olisi sitten viisasta puhua omalle ministeri Mattilalle, kelle nämä asiat kuuluvat, ja esittää, että hän ministerinä tekee tämän selvityksen ja katsoo, miten sitä indeksiä voitaisiin ehkä muuttaa tai mitä tälle pitää tehdä, ja sitten toisi sen tänne eduskunnalle. Eli näillä puheilla minä olisin ainakin valmis jäämään nyt odottamaan, että tässä lähitulevaisuudessa minis-

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

teri Mattila tällaisen toisi, [Puhemies koputtaa] ja uskoisin, että tällaiset terveiset voisivat tästä salista hänelle mennä.

Puhemies Maria Lohela: Ja takaisin puhujalistalle.

19.13 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Viitaselle sanoisin, että vaikka hän onkin huolissaan kreikkalaisten eläkkeistä, niin täällä puhutaan nyt suomalaisten eläkkeistä.

Kuten lähetekeskustelussa totesin, on voitava säilyttää luottamus eläkkeiden maksamiseen kaikissa tilanteissa, myös luottamus niihin 30 vuoden kuluttua maksettaviin eläkkeisiin on oltava. Tämä luottamus on koetuksella jo nyt ilman mitään indeksien muuttamista. Tämän aloitteen käsittely oli siinä mielessä arvokasta, että kansalaisille tulee tässä selväksi, että eläkerahastot ovat itse asiassa vain puskuri, joka ei sellaisenaan riitä eläkevastuiden maksamiseen, vaan tarvitaan nyt ja vastaisuudessa työssä käyvien eläkemaksuja. Eläkerahastot ovat vain osa sitä eläkkeenmaksuvarantoa.

Valiokunta on mietinnössään huomionnut ongelmat eri eläkeläisryhmien tulojen riittävyydestä suhteessa elinkustannuksiin. Tätä tarkastelua toivoin lähetekeskustelussa, ja nyt se tarkastelu on tehty.

Todetaan myös se selvä tosiasia, että indeksien muutos hyödyttäisi itse asiassa eniten keski- ja suurituloisia ja että keinot pienituloisten eläkeläisten auttamiseen voivat olla paljon tehokkaampia. Keinoja on esitetty, ja nyt on kysymys vain siitä, että niihin on löydettävä rahat. Olisi rehellistä esittää rahat näiden korjausten tekemiseen. Valtiontalous on miinuksella. Hallitus pyrkii parantamaan tämän maan työllisyyttä ja taloutta, siinä on konkreettisia keinoja tyhjien puheiden sijaan.

19.14 Ritva Elomaa ps: [Jukka Gustafsson: Tuleeko jotain uutta?] — Voi olla, katsotaan.

Arvoisa puhemies! Köyhyys on aina ongelmallista, kärsi siitä sitten kuka tahansa. Se aiheuttaa monenlaisia seurannaisvaikutuksia. Erityisen lohdutonta on kuitenkin eläkeläisköyhyys, sillä ikänsä tai vammansa vuoksi eläkkeellä olevat harvoin kykenevät parantamaan tulotasoaan esimerkiksi työtä tekemällä. Sen vuoksi eläkeläisten kokemaan köyhyyteen tulisi puuttua mahdollisimman pian. Haluan esittää kiitokset kansalaisaloitteen tekijöille siitä, että he ovat onnistuneet herättämään keskustelua hyvin paljon eläkeläisten toimeentulo-ongelmista ja suoranaista köyhyydestä.

Kansalaisaloitteen tiimoilta käyty keskustelu on kuitenkin jäänyt pitkälti ilman konkreettisia ehdotuksia tai malleja eläkeläisköyhyyden poistamiseksi. Aloitteen ehdottama palkkatasoindeksin käyttöönotto on todettu kestävämmäksi eläkejärjestelmän kannalta. Todella vähän on julkisuudessa kuitenkaan puhuttu erilaisten muutosvaihtoehtojen kokeilemisestä indeksiin. Voisiko esimerkiksi tämä niin sanottu 50—50-malli edistää paremmin eläkeläisten toimeentuloa? Ehkä. Siitä pitäisi mahdollisesti tehdä selvitys. Kuten Viitanenkin peräsi, niin henkilökohtaisesti sanon ja toivon, että sitä selvitettäisiin. Onko se hyvä tai huono, sitä ei voida vielä kannattaa, koska ei tiedetä, mitä se sisältäisi. Haluaisin tietää laskelmat. Kyseinen malli oli käytössä vuosina 77—95, kunnes Lipposen hallitus muutti sen nykyiseksi 80—20-malliksi. 50—50-malli turvaisi tasapuolisesti eläkkeiden kehityksen suhteessa palkkoihin ja kuluttajahintoihin. Tämänkaltaisia malleja voitaisiin kokeilla ja mallintaa ottaen huomioon eläkerahastojen oletettu tuotto. Näin tietäisimme, miten ne vaikuttavat eläkerahastoihin.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

On totta, että erilaisia malleja on taannoin arvioitu. Sosiaali- ja terveysministeriön asettama työryhmä arvioi työeläkeindeksijärjestelmän mahdollisia muutostarpeita vuonna 2012. Tällöin todettiin, että eläkkeiden ja ansaittujen eläkeoikeuksien nykyinen tarkistusmenettely on toimiva eikä ole riittäviä perusteluja esittää siihen muutoksia. Kysyisin kuitenkin: eikö nyt olisi tarvetta harkita muutoksia, kun kolmasosa eläkkeensaajista, noin 430 000 ihmistä, on pudonnut köyhyysrajan alapuolelle? Nykyinen indeksi ei selvästi ainakaan ehkäise eläkeläisköyhyyttä.

On toki muitakin keinoja parantaa juuri pienituloisten eläkeläisten toimeentuloa. Tehokainta olisi nostaa vielä lisää takuueläkettä ja kansaneläkkeen tasoa tai pohtia eläkkeiden verotuksen keventämistä. Takuueläkettä hallitus on nostanut tosiaan jo kerran, ja toinenkin kerta tulee, ja sanon suoraan, että perussuomalaiset ovat tätä asiaa vahvasti vieneet eteenpäin hallituksessa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä nostettiin esille myös niitä toimenpiteitä, jotka helpottaisivat juuri pienituloisia eläkeläisiä: sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen kohtuullistaminen sekä lääkkeiden ja matkakustannusten omavastuun kohtuullistaminen. Nämä ovat niitä asioita, mitä pitää nyt todella pohtia ja ottaa käyttöön heti, kun taloustilanne vähänkin kehittyy vielä suotuisampaan suuntaan, ja valon pilkahduksia siinä on jo nähtävissä. — Kiitos.

19.19 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Ajattelin omassa puheenvuorossani puutua kahteen asiaan, niihin samoihin asioihin, joihin puutuinkin jo lähetekeskustelussa.

Ensimmäinen asia on se, että aina kun käsitellään tätä eläkekysymystä, kysymystä, jossa käsittelemme asiaa, joka vaikuttaa sukupolvien välillä ja useamman kymmenen vuoden päähän, niin keskeisenä periaatteena täytyy olla se, että sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus toteutuu viimeistä piirtoa myöten. Se on jo senkin takia tärkeää, että tulevat sukupolvet eivät ole tässä salissa puolustamassa oikeuksiaan. Mutta tästä salista saattaa löytyä heitä, jotka mieluusti tekisivät sellaisia ratkaisuja, jotka olisi helppo tässä päivässä tehdä — antaa hyötyä toisille, ja maksajat tulevat sitten myöhemmin.

Tähän liittyy myös se, että täällä on monesti keskusteltu näistä ennusteista. Se on totta, että aina ennusteisiin liittyy kysymysmerkkejä, toteutuvatko ne juuri niin kuin on ennustettu, mutta jos me jokaisessa asiassa alkaisimme tekemään niin, että emme ottaisi huomioon pidemmän aikavälin ennusteita, niin olisimme kyllä tuhon tiellä, jos tekisimme niin yleisesti talouspolitiikassa tai jos tekisimme niin silloin kun käsittelemme esimerkiksi ilmastonmuutosta, ja tässä on kysymyksessä sama asia — asiat, jotka vaikuttavat useamman kymmenen vuoden päästä, joten meidän on pakko arvioida niitä, ja yleensä on vielä turvallisempaa niin, jos arvioimme niitä jonkin verran pessimistisesti.

Nuoren sukupolven kannalta on vielä keskeistä se, niin kuin tässä aloitteessakin, minkä valiokunta on perustellusti käynyt läpi, että tässä mietinnössä todetaan, että ei voi olla niin, että yhä pienenevälle joukolle kasataan yhä suurempi taakka. Tähän on oikeastaan kaksi tekijää: toinen on se, että nuoremmat ikäluokat ovat nyt pienempiä kuin vanhemmat ikäluokat, ja toinen on se, että maailmalta löytyy valitettavia esimerkkejä ja tutkimustietoa siitä, että saattaa käydä niin, että ensimmäistä kertaa historiassa tämä sukupolvi, nuori sukupolvi, jää edellistä sukupolvea köyhemmäksi. Ensimmäistä kertaa maailmanhistoriassa saattaa käydä niin, että varallisuus sukupolvelta sukupolvelle ei nousekaan. Nuorempi sukupolvi jää köyhemmäksi, jolloin jokainen ymmärtää sen, että pienemmistä tuloista ei voi maksaa suurempaa taakkaa.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

Kun tätä aloitetta käsitellään, ehkä kuvaavin ja avaavin kohta löytyy tästä mietinnöstä sivulta 4. Ajattelin tästä suoran lainauksen ottaa: "Menon lisäys" eli eläkemenojen lisäys "tulee rahoittaa joko käyttämällä rahastoituja eläkevaroja taikka nostamalla eläkemaksuja. Rahastoitujen eläkevarojen käyttö pienentäisi niistä saatavaa tuottoa ja vähitellen kuluttaisi rahastoidut varat loppuun ja pakottaisi nostamaan maksuja merkittävästi. Eläkemaksujen nosto kasvattaisi veroastetta ja lisäisi työn sivukuluja eli nostaisi työllistämiskynnystä. Maksujen nosto kohdistuisi työssä käyviin ja erityisesti nuorempiin ikäluokkiin, joiden työuran aikainen maksurasitus nousisi. Indeksimuutos hyödyttäisi eniten 1940—1960-luvulla syntyneitä. Valiokunta ei pidä hyväksyttävänä säilyttää nuorempien ikäluokkien harteille aiempaa suurempaa maksurasitusta." Tähän kappaleeseen kiteytyy hyvin pitkälti se problematiikka, mikä tähän kansalaisaloitteeseen liittyy.

Arvoisa puhemies! Se toinen asia, josta ajattelin puhua, on myös se sama asia, jonka nostin esille jo lähetekeskustelussa ja joka silloin lähetekeskustelussa oli tässä salissa hyvin yksimielinen. Se liittyy tähän eläkeläisköyhyyskysymykseen.

On totta, että meillä on valtavan paljon eläkeläisiä, jotka elävät erittäin tiukoilla. Olisi tärkeää, että me täällä yhdessä pohtisimme niitä keinoja, joilla me pystyisimme heidän arkeaan helpottamaan. Onkin nyt suuri kummastus, että kun lähetekeskustelussa niin hallituspuolueen edustajilla kuin oppositiopuolueiden edustajilla oli yhteinen tahto tehdä toimenpideohjelmaa, että puututtaisiin tähän eläkeläisköyhyyskysymykseen, niin nyt, kun sitä toimenpideohjelmaa esitetään, se ei yhtäkkiä hallitukselle käykään. On perin surullista, ettei tässä Suomen juhluvuoden hengessä Yhdessä-teeman mukaisesti voitaisi yhdessä paneutua ratkaisemaan tätä ongelmaa. Ja on sanomattakin selvää, että tämän ongelman ratkaisu ei hoidu ainoastaan ja vain tämän hallituksen voimalla vaan se vaatii myös seuraavien hallitusten panosta. Olisi nyt ollut keskeistä, että juhluvuoden hengessä, niin kuin äsken totesin, olisimme yhdessä tähän ongelmaan puuttuneet ja lähteneet hakemaan ratkaisuja eläkeläisköyhyyskysymyksen nujertamiseksi. Siinä keskeisiä toimenpiteitä täällä on jo esitetty, mutta ne nimenomaan liittyvät myös moniin niihin päätöksiin, joita me täällä eduskunnassa teemme: paljonko lääkkeet maksavat, mikä on ruuan hinta, mitkä ovat erilaisten palveluiden maksut, mikä on verotuksen taso ja niin edelleen. Monia asioita, jotka ovat ihan täällä meidän päätettävissämme, voisimme lähteä yhdessä pohtimaan ja tekemään sellaisen toimenpideohjelman, joka oikeasti tähän ongelmaan paneutuisi. Suuri sääli todella on, että hallituspuolueille tämä ei nyt käy. Varsinkaan, kun täällä äsken perussuomalaisen edustaja oli sitä mieltä, että tarvitaan selvitys tästä puoliväli-indeksistä. Näitä selvityksiähan kyllä maailman sivu on tehty, ja tähänkin asiaan tässäkin mietinnössä ja niissä asiantuntijalausunnoissa, joita valiokunta on saanut, otetaan kantaa.

Enemmänkin olisin nyt sitten sitä mieltä, että jos jotain selvityksiä pitäisi saada, niin selvitys siitä asiasta, minkä edustaja Gustafsson täällä nosti esille liittyen tähän Eläkkeensaajien Keskusliiton esitykseen, että siirtyisimmekin tästä kokonaan prosentuaalisesta tarkistuksesta osittain euromääräiseen tarkistukseen. Jos nyt perussuomalaiset ovat todella sitä mieltä, että jotain uusia selvityksiä pitää saada, niin ettekö te voisi nyt lyödä kättä päälle edustaja Gustafssonin ja Eläkkeensaajien Keskusliiton kanssa ja teettää selvityksen siitä, voitaisiinko siirtyä sellaiseen malliin, missä osa tästä indeksistä tarkistettaisiin prosentuaalisesti mutta suurempi osa euromääräisesti? Tämä mallihan ainakin alustavien selvitysten mukaan on hyvin kannatusta kerännyt ja myös todella pienentäisi tuloeroja. Nyt kun teillä on tästä asiasta vastaava ministeri, niin jos te olette nyt sanojenne mittaisia, olettaisin, että

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

nyt sitten pikapuoliin tällöisen selvityksen tilaatte. Siinä edustaja Gustafsson nosti ihan oikean asian esille.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun vielä totean sen, että todella näissä eläkeasioissa toivottavasti aina noudatetaan sitä, että sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus toteutuu. Toivon mukaan myös pääsisimme jo pikkuhiljaa paneutumaan yhdessä tähän eläkeläis-köyhyys ja hakemaan ratkaisuja siihen.

19.27 Kari Kulmala ps: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Joonas Räsänen on pitänyt tässä salissa erinomaisia puheita niin lähetekeskustelussa kuin myös tässä ensimmäisessä käsittelyssä. Tässä salissa ei tietenkään pidetä turhia puheita, mutta mikäli haluaisin kuulla vain kaksi puhetta, olisivat juuri nämä äsken mainitut puheet sellaiset, jotka haluaisin kuulla tästä asiasta.

Kansalaisaloitteen tavoite on ollut hyvä. Meillä Suomessa eläkeläisköyhyys on erityinen ongelma, johon pitää puuttua, mutta tämän aloitteen keinot sen saavuttamiseksi ovat ikävä kyllä vääriä eivätkä olisi oikeudenmukaisia. Sen ovat huomanneet myös sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenet, jotka ovat hylänneet kansalaisaloitteen. Väestörakenteen muutoksen johdosta eläkemenot nousevat edelleen tulevina vuosina, koska eläkettä saavien määrä kasvaa ja eliniän noustessa eläkettä maksetaan aiempaa pidempään ja alkavat eläkkeet ovat myös aiempaa suurempia. Samaan aikaan työssä käyvät ikäluokat pienenevät ja syntyvyys on aiempaa alhaisempaa. Heikko vanhushuoltosuhde tulee olemaan pysyvä ilmiö eikä vain suuriin ikäluokkiin liittyvä ohimenevä vaihe.

Suomen noin 1,4 miljoonasta eläkkeensaajasta lähes 200 000 elää EU:ssa käytetyn köyhyysrajan alapuolella. Mielestäni eläkeläisköyhyyttä torjuttaessa tärkeimpiä ovat kansaneläkkeen ja takuueläkkeen korotukset. Myös riittävä asumistuki, verotuksen keventäminen, erilaisten asiakasmaksujen ja lääkkeiden sekä matkakustannusten omavastuiden ja muiden etuuksien tasojen tarkastelu ovat avainasemassa, kuten tänään olemme monesti kuulleet.

Mikäli tämä aloite hyväksytään tai olisi valiokunnassakin hyväksytty, johtaisi se erittäin kauaskantoisiin seurauksiin. Ne tuntuisivat vielä vuosikymmenien päästä eläkejärjestelmässämme. Valiokunta on kuullut eri asiantuntijoita työssään, eikä olekaan mikään ihme, että lähes kaikki eläkejärjestelmien asiantuntijat ovat tyrmänneet tämän kansalaisaloitteen. Kansalaisaloitteesta hyötyisivät ennen vuotta 1970 syntyneet, ja sen jälkeen syntyneet tämän maksaisivat. Sellaista perintöä emme varmasti halua lapsillemme antaa, vaikka miten itsekkäitä olisimmekin.

Kun puhutaan meidän eläkejärjestelmästä, on keskeistä ymmärtää sukupolvien välinen tilanne ja ennen kaikkea oikeudenmukaisuus. Epävarmuus on lisääntynyt nuorten työllisyydessä, ja he ovatkin arvioiden mukaan menossa taloudellisesti ja sosiaalisesti huomattavasti epävarmempaan työelämään kuin me vanhemmat aikoinamme. Monet selvitykset ovat kertoneet, että niin sanottu Y-sukupolvi on jäämässä ensimmäisenä sukupolvena historiassa edeltäjiään köyhemmäksi. Samaan aikaan nuorten taakka ikääntymisestä johtuvista kustannuksista tulee kasvamaan entisestään. Tämä on saatu aikaan edellisten hallituskausien päätöksillä. Joka tapauksessa nuorille ei enää saa lisätä suurempaa maksutaakkaa eläkkeistä.

Nykyinen järjestelmä takaa nuorille sellaisen kestävä kehityksen, mikä turvaa myös heidän eläkkeensä. Mikäli kansalaisaloite hyväksyttäisiin, se olisi jyrkässä ristiriidassa eri sukupolvien oikeudenmukaisuuden näkökulmasta, enkä ainakaan itse voi sitä hyväksyä.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

Eläkemaksua kerätään jatkuvasti samalla kun eläkevastuuta kertyy. Työssä olevilta kerätävistä maksuista valtaosa eli 86 prosenttia käytetään jo eläkkeellä olevien eläkkeiden maksuun ja osa rahastoidaan tulevia eläkkeitä varten. Tällä hetkellä työeläkkeisiin rahastoidut varat kattavat noin 28 prosenttia tähän asti kertyneistä eläkevastuista. Eläkemaksut ovat nousseet 90-luvun jälkeen reilusti, yli kolmanneksen. Tämä on merkittävä ero nykyisten eläkeläisten aikoinaan maksamien eläkemenojen suhteen. Alle 25-vuotiaiden mediaanitulot ovat myös pudonneet vuosien 2010—2014 aikana 6 prosenttiyksikköä. Samaan aikaan eläkeläisten mediaanitulot ovat nousseet selvästi. Kun tähän todetaan vielä eläkemaksujen vaikutus, niin voimme todeta, että nuoriso maksaa tällä hetkellä pienenevistä tuloistaan suurempaa eläkevelkaa. Mikäli kansalaisaloite hyväksyttäisiin, tulisi nuorison eläkemaksuja nostaa 6 prosenttiyksiköllä tai leikata eläkkeitä tulevaisuudessa. Ainakaan itse en halua tätä omille lapsilleni, vaikka miten itsekäs olisinkin. Tiedän, että nuoriso on jatkosakin valmis maksamaan ikäihmisten turvatusta vanhuudesta ja palveluista sekä eläkkeensaajien eläkkeistä oman osuutensa, mutta he ymmärtävät oikein hyvin, mikä on oikeudenmukaista ja mikä ei. Tämä on nimenomaan oikeudenmukaisuuskysymys.

Arvoisa rouva puhemies! Kuten alussa totesin, meidän tulisi keskittyä niihin toimenpiteisiin, joilla on oikeasti vaikutusta eläkeläisköyhyyteen, ja parantaa pienituloisten eläkeläisten asemaa. Meidän tulee juhlapuheiden lisäksi huolehtia ihan oikeasti siitä, että pystymme torjumaan eläkeläisten köyhyyttä, mikä on todellinen ongelma yhteiskunnassamme hallituksien kokoonpanoista riippumatta. Päätöksien tulee kuitenkin olla aina inhimillisiä ja oikeudenmukaisia, ja niiden tulee perustua faktoihin. Eläkeläisten pienituloisuus on erityisen yleistä työkyvyttömyyseläkettä saavien alle 55-vuotiaiden ja yksin asuvien vanhuuseläkettä saavien eläkeläisten keskuudessa. Köyhyys on kasautunut erityisesti vanhemmille, yli 70-vuotiaille, yksin asuville naisille, jotka ovat hoitaneet lapsia kotona, joilla työeläkkeet ovat pieniä ja joiden pääasiallisena eläketulona ovat kansan- ja takuueläke. Heidän olosuhteitaan meidän tulee parantaa edellä mainitsemillani keinoilla. Mielestäni olisi myös hyvä selvittää, kannattaisiko siirtyä puoliväli-indeksiin ja kenelle siitä olisi hyötyä. Olen tästä puhunut jo omassa eduskuntavaalikampanjassani vuosia sitten.

19.34 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä kansalaisaloite työeläkeindeksin palauttamiseksi takaisin palkkatasoindexiksi on mielestäni lähtökohdiltaan hieman kummallinen aloite, koska tässä asiassa ollaan kyllä niin rajusti jälkiviisaita, että oikein sieluani pistelee, mutta kerrankos se poliitikko joutuu sieluaan venyttämään.

Joka tapauksessa, arvoisa rouva puhemies, suomalainen eläkemaksujärjestelmä perustuu siihen, että työnantajat maksavat suurimman osan eläkevakuutusmaksuista ja työntekijä maksaa hieman vähemmän. 24,4 prosenttia on tuo koko eläkevakuutusmaksun määrä, josta työnantajan osuus on 17,95 prosenttia. Tähän on meidän eläkejärjestelmämme aina perustunut, ja järjestelmä on mielestäni hyvä. Tällä järjestelmällä on turvattu se, että meidän eläkevakuutusjärjestelmämme on ollut vakaa ja ennustettava, ja se on ollut myös työmarkkinajärjestöjen neuvottelupöydissä kohtuullisen helppo asia, kun sillä on jatkuvuutta elikkä ei ole tarvinnut epäillä, etteikö sitä jatkettaisi, eikä se ole tuonut myöskään neuvotteluissa yllätyksiä. Ihmisillä on oltava vahva luotto siihen, että tämä meidän järjestelmämme toimii. Se sinällään on jo merkittävä itseisarvo.

Tällä hetkellä työeläkkeisiin rahastoidut varat kattavat noin 28 prosenttia koko eläkevastuista, elikkä emme ole suinkaan sataprosenttisella katteella liikkeellä, eli sinnekin on vielä matkaa. Edustamme eurooppalaisessa eläkevakuutus kentässä niin, että emme ole ihan

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

keskitasolla mutta olemme siellä hieman keskitason alapuolella, eli tänäkään suhteen alkäämme vielä rintoihimme lyökö ja ylpeätä esittäkö, koska emme ole parhaita, toki hyvällä tasolla kuitenkin.

Sille, että tämä valiokunnan mietintö oli yksimielinen, annan erittäin suuren arvon. Demareilla on tähän jätetty tämä aloite, jonka mukaan pitäisi tehdä taas selvitys. Varmaan selvityksiä tässä talossa tehdään enemmän ja vähemmän, mutta niillä ei mielestäni ole sen suurempaa arvoa kuin lähinnä poliittisen omantunnon silittelyä siitä, miksi jätettiin aikanaan työt tekemättä. Tosiasiahan on se, aivan kuten tässä mietinnössä sanotaan, että indeksin muuttaminen kasvattaisi merkittävimmin suuria eläkkeitä, pientä työeläkettä saaville työeläkeindeksin muutoksella ei lyhyellä aikavälillä olisi sanottavaa vaikutusta. Tämähän on aivan yks yhteen, kuten on tulopoliittisissa neuvotteluissa eli tupo-neuvotteluissa tuolla työnantajien ja työntekijöiden pöydässä: Kun siellä demarit ovat vetäneet käytännössä vuosikymmeniä näitä neuvotteluja, niin tämähän on juuri aiheuttanut tämän tilanteen, mikä Suomessa tällä hetkellä on. Kun pienipalkkainen ihminen saa vähän palkkaa, on itsestäänselvyys, että hän saa myös pientä eläkettä. Eihän siinä ole kahta sanaa, se menee juuri näin. Ja sitten te täällä, hyvät demarikollegat, itkette, kun pienten eläkkeiden tilanne on tällainen Suomessa. Teillä on vuosikymmeniä ollut mahdollisuus vaikuttaa asiaan, mutta mitään ei ole tehty. Tässä me nyt olemme.

Se, että suomalaisten eläkeläisten tilanne on taloudellisesti mennyt erittäin vaikeaksi, johtuu aika pitkälti siitä, että me olemme keskittäneet ja tehneet kaikkemme, että ihmiset saataisiin muuttamaan kasvukeskuksiin, hyödyntämään sitä suurta, teidän pelkäämääne, kapitalistia, joka tästä marjasadosta poimii varmasti leijonanosan.

Otetaan kaksi esimerkkiä:

VVO on teidän hallinnassanne oleva vuokrayhteisö, [Teuvo Hakkaraisen välihuuto] joka nappaa valtavat tulot vuokralaisilta, kerää ne valtavina vuokrina ja sitten jakaa teidän ammattiyhdistysliikkeelle valtavina osinkoina. Onko se oikein? Minun mielestäni se ei ole oikein. Jos te aidosti haluaisitte ajaa sen köyhän ihmisen asiaa, tähän pudottaisitte vuokria — tekisitte vuosisadan teon siinä. Nyt te täällä hurskastelette sillä, onko tämä aloite oikein vai väärin. [Jukka Gustafsson: Olen samaa mieltä!] Minun mielestäni tässä asiassa pitäisi toimia silloin, kun pitää toimia, eikä jälkeinpäin viisastella tai kerätä joitakin aloitteita tuolla ihmisten keskuudessa, johtaa heitä harhaan.

Toinen asia, mikä pitäisi tehdä: Helsingissä omistaa muuan ruotsalainen miljardööri nimeltä Erik Selin noin 4 000 asuntoa, joita hän vuokraa ihmisille. Valtion budjetista tämä ruotsalainen miljardööri saa 10—20 miljoonaa euroa vähintään, se on minimisumma, Suomen valtion budjetista maksettavia asumistukia, koska sinnehan ne ihmisten rahat menevät, kun kovat vuokrat on. Tätäkö me kannatamme? Minun mielestäni semmoista järjestelmää pitää pyrkiä purkamaan kaikin käytettävissä olevin keinoin. [Teuvo Hakkarainen: Juuri näin!]

Me olemme pitkän kehityksen seurauksena tulleet tilanteeseen, joka mahdollistaa suuren pääoman omistajille valtavan rahastusmahdollisuuden, ja te itse olette olleet sitä tekemässä. Nyt ei tälle asialle valitettavasti sormia napsauttamalla kukaan pysty tekemään yhtään mitään. Yksi keino on olemassa, ja sitä hallitus on käyttänyt: me olemme parantaneet valtiontaloutta määrätietoisesti, rauhallisesti ja sitkeästi. Tuloksia rupeaa näkymään.

Viimekin vaalikaudella 100 000 ihmistä menetti työnsä. He ovat varmasti siinä suuresa putoajien loukussa, ihan varmasti. He menettivät kaiken sen perustan, millä he voivat

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

sitten eläkkeitäkkin hankkia, elikkä heistä tulee eläkeläisköyhiä sitten kun aika on, jos eivät saa töitä.

Toinen asia, mikä pitää saada valtiontaloudessa kuntoon, on tietenkin: kun ihmisille tulee töitä ja julkinen talous tervehtyy, sitä kautta saadaan työttömyyttä laskettua ja työttömyysmenot, jonne uhrataan 6—7 miljardia euroa joka vuosi, pienenevät.

Asumistukiin menee vain vajaa 2 miljardia, mutta siitäkin 2 miljardista nämä ökyrikkäat nappaavat suurimman osan tililleen. Niillä on kymmeniä kämppiä, ja tunnen henkilökohtaisesti ihmisiä tästäkin kaupungista, joilla on kymmeniä asuntoja ja jotka tekevät vain bisnestä eivätkä mitään muuta. Tavallisen pienen ihmisen kukkarolla käydään niin että roiske käy. Tällaisella aloitteella ei sitä asiaa helpoteta eikä eläkeläisköyhyyttä vähennetä, ei sitten yhtään. Kaikki sen ympärillä käytävä puhe on hurskastelua.

Kun nyt kuntavaalikampanjan aikana olen tavannut ihmisiä eri puolilla Pohjois-Karjalaa, moni on varmaan pistänyt nimensä tähän aloitteeseen ja oli siinä toivossa, että heidän pienet eläkkeensä nousevat. Oli melkoinen pettymys, kun siellä vaalikentillä kerroin heille, että teille tämä ei vaikuta yhtään mitään. Heidän elämäntilanteensa paranisi, jos kansaneläkettä korotettaisiin, takuueläkettä korotettaisiin ja monta muuta asiaa parannettaisiin heidän elämässään. Tällä aloitteella ei ole mitään tekemistä sen kanssa. Tämän totuuden sanominen rehellisesti ihmisille on mielestäni meidän jokaisen kansanedustajan velvollisuus. Ei voi olla niin, että me tällaisilla aloitteilla taikka sitten erilaisilla tutkimuksilla tai selvityksillä hämäämme ihmisiä vieläkin enemmän ja yhä enemmän ne, joilla on pääomaa ja joilla on rahaa, pystyvät tekemään yhä suurempaa tulosta ja VVO rikastuu ja jakaa siellä erilaisille henkilöille valtavia kokouspalkkioita ja vuosipalkkioita, kymmeniätuhansia euroja per vuosi. Onko se oikein? Minun mielestäni se ei ole oikein, eikä jollekin ruotsalaiselle miljardöörille tarvitse Suomen valtion mielestäni maksaa penniäkään siitä, että hän omistaa täällä 4 000 asuntoa. Eihän se ole oikein. Tällaisia aloitteita kun tehdään, niin toivoisin myös, että ihmisille aidosti kerrotaisiin ennen aloitteen tekoa, jos panee nimensä, mitä tämä tarkoittaa.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi toivoisin, kun näitä eläkeasioita nyt käsitellään, että tähän maahan tulisi esimerkiksi eläkekatto. Se olisi jo jonkunäköinen teko, koska jos tämä aloite menisi läpi, sehän tarkoittaisi, että valtavaa eläkettä, valtion eläkettä, nauttiva henkilö saisi valtavan potin ja se pieni eläkeläinen jäisi nuolemaan näppejään. Siihen tehoaisi ainoastaan eläkekatto, joka minun mielestäni on erittäin kannatettava ja harkittava ajatus. Älkäämme tehkö siitä selvitystä nyt, koska näitä selvityksiä on aivan liikaa. Ruvetaan jonain päivänä oikeasti toimiin, että sen pienen ihmisen olisi vähän helpompi elää.

19.42 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskosen puheessa oli paljon myöskin tämmöistä alkiolaista sävyä, kun kannoitte huolta pienen ihmisen asiasta ja ajattelitte, että on väärin, että on tällaisia ökyomistajia, jotka sitten riistävät vuokrillaan kansalaisia.

Haluan sanoa sen, että tiedän, että suurin osa näistä lähes 100 000 ihmisestä, jotka allekirjoittivat tämän kansalaisaloitteen, on niitä, joitten kengässä on kivi hiertänyt vuosia, vuosikymmeniä siitä, [Toimi Kankaanniemi: Lipposen ajoista!] että he kokevat tämän eläkejärjestelmän epäoikeudenmukaiseksi. Se on vain tällä tavalla. Minä en kannan huolta suurituloisten eläkkeistä, ja sen takia olen esittänyt täällä tätä Eläkkeensaajien Keskusliiton indeksimallia, joka olisi oikeudenmukainen ja solidaarinen.

19.43 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Haluan nyt vähän oikeastaan täydentää vastalauseita ja ajattelin myös avata vähän tämän toimenpideohjetteen sisältöä, kun täällä on peräänkuulutettu, että täällä puhutaan vain puppua tämän toimenpideohjelman osalta. Meillä on ihan selkeästi myös mietitty, pohdittu, asioita, mitä tässä toimenpideohjelmassa voisi olla, mutta ei ole tarkoitus, että sosiaalidemokraatit tämän ohjelman tekee, vaan sen tekee hallitus, ja se oli meidän tavoitteenamme. Katsotaan nyt sitten, miten tämän asian kanssa käy.

Arvoisa puhemies! Muutamia esityksiä siitä, mitä tässä toimenpideohjelmassa voisi olla sisällytettynä:

Kansaneläkeindeksiin tehdyt heikennykset ja jäädytykset vaikuttavat suoraan ostovoimaan, koska etuudet eivät enää seuraa hintakehitystä. Tätä ei voi kompensoida verotuksella, etenkin koska pienimmistä eläkkeistä, joihin myös kansaneläkeindeksit eniten vaikuttavat, ei makseta veroja lainkaan. Kaikkein pienituloisimpien eläkkeensaajien asemaan voidaan parhaiten vaikuttaa takuueläkettä korottamalla. Toinen pienten eläkkeiden parantamiseen parhaiten toimiva keino on kansaneläkkeiden tason nostaminen.

Kuten hyvin tiedämme, myös pientä työeläkettä saavien tilanne on usein taloudellisesti tiukka. Kansaneläkkeen ja työeläkkeen yhteensovitus voitaisiin lieventää siten, että pientä työeläkettä saavat saisivat sen lisäksi jonkun verran nykyistä enemmän kansaneläkettä.

Lisäksi verotuksen eläketulovähennysten nostamista tulee jatkaa niin, että pieni- ja keskituloisten eläkeläisten ostovoima kasvaa.

Eläke-etuuksien lisäksi pieni- ja keskituloisten eläkeläisten toimeentuloon vaikuttavat palvelujen käyttöön liittyvät maksut ja muut etuudet, kuten asumistuki, lääkekorvaukset ja eläkettä saavan hoitotuki.

Eläkkeensaajan asumistuen merkitys on pienituloisille eläkeläisille suuri kaupungeissa, joissa asumisen kustannukset ovat suuret. Hallitus joutui syksyllä 2015 perumaan suunnitelmansa eläkkeensaajan asumistuen lakkauttamisesta opposition ja kansalaisten painostuksen alla. Suunnitelma olisi ajanut tuhansia eläkkeensaajia toimeentulotuen asiakkaiksi tai pois omasta kodistaan. Siltä osin oli hyvä, että hallitus perääntyi tästä esityksestään. Sipilän hallitus päätti kuitenkin jäädyttää eläkkeensaajan asumistuen enimmäisasumismenot. Heikennyksen vuoksi peräti noin 55 000 eläkkeensaajan asumistuen saajaa ylittää enimmäismenot. Siltä osin heidän toimeentulonsa ei jatkossa parane. Eläkkeensaajan asumistuen enimmäismenojen nostaminen olisi yksi keino helpottaa pienituloisimpien korkeita vuokria maksavien arkea nopeasti. Pidemmällä aikavälillä jatkuvasti nouseviin asumiskustannuksiin pitää ratkaisu löytyä järkevällä asuntopolitiikalla ja kaavoituksella.

Eläkkeensaajien toimeentulon kannalta keskeistä on myös heidän tarvitsemistaan palveluista perittävien maksujen tasot. Palvelujen tarve on suurin useimmiten kaikkein vaikeimmassa asemassa olevilla eläkeläisillä. Palvelujen oikea-aikainen ja sujuva saatavuus on arjessa erityisen tärkeää. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelumaksujen kohtuullistaminen helpottaa erityisesti pienituloisten eläkkeensaajien toimeentuloa. Esimerkiksi viime hallituskaudella laadittu raportti kunnan järjestämisvastuulla olevan palveluasumisen ja kotiin vietävien palveluiden asiakasmaksujen uudistamisesta antaa hyvän pohjan oikeudenmukaisen maksupolitiikan kehittämiseksi. Myös nykyisen asiakasmaksulain maksualennuksia ja -vapautuksia koskevan 11 §:n soveltamista pitäisi voimakkaasti edistää.

Myös hyvällä työllisyydellä ja palkkapolitiikalla on merkittävä vaikutus tuleviin eläkkeisiin. Eläkeläisistä pienituloisimpia ovat työeläkettä vailla olevat eläkeläiset. Naisten eläkkeet jäävät miesten eläkkeistä jälkeen paitsi matalamman palkan myös sirpaleisem-

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

man työuran vuoksi. Työuran pituuteen ja kertyvään eläketurvaan voidaan vaikuttaa hyvällä työllisyydellä ja työelämän kehittämisellä, laadukkaalla koulutuksella, oikeudenmukaisella palkkapolitiikalla, laadukkaalla työterveydenhuollolla sekä perhevapaiden tasaisemalla jakamisella.

Arvoisa herra puhemies! Eläkeläisten pienituloisuus on tosiasia, johon voidaan kuitenkin vaikuttaa poliittisin päätöksin. Olemme avanneet keskustelun ja esittäneet erilaisia keinoja eläkeläisten aseman kohentamiseksi. Vaikka hallitus ei halua laatia esittämäämme toimenpideohjelmaa eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi ja eläkeläisten toimeentulon turvaamiseksi, odotamme edelleen, että hallitus tarttuisi tavalla tai toisella tähän yhteistyötärjoukseen ja toisi omat vaihtoehdotnsa selkeästi tähän keskusteluun. — Kiitos.

19.49 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän tohtori Kimmo Kiljusta siitä, että hän teki aloitteen ja keräsi siihen runsaan määrän nimiä. Se oli hyvä. Näin saatiin eläkekeskustelu tänne isoon saliin ja toisaalta myös asianomainen valiokunta, sosiaali- ja terveysvaliokunta, paneutumaan tähän asiaan varsin perusteellisesti, niin kuin mietintö osoittaa. On ihan paikallaan, että eläkeasioista käydään ainakin noin kerran vaalikaudessa kunnan keskustelu, ja nyt siihen ainakin tarjoutui mahdollisuus. Pääsin itsekin kuuntelemaan myös asiantuntijoita valiokunnan julkisessa kuulemisessa — kiitos valiokunnalle siitä, että sellainen järjestettiin meillekin, jotka emme valiokuntaan kuulu.

Meillä on kaksijakoinen eläkejärjestelmä: kansaneläkejärjestelmä ja ansioeläkejärjestelmä. On historiallinen tosiasia, että tällaiset on. Näitten välillä on aika isot erot: tietysti se, että toiset maksetaan eri varoista kuin toiset ja niiden rahoitus on tätä kautta erilainen, ja sitten toisaalta myös niiden säädökset ovat erilaisia.

Kyllä minä — ja niin kuin täällä salissa olen havainnut, likipitäen kaikki muutkin — olen huolissani Kansaneläkelaitoksen piirissä olevien eläkeläisten tilanteesta. Uskon ja valitettavasti joudun toteamaan, että varsin moni kansaneläkkeen ja takuueläkkeen varassa elävä joutuu todella miettimään, ostaako ruokaa vai lääkkeitä. Ja tämä on todella huolestuttava asia satavuotiaassa Suomessa. Siksi kyllä vetoan hallitukseen, että erityisesti näitä Kansaneläkelaitoksen maksamia etuuksia pyritään pitämään sellaisella tasolla, että tällaisessa asemassa ei kukaan Suomessa olisi.

Työeläkkeen puolella on myös niitä, joilla on varsin pieni työeläke. Kansaneläkepohjaosa poistettiin vielä näiltä vuosituhaten vaihteessa. Se oli ikävä teko Lipposen kakkoshallitukselta, eikä sitä ole koskaan korjattu — lupauksia on ehkä annettu, mutta näin ei ole tehty. On pieniä työeläkkeitä: monet ihmiset, meidän äitimme ja isämme, jotka ovat tehneet pitkän raskaan elämäntyön kaupassa tai erilaisilla palvelualoilla, miksei teollisuudessakin ja virastoissa, ovat ansainneet pienen palkan ja sitä kautta myös hyvin pienen ansioeläkkeen. Se ei tänä päivänä riitä, ja heille kuuluisi suurempi etuus myös sinä aikana, kun ovat jo työnsä tehneet.

Toisaalta meillä on sitten varsin hyviäkin eläkkeitä — määrällisesti ei kovin paljon, mutta kuitenkin niitä on ja jatkuvasti tulee lisää. Niistä meidän ei tässä talossa tarvitse olla huolissamme, niihin voisi verotustakin varmasti lisätä. Ja toisaalta järjestelmää voisi tarkastella niin, että eläke-eroja ei kasvatettaisi vaan niitä supistettaisiin. Valitettavasti tämä kansalaisaloite olisi johtanut eläke-erojen merkittävään kasvuun ajan mittaan, ja se ei ole ainaakaan sellainen tavoite, jota itse haluaisin tukea.

Arvoisa puhemies! Kataisen hallituksen ohjelmassa oli maininta vuonna 2011, että taitetun indeksin osalta tehdään selvitys. Tuo selvitys tehtiin, mutta pääministeri Katainen ja

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

valtiovarainministeri Urpilainen panivat sen hyllyyn. Eli meillä olisi selvitys, miten sitä voitaisiin ehkä viedä eteenpäin, korjata, mutta se ei kelvannut silloiselle hallitukselle, ja joudumme toteamaan, ettei se kelpaa tällekin hallitukselle. Ja ymmärrän sen hyvin, koska tämä malli ei ole ihan niin yksioikoinen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Kun tämä tilanne nyt on, niin mielestäni Sipilän—Soinin-hallitus toimii aivan oikein, kun se niukat varat ohjaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevien eläkkeiden nostamiseen eli takuueläkkeen korottamiseen kerran ja nyt toisenkin, Yle-veron poistamiseen ja niin edelleen.

Maksupolitiikka on raskas, ja se on koitunut monelle eläkeläiselle lisätaakaksi. Mutta toisaalta kuntatalous on tämän hallituksen aikana pantu kuntoon. Meillä oli viime vuonna yli puolen miljardin ylijäämä kuntataloudessa. Viime vaalikaudella luvut olivat äärettömän ikäviä: raju velkaantuminen, verojen korotus, palvelujen heikentäminen, yt-neuvottelut, jopa kriisikuntia oli paljon. Ja eläkeläisille, vaikeassa asemassa oleville eläkeläisille, kuntatalous, ja sitä kautta kuntien peruspalvelut, on äärimmäisen tärkeä. On iso asia tänä päivänä, että kunnissa voidaan järjestää vanhuspalvelut, kotipalvelut ja terveyspalvelut, niin että eläkeläiset ja vanhuksat saavat tätä kautta inhimillisen kohtelun. Sitä ei pidä missään tapauksessa unohtaa.

Arvoisa puhemies! Jos tätä työeläkejärjestelmää uudistetaan, niin kuin toivon, niin mielestäni esimerkiksi alle 3 000 euron kuukausieläkkeen indeksisuoja pitäisi parantaa ja yli 3 000 euron — varsinkin, jos siitä mennään vielä ylemmäksi — pitäisi heikentää entisestään ja näin tasata eläke-eroja eikä kasvattaa niitä. Tämä toivottavasti on jo tämän hallituksen ohjenuorana, mutta ennen kaikkea silloin kun seuraava hallitus muodostetaan vuonna 19, on syytä ottaa tämä hyvin vakavasti — enkä puhu nyt omaan pussiini, vaikka silloin varmaan olenkin pelkästään nauttijan puolella.

19.56 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kankaanniemiellä oli niin hyvä puhe, että meinasin perua tämän.

Sen verran minä tähän, että nyt on semmoinen tilanne, että vuoden 2007 jälkeen meiltä on lähtenyt vientiteollisuudesta 20—30 miljardia tuottoja pois, ja se puoli pitää saada kuntoon. Ja jos on uhka siitä, että työeläkemaksut nousevat, niin tulee käymään niin, että lisää lähtee täältä vientiteollisuutta pois. Siihen ei saa mennä. Tässä on oltava hyvin varovainen näitten eläkejuttujen kanssa.

Mitä tulee tuohon työllisyyteen: Viime kaudella tuli 100 000 lisää työttömiä. Eivät nämä kerrytä mitään eläkerahastoja tai muuta. Kun tässä SDP on puhunut, että tässä ja nyt, niin jos nyt olisi SDP hallituksessa, todennäköisesti meillä alkaisi olemaan kohta 200 000 pitkäaikaistyötöntä lisää — ja sitten alkaisi tuo eläkejärjestelmä tuhoutumaan lopullisesti.

Ja mitä talouskasvuun tulee, niin se on nyt saatu pikkusen nousemaan, että plussalla ollaan, mutta se tässä ja nyt: jos olisi SDP täällä, se olisi todennäköisesti miinuksella. Eihän näin voi elää, niin kuin kova näyttö viime kaudelta, edelliseltä hallitukselta, on. Sitähän voi puhua toveripopulismia tuolla torien kulmalla, että "joo, kyllä me nyt hoidetaan tämä homma". Se on sitä todellista toveripopulismia.

Me emme ole populistieja. Me tehdään, yritetään laittaa valtiontalous kuntoon ja sitä kautta myös nämä eläkkeetkin kuntoon. Ja olemme todella huolissamme näistä köyhyysrajan alapuolella olevista eläkeläisistä. Minun isäni on muun muassa tämmöisessä tilanteessa.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

Yleiskeskustelu päättyi.

Puhemies Maria Lohela: Koska edustaja Tanuksen tekemää ehdotusta ei ole kannatettu, se raukeaa.

Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen kansalaisaloitteeseen KAA 4/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2016

Kertomus K 2/2017 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Keskustelu

17.59 **Aila Paloniemi kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Etyj-alueen poliittinen kehitys haastaa Etyjin arvoja sekä oikeusvaltion ja demokratian periaatteita. Tämä Etyj-kertomuksen ensimmäinen lause on valitettavan totta. Jo Etykin aikana puhuttiin kolmesta korista ja laajasta turvallisuuden käsitteestä. Etyjin parlamentaarisessa yleiskokouksessa kannanottojen valmistelu tapahtuu kolmessa komiteassa, joiden toimenkuva määräytyy näiden kolmen korin mukaan. Ykköskomitea käsittelee poliittisia ja turvallisuuskysymyksiä, kakkoskomitea taloutta, energiaa, tiedettä ja teknologiaa ja kolmoiskomitea demokratiaa, ihmisoikeuksia ja humanitaarisia kysymyksiä.

Tbilisissä viime vuonna hyväksyttyyn julkilausumaan on kirjattu yleiskokouksen enemmistön kannanotot paitsi kolmen komitean asioista myös 16 muusta aiheesta näiden lisäksi. Päätöslauselmissa on otettu kantaa sekä Etyjin periaatteisiin liittyen että tilanteeseen useissa jäsenmaissa. Kaikki valtuuskunnat eivät kuitenkaan hyväksyneet Tbilisin päätöslauselmaa. Muun muassa Venäjä vastusti kirjauksia, joissa tuomittiin Krimin miehitys ja Venäjän toimet Ukrainassa. Päätöslauselmassa yleiskokous muun muassa kehottaa Venäjää pidättäytymään aggressioista Ukrainaa kohtaan, noudattamaan kansainvälistä oikeutta ja kunnioittamaan ihmisoikeuksia.

Tbilisin päätöslauselma käsittelee myös Etyjin toimintaedellytyksiä, kehittämistarpeita sekä roolia. Näistä haluaisin nostaa esille yleiskokouksen osallistumisen kriisien ja konfliktien ratkaisuun ja rauhanvälitykseen. Rauhanvälityksen edistäminen kuuluu Suomen ulkopolitiikan painopisteisiin. Suomen aloitteesta yleiskokous hyväksyi vuonna 2014 kannanoton parlamentaarisen rauhanvälityksen kehittämisestä. Viime vuonna puheenjohtaja Christine Muttonen nimitti edeltäjänsä Ilkka Kanervan yleiskokouksen rauhanvälityserityisedustajaksi. Suomen Etyj-valtuuskunta antaa vankan tukensa toiminnalle.

Valtuuskunta on myös edistänyt naisten osallistumista konfliktien ratkaisuun, ja olemme järjestäneet aiheesta oheistapahtumia yleiskokouksen istunnoissa. Turvallisuus koostuu monesta tekijästä, oli sitten kyse demokraattisten instituutioiden toimivuudesta, perus-

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

oikeuksien ja vapauksien toteutumisesta tai valtioiden itsemääräämisoikeuden kunnioittamisesta. Nämä on kirjattu Etykin vuoden 75 huippukokouksen loppuasiakirjaan.

Puuttuminen aseellisiin selkkauksiin on perusedellytys, mutta kestävä rauha on monien tekijöiden ja yhteiskunnallisten toimien summa. Turvallisuuteen liittyy vahvasti myös inhimillinen ulottuvuus. Oikeusvaltioperiaate ja perusoikeudet ovat vakaan ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan perusta. Eriarvoistuminen, syrjintä ja epäoikeudenmukainen kohtelu vaikuttavat kielteisesti vakauteen. Toteutuessaan kestävä kehityksen tavoitteet vievät kohti vakaampaa, vauraampaa ja tasa-arvoisempaa maailmaa. Tämä edellyttää toimia kansallisella, kansainvälisellä ja ruohonjuuritasolla. Globalisaation myötä ihmiset ovat entistä riippuvaisempia toisistaan. Huoli vähenevistä luonnonvaroista on yhteinen.

Kaikilla kansalaisilla pitää olla yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvinvointiin, hyvään elämään, terveyteen, työ- ja toimintakykyyn, koulutukseen ja työllistymiseen. Sukupuolten välinen epätasa-arvo on edelleen suuri ongelma. Naisten ja tyttöjen aseman vahvistaminen edesauttaa muiden kehitystavoitteiden saavuttamista. Suomi edistää tasa-arvoa tukemalla ihmisoikeuksia ja yhdenvertaisia yhteiskuntia. Se edellyttää ihmisoikeuksien arviointitapojen kehittämistä, oikeusvaltion vahvistamista, demokratiaa ja hyvää hallintoa. Suomi tukee ihmisarvoista työtä, osallistavaa kasvua, työelämän tasa-arvoa, sukupuolten samapalkkaisuutta ja työpaikkojen luomista kaikkialla maailmassa. Näistä on keskusteltava parlamentaarikkojen kesken laajan turvallisuuskäsitteen omaavassa Etyjissä. Kestävä kehitys tukee kasvua, jossa nykyiset tarpeet tyydytetään, ilman että tulevilta sukupolvilta viedään mahdollisuus samaan.

Oikeusvaltioperiaatteeseen kuuluu kansainvälisten sitoumusten, kuten Etykin ja YK:n peruskirjojen periaatteiden, kunnioittaminen. Tiedämme hyvin, että näitä periaatteita on räikeästi loukattu ja että vaikutukset eivät rajoitu tiettyyn maahan. Tästä hyvä esimerkki on väkivaltaisuuksien ja sotien aiheuttama pakolaiskriisi, josta yleiskokous laati kannanoton viime vuonna.

Vaalitarkkailu on oleellinen osa Etyjin yleiskokouksen toimintaa. Tarkkailuraporteissa käy ilmi niin myönteinen demokratiakehitys kuin demokratiakäsitteeseen liittyvät laajemmät ongelmat. Vaalitoimituksen merkitys demokratian mittarina on sisäistetty hyvin Etyjin jäsenmaissa. Vaalilainsäädäntöä on tarkistettu, ja äänestäjillä on valinnanvaraa, mutta onko kaikki sitä, miltä näyttää? Onko hyvä vaalilainsäädäntö aina tae siitä, että oikeusvaltioperiaate toteutuu? Onko monipuoluejärjestelmä tae vaihtoehdoista? Miten vallassa olevat tahot ja puolueet toimivat ja niin edelleen? Meillä on vielä paljon tehtävää tässäkin asiassa. Lisäksi oman haasteen muodostavat kansanäänestykset, kuten esimerkiksi Turkin kohdalla.

18.05 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Etyj on tärkeä elin ja tekee työtä, jolla on tarkoitus. Onkin mielenkiintoista todeta, että järjestö tekee vaalitarkkailua Kazakstanin, Valko-Venäjän ja Venäjän kaltaisten valtioiden ohella myöskin Yhdysvalloissa, jossa kuitenkin demokratialla on huomattavasti pidemmät perinteet kuin näissä mainituissa maissa. Siinänsä tämä parin sivun raportti Yhdysvaltain vaaleista oli tiedollisesti mielenkiintoista luettavaa, ja on hieno asia, että tarkkailijat eivät vaaleista vilppiä löytäneet. Näin, vaikka monen mielestä vaalien tuloksessa oli kuitenkin suuresti valittamista ja oppositio vaati USA:n vaaleja jopa keskusteluun Suomen eduskunnassa. Mutta nyt me voimme raportista todeta, että huoli oli turha ja vaalitulos oli USA:n kansan tahdon mukainen.

18.06 Ilkka Kanerva kok: Arvoisa puhemies! Tällä haavaa poliittinen kehitys Euroopassa haastaa hyvin konkreettisella ja vakavallakin tavalla Etyjin periaatteet. Olemme pitkässä aikaa tilanteessa — toisen maailmansodan päättymisen ja kylmän sodan myötä syntyneen tilanteen jälkeen — jossa huoli Euroopan tulevaisuudesta on lähestulkoon piinaava, tavalla, jossa ennen muuta Etyjin keskeisimmät ajatukset jokaisen suvereenin valtion itsemääräämisoikeudesta, sen suvereenin päätösvalan rikkomisesta tai rikkoutumattomuudesta, valtiollisesta vapaudesta ovat tulleet kyseenalaisiksi. Tämä on jotain sellaista, josta me olemme kuvitelleet jo päässeemme irti.

Tiedämme myöskin muunlaisia ongelmia kuin nämä pitkittyneet konfliktit, joissa Eurooppa on varsin haasteellisessa asennossa. Jokainen tietää läpi Euroopan olevan maahanmuuttoliikkeen yhteiskunnalliset seurausvaikutukset. Tiedämme, millä tavoin talouden alalla on jouduttu hankaluuksiin koko Euroopan mantereella ja muuttamaan niitä suunnitelmia ja aikomuksia, joilla olisi haluttu rakentaa Euroopasta toimintakykyinen, elinvoimainen ja tasa-arvoisuutta edesauttava manner. Tiedämme monia niitä ongelmia, jotka ilmenevät ihmisoikeusrikkomuksina, oikeusvaltioperiaatteiden loukkauksina ja ylipäätään humanien ihmisoikeusperiaatteitten hankalana haastamisena.

Tilanne on siis hyvin hankala. Juuri tällaisessa tilanteessa sellainen konsepti, joka on luotu kattamaan laajan turvallisuuskäsitteen mukaisia haastetilanteita, tulee myöskin haastetuksi siinä, kuinka se kykenee toimimaan ja vaikuttamaan tällaisen tilanteen myönteisten ratkaisuesitysten toteutumiseksi. Pitää olla jonkinlainen landscape, jonkunlainen käsitys siitä maisemasta, jossa toimitaan, jossa vaikutetaan, ja siitä, miten siinä maisemassa pitäisi toimia, jotta toivotut ja halutut muutokset saataisiin toteutettua.

Etyj on suurin maailmassa oleva alueellinen turvallisuusjärjestelmä, jonka ydinbisnes tietysti lähtee turvallisuudesta, turvallisuuden takaamisesta ja ihmisarvoisten periaatteitten kunnioittamisesta. Juuri tässä suhteessa Etyjin merkitys koko meidän kulttuurillemme on poikkeuksellisen suuri. Sen vuoksi on tärkeää, että niitä pyrkimyksiä, joita Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja, edustaja Paloniemi äsken esitti, saadaan kunnolla ja vakavasti edesautettua kaikella sillä toiminnalla, jolla Suomenkin eduskunta pyrkii tähän asiaan panostamaan. Se on tärkeää ja arvokasta työtä, ja olen itse saanut olla siinä hyvin vahvasti mukana — kiitos laajan poliittisen tuen Suomen eduskunnasta — sekä parlamentaarisen yleiskokouksen puheenjohtajana että nyttemmin rauhanvälityksen erityisedustajana. Sen vuoksi tämä Etyjin tulevaisuus on meille suomalaisille ylipäätäänkin tärkeä, koska maailmalla tänä päivänä Etyj nähdään ikään kuin Suomen beibinä, Suomen toimenpiteitten tuloksena syntyneenä, jolla tosiasiaa vaikutettiin myönteisesti Euroopan tuonhetkiseen kehitykseen. Nyt on kysymys aika paljon siitä, kyetäänkö uudestaan, nyt 57 jäsenmaan toimesta, revitalisoimaan, elävöittämään, Etyjin toimintaa uudella tavalla. Siihen Suomen kannattaa pyrkiä ja ottaa nämä Etyjin kautta meille muodostuneet haasteet mitä vakavimmalla tavalla. Edustaja Paloniemi viittasi niihin.

Se kokonaiskonsepti, jolla Etyj toimii, on erinomainen vastaus siihen, millä Suomenkin turvallisuuspolitiikassa toimitaan eli kokonaisturvallisuuden merkeissä. Turvallisuus ei ole jaettavissa sillä tavoin eri sektoreihin ja lohkoihin, että hoidetaan vain yhtä turvallisuuden osatekijää vaan kokonaisturvallisuuden käsitettä, ja juuri tässä katsannossa Etyj tarjoaa meille loistavan mahdollisuuden.

18.11 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etyj on tänä aikana ehkä jälleen ajankohtaisempi ja tarpeellisempi kuin pitkään aikaan.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

Näistä kolmesta korista, joiden syntyhistoria on jo yli 40 vuoden takana, niin kuin edeltävän puhujan parlamenttiurakin, tänä päivänä nimenomaan tämä ykköskori, jossa on turvallisuus eli poliittis-sotilaalliset kysymykset, on varmasti enemmän kuin ajankohtainen. Luonnollisesti talous- ja ympäristökysymykset ja inhimilliset kysymykset, ihmisoikeuskysymykset, jotka ovat tuossa kolmannessa korissa, ovat tärkeitä, mutta tänä päivänä ehkä nimenomaan nyt tämä turvallisuuskysymys, jota edustaja Kanerva vahvasti esille nosti, on sellainen, mihin Etyjin pitää entistä enemmän panoksiaan laittaa.

Etyjin pääsihteeri Lamberto Zannierin kausi päättyy kesäkuussa, ja on hyvä, että nyt käydään keskustelua siitä, mihin suuntaan Etyjiä tulevaisuudessa viedään. Olen laittanut tyytyväisyydellä merkille sen, että Suomessa on erittäin laaja yhteisymmärrys siitä, että meiltä löytyy tähän tehtävään osaava pitkän linjan tekijä Etyjistä ja ulko- ja turvallisuuspolitiikasta muutenkin. Laitoin itse tyytyväisyydellä esimerkiksi ylös heti tämän asian julki tultua edustaja Heinäluoman tviitin, jossa hän kertoi, että nyt täysi tuki tälle ja tehdään yhdessä työtä, että me saamme tälle paikalle osaavan ja aikaansaavan henkilön. Tässä yhdistävänä tekijänä on vuosi 1975, ja ainoa ikävä asia siinä valinnassa on se, että se päätäisi yhden merkittävän aikakauden myös Suomen parlamentissa. Mutta voitto olisi paljon isompi, ja ehkä sen tappion sitten kärsisimme.

18.13 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö on erittäin merkittävä rauhantekijä Euroopassa. Se on merkittävä kansainvälinen järjestö, joka tekee sitä työtä, mikä on ehkä parhaimmillaan kansojen välisessä yhteistyössä, rauhantyötä. Meillä Euroopassa viimeisten vuosien aikana tapahtumat esimerkiksi Krimillä tai Ukrainassa ovat havahduttaneet meidät siihen, että turvallisuus ei ole mikään itsestäänselvyys vaan se tulee hankkia joka päivä uudestaan ja uudestaan. Ja millä tavalla se hankitaan? Sitä ei tietenkään hankita millään. Ainoa tehokas, toimiva keino siihen on se, että kansat tekevät keskenään yhteistyötä. Pidetään yhteyttä ja käydään samoissa konferensseissa ja kokouksissa ja tehdään sitten ihan aitoa yhteistyötä, kuten Etyj on tehnyt.

Tässä yhteydessä on helppo kiittää juuri äsken erinomaisen puheenvuoron pitänyttä Ilkka Kanervaa, joka on valtavan panoksen antanut tälle järjestölle. Toivomme, jos hänelle uusia tehtäviä tässä avautuu, ehdottomasti täyttä tukea hänelle. Suomesta on tämä aikaan lähtenyt liikkeelle vuonna 1975 Urho Kaleva Kekkonen merkittävän elämäntyön ansiosta, ja on syytä olettaa, että suomalaisin voimin tätä hommaa pystytään hyvin jatkamaan ja tuomaan oma merkittävä panoksemme eurooppalaiseen turvallisuuskenttään.

Maaailma ei tällä hetkellä näytä kovin turvalliselta eikä Eurooppakaan, mutta se ei tarkoita sitä, että tällä keinoin pitäisi jatkaa eteenpäin. Kyllä meidän pitää pystyä kansakuntien kesken sopimaan asiat ja parantamaan turvallisuustilannetta Euroopassa tästä hetkestä paljon paremmaksi.

18.15 Aila Paloniemi kesk: Arvoisa puhemies! Vielä haluan sanoa minäkin sen, että Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen merkitys korostuu, kun katsomme maailmantilannetta tällä hetkellä. Parlamentaarinen vuoropuhelu ja diplomatia lisäävät ymmärrystä eri näkökulmia kohtaan ja voivat parhaassa tapauksessa avata diplomaattisia solmuja ja edesauttaa myönteistä kehitystä. Se kuitenkin edellyttää, että pidämme kiinni yhteisesti sovitusta arvopohjasta ja toimimme myös sen mukaisesti. Vastuu tästä on meillä kaikilla.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

18.15 **Ilkka Kanerva kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen verran vielä — vaikka itsekkin satun olemaan Suomen valtuuskunnan jäsen, voinen sitä Suomen valtuuskunnan toimintaa katsoa myös hiukan ulkopuolisin silmin, vertailupohjaa kun tietysti satuu nyt olemaan — täytyy kyllä sanoa, että Suomen valtuuskunta ansaitsee noin kansainvälisessä arvioinnissa, vertailussa, punninnassa, arvosanan "erittäin aktiivinen ja hyvä", sillä Suomi on paitsi yleiskokouskäyttäytymisessään meidän valtuuskuntamme toimesta, myös eri valiokunnissa ja ennen muuta vaalitarkkailussa ollut niin aktiivisessa ja näkyvässä roolissa, että se ei ole Suomessa tiedossakaan yleisesti. Se ei nouse sellaisen kansainvälisen huomion kohteeksi, mikä tässä suhteessa olisi tietysti tarpeellista. Tässä suhteessa on syytä nostaa kissan häntä, kun siihen on aihetta. Eli koko Suomen valtuuskunnalle täytyy siitä kyllä nostaa hattua, että Suomi ottaa tässä rohkeasti vastuuta ja näyttää suuntaa myöskin monille muille maille, miten tähän asiaan pitää suhtautua.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 30 luvun 13 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 258/2016 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 2/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

18.17 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tämä rikoslain muutosesitys oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottamisesta törkeään kirjanpitorikokseen on mielestäni hyvä. Onkin harmillista, ettei julkisuudessa juuri tartuta näihin hallituksen esityksiin, joilla varmasti tehostetaan korruption torjuntaa — joskaan meillä Suomessahan tutkimusten mukaan ei ole korruptiota, mutta ehkä pääsemme sitten kiinni tähän niin kutsuttuun maan tapaan. Päästäänkö, on toinen asia, mutta ainakin yritetään.

Lakivaliokunta hyväksyi esityksen muuttamattomana, eikä oppositio esittänyt vastaehdotuksia, joten laki tulee ilmeisen yksimielisesti tarpeeseen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 258/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

6. Lakialoite laiksi ulkomaalaislain 127 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 9/2017 vp Timo Heinonen kok

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskustelu

18.18 Timo Heinonen kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut paikallaolijat! Nykyisen voimassa olevan ulkomaalaislain mukaan karkotetuksi päätetty henkilö voidaan pitää säilössä enintään vuoden ajan eli 12 kuukauden ajan. Säilössäpito on tarpeen, kun kyse on yhteiskunnalle erittäin vaarallisesta henkilöstä tai henkilön rikostausta on vakava.

Julkisuudessa on ollut esimerkiksi tapaus, missä vankilasta vapautunut henkilö on pidetty säilössä, sillä käräjäoikeuden mukaan on "ilmeisen korostunut riski", että hän pakenisi, piileskelsi tai muutoin vaikeuttaisi karkottamista, jos hänet laskettaisiin vapaalle jalalle. Poliisin mukaan on lisäksi perusteltua syytä olettaa, että esimerkiksi tässä kyseisessä tapauksessa — minkä takia itse asiassa tämän lakialoitteen olen nyt tehnyt — henkilö vapaana ollessaan voisi syyllistyä myös uusiin vakaviin rikoksiin. Henkilön säilössä pitämisen jatkaminen on välttämätöntä, jotta hänen maasta poistamisensa saadaan pantua täytäntöön ja jotta henkilö ei Suomessa ollessaan enää syyllistyisi uusiin seksuaali- ja väkivaltarikoksiin. Kyseinen henkilö on Suomessa ollessaan syyllistynyt muun muassa nuoren tytön murhaamiseen ja raiskannut toisen tytön. Lyhyellä vankilomallaan, vain muutaman tunnin vankilomallaan, elinkautisen aikana mies syyllistyi myös pienen lapsen törkeään seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Poliisi on tehnyt nyt töitä jo pitkään saadakseen karkotettua kyseisen henkilön Suomesta omaan kotimaahansa. Hänet jostain käsittämättömästä syystä vapautettiin vankilasta. Viranomaisitoimin tapahtuva maasta poistaminen Somaliaan on kuitenkin poikkeuksellinen ja monimutkainen prosessi. Järjestelyt maasta poistamiseksi ovat edenneetkin hitaasti.

Nykyisen voimassa olevan lainsäädäntömme mukaan miestä, tai henkilöä noin yleisesti, voidaan maksimissaan pitää säilössä yksi vuosi, jos henkilö ei esimerkiksi tee yhteistyötä palauttamisen toteuttamiseksi tai kotimatkatodistus viipyy. Tämän jälkeen ulkomaalainen on laskettava kaikissa tilanteissa vapaaksi.

Tähän kohtaan ulkomaalaislakia tulee minusta tehdä kiireellisesti muutos. Meillä on muutama kuukausi aikaa tässä tilanteessa. Ja itse toivon, että tämä asia otetaan nyt täällä lainsäätäjien keskuudessa ja Suomen eduskunnassa vakavasti. Erittäin vaaralliseksi todettu henkilö voidaan siis pitää poissa vapaalta jalalta 12 kuukauden maksimisäilössäpitoajan. Ja minun mielestäni se tulee nyt pidentää rajattoman mittaiseksi eli muotoon "kunnes karkotus saadaan toteutettua".

Tämän edellä olevan esittelyni perusteella olen esittänyt eduskunnalle seuraavan lakiehdotuksen eli että ulkomaalaislain 127 § muutetaan kohdasta "Säilöön otetun päästäminen vapaaksi" niin, että se kuuluu:

"Asiaa käsittelevän viranomaisen on määrättävä säilöön otettu päästettäväksi heti vapaaksi, kun edellytyksiä säilössä pitämiselle ei enää ole. Säilöön otettu on päästettävä va-

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

paaksi viimeistään kuuden kuukauden kuluttua säilöönottopäätöksestä. Säilöönottoaika voi kuitenkin olla tätä pidempi, jos säilöön otettu ei tee yhteistyötä palauttamisen toteuttamiseksi tai kolmannelta valtiolta ei saada tarvittavia paluusiakirjoja ja maasta poistamisen täytäntöönpano viivästyy näistä syistä.

Jos käräjäoikeus on päättänyt säilöön otetun pitämisestä edelleen säilössä, viranomaisen on viipymättä ilmoitettava vapaaksi päästämisestä säilyttämispaikkakunnan käräjäoikeudelle. Ilmoitus voidaan tehdä puhelimitse tai sähköisesti. Puhelimitse tehty ilmoitus on viipymättä toimitettava kirjallisena käräjäoikeudelle."

Eli muutos nykyiseen lakiin on se, että tuosta 12 kuukauden eli vuoden maksimijasta luovutaan ja — on kyse sitten tästä yhdestä henkilöstä, johon nyt halusin erityisesti viitata tässä lakialoitteessa, tai tulevaisuudessa jostain toisesta henkilöstä — jos kaikki viranomaiset ovat sitä mieltä, että henkilöä ei pidä laskea ja vapauttaa tavalliseen arkeen tuonne kulkemaan, niin silloin meidän viranomaisillamme pitää olla keinot pitää hänet säilössä niin kauan, kunnes tuo karkotus onnistuu.

Arvoisa puhemies! Toivon, että lakivaliokunta ottaa tämän lakialoitteen käsittelyyn. Tässä on vain siis muutamia kuukausia aikaa hoitaa asia kuntoon. Ymmärtäkseni hänet tullaan vapauttamaan loppukesästä, syksyn aikana viimeistään, jos tätä lakiesitystäni ei hyväksytä.

18.24 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin kiitokset edustaja Heinoselle tästä mainiosta aloitteesta, jonka hän on tehnyt.

Valitettavasti tosiaan on tilanne se, että voimassa olevan ulkomaalaislain mukaan säilössä voidaan pitää maksimissaan vain nuo 12 kuukautta. Täällä on nyt usein puhuttu rajoista ja niitten sulkemisesta. Nyt kuitenkin olisi erityisen tärkeää, että tämä säilössäpitoaika muutettaisiin rajattomaksi. Näitä ulkomaalaisia seksuaali- ja väkivaltarikollisia ei tule laskea vapaaksi jonkun teknisen seikan vuoksi, vaan heidät on pidettävä säilössä siihen saakka, kunnes tämä karkotus voidaan panna toimeen. Ei kai meistä oikeastaan kukaan halua, että rikolliset voivat oman vastustuksen perusteella ja tätä prosessia hankaloittamalla pelata itsensä vapaaksi ja mahdollisesti sitten uusia tekonsa.

Todella harmillista, edustaja Heinonen, että tosiaan et ole enempää kerännyt tähän aloitteeseesi nimiä. Uskon, että perussuomalaisten eduskuntaryhmästä varmaan melkein jokainen olisi tämän allekirjoittanut ja omasta eduskuntaryhmästäsi myös, ja uskon, että muiltakin puolueista. Nyt jos tämä lähetetään hallintovaliokuntaan, niin sitä, että tätä käsiteltäisiin ja tällä olisi mahdollisuuksia edetä entistä paremmin, varmasti auttaisi se, että olisi useampia allekirjoituksia.

Oma suhtautumiseni tähän lakialoitteeseen on todella positiivinen.

18.26 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! On hyvä huomata, että eduskunnassa perussuomalaisten vaikutus yleiseen poliittiseen ilmapiiriin leviää yli puoluerajojen — olemmehan olleet tiukentuneen maahanmuuttopolitiikan primus motor ja olemme vaatineet tiukempia seuraamuksia rikoksista ja ylipäättänsä kansalaisten oikeustajun selvittämistä. On hyvä, että muutkin nyt hyväksyvät nämä ajatukset.

Edustajakollega Heinosen lakialoite on tarpeellinen muutos ulkomaalaislakiin. Kuten perusteluissa todetaan, niin onhan nykyisen lain 12 kuukauden säilössäpitoajan maksimi erittäin keinotekoinen, erityisesti niissä tapauksissa, jos kyseessä on karkotettava ja vaaralliseksi todettu ulkomaalainen. Ei ole mitään järkeä siinä, että tällainen henkilö on lasketta-

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

va vapaaksi vuoden jälkeen, jos esimerkiksi karkotus on papereiden takia viivästynyt, vaan henkilö on mielestäni pidettävä säilössä niin kauan kuin on tarpeen, että karkotus saadaan toteutettua.

Ylipäänsä on tarpeen tehostaa laittomasti maassa olevien henkilöiden kontrollia ja karkottamista. Näin tulisi mielestäni toimia myös sellaisten henkilöiden kohdalla, joita ei ole syytä epäillä rikoksista. Maassa oleskelu kun ei ole subjektiivinen oikeus, ja lainkuuliaisuus edellyttää Suomen lain noudattamista. Nämä asiat vaativat mielestäni jatkossa huomattavia tiukennuksia ja muutoksia niin rikos-, ulkomaalais- kuin pakkokeinolakiin.

18.27 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Nyt on todettava, että tämän lakialoitteeni taustalla ei ole pienimmäskään määrin minkäänlainen perussuomalaisien paine, jota tuntisin niskassani, vaan kyse on henkilöstä, joka on tullut 20 vuotta sitten Suomeen, hänellä on ollut täällä perhe. Nyt on kyse vakavasta rikollisesta. En ole tehnyt tätä perussuomalaisien paineessa taikka maahanmuuttovastaisten ihmisten ääniä kalastellakseni vaan sen takia, että minun mielestäni meidän lainsäädännössämme on selkeä aukko, joka valitettavasti on päästämässä vapaaksi henkilön, jota poliisi ja lähes kaikki viranomaiset pitävät sellaisena, että häntä ei pitäisi laskea vapaaksi.

Olen itse asiassa aiemmin tehnyt samaan asiaan liittyvän lakialoitteen vaarallisuusarvioista. Niitähän laajennettiin viime vaalikaudella niin, että ne koskevat kaikkia näitä pitkän tuomion saaneita rikollisia, ovat he sitten kantasuomalaisia, maahanmuuttajia tai ketä tahansa. Niin sen pitääkin olla, ei se ole siitä kiinni, kuka raiskaa, kuka tappaa, kuka murhaa. Minun mielestäni kaikille kuuluu sama tuomio. Olen tehnyt siis lakialoitteen siitä, että nämä vaarallisuusarviot tehtäisiin oikeuksia sitoviksi, eli jos viranomaiset eli asiantuntijat toteavat, että kyseistä henkilöä ei pidä vapauttaa elinkautisesta, niin silloin sitä ei voitaisi tehdä myöskään oikeuden päätöksellä. Ja tämä on toinen tähän samaan nippuun kuuluva lakialoite, eli itse näen ennen muuta niin, että meidän pitää tässä määrätietoisesti edetä, että voimme tällaisia henkilöitä maasta pois saada.

Aikataulu on syy siihen, että en lähtenyt keräämään tähän kansanedustajien nimiä sataa. Olen valitettavasti huomannut, että ei eduskunnassa enää tuolla sadan rajallakaan ole sellaista merkitystä, että ne saisivat edes samaa käsittelyä kuin kansalaisaloitteet, mikä minun mielestäni ehdottomasti niille kuuluisi... [Puhemies koputtaa]

Puhemies Maria Lohela: Haluatteko jatkaa täällä? [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Niin, arvoisa puhemies, jatkan hetken täältä korokkeelta. Tuo kaksi minuuttia menee niin nopeasti. — Syy siihen, miksi en tähän kerännyt sataa nimeä, itse asiassa tuli siinä ensimmäisessä puheenvuorossani, missä totesin, että tämä täytyy saada tämän kevään aikana eduskunnassa käsiteltyä ja hoidettua. Eli kyse on siitä, että valiokuntakäsittelyyn ei kovin kauan aikaa ole, jotta laki saadaan voimaan niin, että se on ensi syksynä voimassa, kerran itse haluan, että tämä laki koskee jo tätä yhtä kyseistäkin henkilöä, vaikka harvoin ehkä lainsäädäntöä näin ajatellaan, mutta itse ajattelen tässä tapauksessa niin. Ajattelen sen myös niin, että jatkossa se koskee kaikkia muitakin, jotka tällaisessa tilanteessa ovat, eli jos todetaan, että heitä ei vapaalle pidä päästää.

Toinen syy, niin kuin tuossa jo sanoin paikaltani, on se, että olen vähän pettynyt eduskunnan kansanedustajien lakialoitteiden käsittelyyn. Meillä on runsaasti sadan kansanedustajan lakialoitteita, ja ne eivät saa vastaavaa käsittelyä kuin esimerkiksi kansalaisaloitteet.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

teet, vaikka nopeasti voisi ajatella, että niillä on vähintäänkin yhtä hyvä läpimenon mahdollisuus täällä eduskunnassa kuin kansalaisaloitteilla — tänään olemme jo kuulleet, että esimerkiksi tämä tänään käsittelyssä oleva kansalaisaloite ei ole saanut yhdeltäkään puolueelta tukea, ei edes sosiaalidemokraateilta tai vasemmistoliitolta, vaan kaikki puolueet ovat olleet sitä mieltä, että kansalaisaloitetta ei pidä hyväksyä. Itse toivoisin, että jatkossa yli sadan nimen kansanedustajien lakialoitteet saisivat saman käsittelyn eli perusteellisen valiokuntakäsittelyn ja sen jälkeen mietinnön, joka tuodaan eduskunnan käsittelyyn äänestettäväksi ja päätettäväksi. Minun mielestäni se olisi vähintäänkin oikeus ja kohtuus, ja toivon, että tätä asiaa myös eduskunnassa pohditaan. Onko se sitten puhemiesneuvosto vai mikä paikka, mutta itse toivon, että tällainenkin keskustelu käydään, kun kansalaisaloitejärjestelmänkin uudistamista pohditaan.

18.32 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Vaikka minulla on hirveä halu ja kiire päästä keskustelemaan eläkeindeksiasta, haluan kaksi lausetta sanoa tähän edustaja Heinosen aloitteeseen.

Niillä tiedoin ja ymmärryksellä, mikä minulla nyt tästä asiasta on, tuen ehdottomasti tätä esitystä. Samalla tässä tietysti hämmästelee tätä maailman muutosta. Tämä vuosi on varmaan joskus ollut harkittu ajanjakso. Sehän on aika pitkä. Ei ehkä ole tullut mieleenkään, että se on liian lyhyt. Tämä vain kertoo, että jossain Somaliassakin ovat asiat, hallintorakenteet, oikeusvaltio ja muut jutut ihan sekaisin. Se on sitten niin kuin toinen tarina, joka ei liity tähän, mutta kannatan tätä esitystä.

18.33 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Heinoselle täytyy lausua parhaat kiitokset erinomaisesta työstä. Tämä lakialoite, joka tähtää ulkomaalaislain 127 §:n muuttamiseen, on hyvä ja perusteltu. Se on totta, että maailma muuttuu nopeasti ja yhteiskunnalla pitää olla mahdollisuus suojautua tällaisilta tapauksilta niin, että lainsäädäntö takaa sen, että kenenkään henki tai terveys ei vaarannu sen kautta, että joku lakipykälä ei ole ajan tasalla.

Suomi on kansainvälistynyt, ja meillä on syntynyt tilanteita, joissa lainsäädäntö ei vastaa tämän päivän vaatimuksia, ja tässä on nyt juuri sellainen tapaus. Vaikka eduskunnan byrokratia vaatii tietyntaiset menettelyt ja tietyt toimenpiteet ennen kuin lakialoite tulee hyväksytyksi, toivon, että tällainen lakialoite, jossa on vain yksi allekirjoitus, otetaan todellakin vakavasti ja käsitellään viivytyksettä, koska minun mielestäni ei voi olla niin, että eduskunnan byrokratiasta tai menettelytavoista johtuen tärkeä asia jää käsittelemättä sen takia, että siitä puuttuu ne vaaditut 99 allekirjoitusta vielä. Uskon, että edustaja Heinosen aloite tässä tapauksessa menee hyvin nopealla aikataululla läpi tästä talosta.

18.34 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä kysymyksessä on kyllä todella edustaja Heinoselta perusteltu lakialoite. Täällähän taustalla on myös aito viranomaisten tarve saada tämä asia kuntoon.

Ensimmäinen ajatus, mikä itselleni tuli mieleen, oli juuri se, että kun hallitus on aika monia ulkomaalaislain pykäläiä tuonut muutettavaksi eduskuntaan, kyllä kysymys herää, miksi tähän ei ihan koko hallitus olisi voinut jo aikaisemmin puuttua sen sijaan, että aika paljon aikaa ollaan tuhlatu siihen, että ollaan yritetty kikkailla jollain kahden tyyppisellä sosiaaliturvalla, että olisi erilaista sosiaaliturvaa suomalaisille ja sitten maahanmuuttajille, mikä sitten perustuslainakin myötä oli mahdoton. Sen sijaan oltaisiin tällaisiin aitoihin huo-

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

liin puututtu. Toivottavasti jatkossa hallitus pysyy hieman paremmin sitten mukana näissä asioissa.

Ehkä laajemmin täytyy todeta ongelma, mikä liittyy näihin karkotuksiin ja maasta poistamisiin. Kysymyshän ei todellakaan ole siitä, että Suomessa tehtäisiin jotain väärin, vaan vastaanottavat maat ovat hyvin harvoin valmiita ottamaan näitä ihmisiä vastaan. Yleensä se kilpistyy siihen, että siellä kyseenalaistetaan tämän ihmisen henkilöllisyys. Monet näistä karkotuksista nimenomaan tyssäävät siihen, että meillä on puutteelliset tiedot ihmisen henkilöllisyydestä ja tämä sitten myös kiistetään siellä vastaanottajamaassa. Nythän toivoisi, että yhdessä Euroopan unionin alueella tämä työ saisi hieman lisäpontta, jotta paremmin näitä henkilötietoja myös rekisteröitäisiin Schengen-järjestelmään. Tiedän, että tämä työ on menossa, ja toivon sille kyllä menestystä, koska se heti helpottaa myös näissä tilanteissa. Euroopan unionin alueellahan vasta oikeastaan nyt tulemme huomaamaan, että nämä palautukset tulevat olemaan aivan valtava urakka, jonka kohtaamme, ja kyllä kaikki pitää tehdä sen eteen, että myös näistä selviydymme.

18.36 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Olen edustaja Heinosen kanssa ehdottomasti samaa mieltä siitä, että kansanedustajien lakialoitteita ei oteta nyt tarpeeksi vakavasti. Lakialoitteen tekeminen on kuitenkin kansanedustajien keskeinen oikeus, ja äänestäjillä on oikeus odottaa, että edustajien aloitteet otetaan vakavasti, erityisesti eduskunnan enemmistön tahtoa vastaavat aloitteet eli yli sadan allekirjoittamat. On hyvä kysymys, keskittyykö työmmme nyt liikaa hallituksen esityksien läpiviemiseen ja medialle mieleisten kansalaisaloitteiden edistämiseen.

En myöskään näe ongelmaksi sitä, että taustalla aloitteessa on tässä tapauksessa yksittäinen henkilö tekemisineen. Monesti käy nimittäin niin, että yksittäiset epäkohdat paljastavat laajempiakin korjattavia ongelmia lainsäädännössä, kuten tässä on nyt käynyt.

Edustaja Räsänen mainitsemien karkottamisen ongelmien lisäksi mieleeni tulee myös, miten suuren ongelman karkottamiselle nyt muodostaa se, jos henkilö vastustaa karkottamista aktiivisesti jollain keinoin. Siihen juuri tarvitaan niitä aiemmin mainitsemiani pakokeinolain muutoksia, että nämä henkilöt saadaan taltutettua ja karkotettua maasta.

18.37 Eero Suutari kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Heinosen aloite on hyvä ja aito. Onneksi olin täällä kuulemassa tästä, kun en ollut aikaisemmin päässyt sitä allekirjoittamaan, ja voin näin kertoa tukeni siihen.

18.38 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää kaikkia edustajakollegoita, jotka ovat täällä salissa äänessä olleet. Olen ymmärtänyt, että aloitteeni on saanut yksimielisen tuen — ainakaan sitä ei selkeästi kukaan ole täällä vastustanut — ja pidän sitä erittäin tärkeänä. Haluan sen nyt vielä pöytäkirjaan sanoa, että tämäntyyppinen henkilö — on hän sitten kantasuomalainen, on hän maahanmuuttaja, on hän ihonväriltään minkä värinen tahansa — minun mielestäni ei kuulu vapaaksi. Sen takia olen tämän lakialoitteen tehnyt, tämä ei ole minulta millään määrin maahanmuuttovastaisuutta taikka muukalaisvihamielisyyttä tai mitä ikinä joku haluaisi ymmärtää. Sen takia olen sitä mieltä, että nämä vaarallisuusarviointit pitää tehdä pakollisiksi ja pitäviksi niin, että jos on vaikkapa sitten Suomen kansalainen, kantasuomalainen, niin ei hänenkään paikkansa ole olla vapaana, jos kaikki viranomaiset toteavat, että ei pitäisi vapauttaa.

Pöytäkirja PTK 24/2017 vp

Arvoisa puhemies! Kun tässä nyt ei ole kuin minun nimeni alla ja kun minun vankka toiveeni meidän suomalaisen yhteiskunnan ja suomalaisten lasten ja naisten puolesta on se, että tämä lakialoite menee läpi tänä keväänä, niin lupaan, että en tule juhlimaan sitä, että yhden kansanedustajan lakialoite on mennyt läpi. En tule lähettämään yhtään tviittiä, missä iloitsen, että minä tein tämän. Mutta sisälläni tulen iloitsemaan siitä, että tämä henkilö tai vastaavat rikolliset tulevaisuudessa eivät tule pääsemään vapaaksi, sillä heidän paikkansa ei suomalaisessa yhteiskunnassa ole. Näihin sanoihin omalta osaltani päätän tämän keskustelun ja toivon, että eduskunta tekee tässä oikean ratkaisun.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

7. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 17.3.2017 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.58.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen